

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Tjaša ZORC

VRTOVI JUTE KRULC

DIPLOMSKO DELO
Univerzitetni študij

GARDENS OF JUTA KRULC

GRADUATION THESIS
University Studies

Ljubljana, 2008

Diplomsko delo je zaključek Univerzitetnega študija krajinske arhitekture na Oddelku za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani.

Študijska komisija Oddelka za krajinsko arhitekturo je za mentorico diplomskega dela imenovala prof. dr. Ano Kučan.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Nadja Zgonik
Univerza v Ljubljani, Akademija za likovno umetnost in oblikovanje

Član: prof. dr. Ana Kučan
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Član: doc. dr. Nika Kravanja
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Tjaša Zorc

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD	Dn
DK	UDK 712.26.01»19« (043.2)
KG	Juta Krulc/krajinske zasnove/dvajseto stoletje/krajinsko oblikovanje/oblikovne značilnosti
AV	ZORC, Tjaša
SA	KUČAN, Ana (mentor)
KZ	SI-1000 Ljubljana, Jamnikova 101
ZA	Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
LI	2008
IN	VRTOVI JUTE KRULC
TD	Diplomsko delo (univerzitetni študij)
OP	XIV, 80, [26] str., 125 sl., 4 pril., 52 vir.
IJ	sl
JI	sl/en
AI	Namen naloge je ovrednotiti zbran opus oblikovalke vrtov Jute Krulc in razpoznati značilnosti in eventuelne posebnosti njenega oblikovalskega pristopa. Metoda dela temelji na pregledu in kritični oblikovni analizi krajinskih zasnov, ki izhajajo iz Ogrinovega teoretskega modela. Z metodo primerjav sem primerjala vrtove Jute Krulc s pomembnejšimi vrtovi njenih sodobnikov v tujini, ugotavljala podobnosti in zakonitosti v njihovi zgradbi in detajlih, kar sem podala na opisni način ter podkrepila s slikovnim in kartografskim gradivom. Raziskava je pripeljala do spoznanja, da so zasnove vrtov Jute Krulc po svojih oblikovnih značilnostih sorodne krajinskim zasnovam njenih sodobnikov in pomembnih predstavnikov prostorskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja. Te značilnosti so uporaba organskih in geometrijskih oblik, uvitih tratnih ploskev, nepretrganih linij, ki potujejo po prostoru, mnogoterost gledišč, uporaba prostih, ledvičastih in biomorfni oblik pri zasaditvah cvetličnih gredic, skupin grmovja in dreves, uporaba krivulj in cikcak vzorcev ter uporaba teksturiranih površin. Na podlagi pregleda pisnega gradiva in ustnega razgovora z Juto Krulc, sem prišla do spoznanja, da sta Ivan Vurnik, kot njen mentor na Tehniški fakulteti, na oddelku za arhitekturo, in Ciril Jeglič, pri katerem je delala kot asistentka na Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo, vplivala na njeno razmišljanje in pristop k oblikovanju vrtov.

KEY WORDS DOCUMENTATION

DN	Dn
DC	UDC 712.26.01»19« (043.2)
CX	Juta Krulc/landscape designs/twentieth century/landscape designing/designer characteristics
AU	ZORC, Tjaša
AA	KUČAN, Ana (supervisor)
PP	SI-1000 Ljubljana, Jamnikova 101
PB	University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Landscape Architecture
PY	2008
TI	GARDENS OF JUTA KRULC
DT	Graduation thesis (University studies)
NO	XIV, 80, [26] p., 125 fig., 4 ann., 52 ref.
LA	sl
AL	sl/en
AB	The aim of this diploma is to evaluate the opus of garden designer Juta Krulc and to distinguish characteristics and specifics of her designer approach. The method of work is based on review and critical design analysis of landscape designs and originates in Ogrin's theoretical model. Gardens of Juta Krulc are compared with significant gardens of her contemporaries abroad, similarities and principals in gardens' structures and details are described and emphasised with photo and cartographic material. The research lead to conclusion that Juta Krulc's garden designs are related to her contemporaries' and significant representatives of area configuration in the second half of twentieth century designs in its designer characteristics. The characteristics are the usage of organic and geometrical shapes, curved lawn surfaces, continuous lines that travel trough area, a number of standpoints, usage of free, kidney shaped and biomorphic shapes at planting flower beds, bushes and trees, usage of curves, zigzag patterns and textual surfaces. On the basis of written facts and interview with Juta Krulc the conclusion was made that Ivan Vurnik, as her mentor at the Technical faculty at the department for architecture, and Ciril Jeglič at whom she was working as assistant at the Faculty of agronomy, forestry and veterinary, influenced her thinking and approach to garden designing.

KAZALO VSEBINE

	Ključna dokumentacijska informacija (KDI)	III
	Key Words Documentation (KWD)	IV
	Kazalo vsebine	V
	Kazalo slik	VII
	Kazalo prilog	XIV
1	UVOD	1
1.1	OPREDELITEV PROBLEMA	4
1.2	DELOVNA HIPOTEZA	5
1.3	CILJ NALOGE	5
1.4	DELOVNI POSTOPEK IN METODA DELA	5
2	ZAČETKI MODERNEGA GIBANJA V KRAJINSKI ARHITEKTURI	7
2.1	VPLIV SLIKARSTVA IN KIPARSTVA NA RAZNOLIKOST OBLIK	7
2.2	VPLIV ARHITEKTURE NA SMOTRNOST IN FUNKCIONALNOST OBLIK	15
2.3	NAMEN MODERNEGA VRTA	16
3	GLAVNE ZNAČILNOSTI VRTOV JUTE KRULC	18
3.1	MEJA OBMOČJA VRTA	18
3.2	TLAKOVANJE V VRTU	20
3.3	POVEZAVA HIŠE Z VRTOM	22
3.4	OBLIKA IN VELIKOST TERAS BIVALNEGA DELA VRTA	27

3.5	GRAJENI ELEMENTI (VRTNA OPREMA)	30
3.6	VODNI MOTIVI	32
3.7	ZELENJAVNI VRT IN GREDICE ZA REZANO CVETJE	36
4	VIDEZNE ZNAČILNOSTI VRTOV JUTE KRULC	38
4.1	ILUZIJA PROSTORA	44
4.2	ZASADITEV IN NAMEN RASTLIN V VRTU	46
4.2.1	Ploskovne prvine v krajinskem oblikovanju	51
4.2.1.1	Vegetacijske ploskve	51
4.2.2	Prostorninske prvine rastlinskega izvora	53
4.2.2.1	Točkovne in linijske vegetacijske prvine	53
4.2.3	Barva in monokromatskost rastlin	56
4.2.3.1	Barvne kombinacije cvetočih rastlin	63
4.2.4	Tekstura rastlin	69
5	UPOŠTEVANJE KRAJEVNIH RAZMER PRI OBLIKOVANJU VRTOV	69
5.1	PODEŽELSKI VRT	70
5.2	PRIMORSKI VRT	72
6	SKLEP	74
7	POVZETEK	76
8	VIRI	77
8.1	CITIRANI VIRI	77
8.2	DRUGI VIRI	80
	ZAHVALA	
	PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika št. 1:	Gabriel Guévrékian, Vrt vode in svetlobe, oblikovan za mednarodno razstavo dekorativnih umetnosti v Parizu leta 1925 (Imbert, 1993: 93); trikotni vrt zasnovan kot slikarska upodobitev.	7
Sliki št. 2 in 3:	Antonio Gaudi, Park Güell v Barceloni, zgrajen med letoma 1900 in 1914 (Ogrin, 1993: 379); rastlinje v parku služi kot ozadje valovitim črtam in mozaičnemu okrasju zidu.	8
Slika št. 4:	Pablo Picasso, Avignonske gospodične, 1907 (Semenzato, 1991: 542).	9
Slika št. 5:	Georges Braque, Klarinet in steklenica ruma nad kaminom, 1913 (Družinska ..., 1995: 548); posamezni predmeti naravnega sveta so razčlenjeni v vrsto geometrijskih likov, ti pa so zloženi v novo kompozicijo.	9
Sliki št. 6 in 7:	Gabriel Guévrékian, Tloris in pogled vrta za Charlesa de Noaillesa v Hyèresu, na jugu Francije, 1927 (Ogrin, 1993: 371) in (Treib, 1993: 38); v mrežo vpete tlakovane terase in rastlinske gredice.	10
Slika št. 8:	Piet Mondrian, Kompozicija z rdečo, rumeno in modro, 1921 (Družinska..., 1995: 549); mreža vodoravnih in navpičnih linij, v katero so vpeta polja primarnih barv.	10
Slika št. 9:	Kazimir Malevič, Črn in rdeč kvadrat, 1915 (Ogrin, 1993: 21).	11
Slika št. 10:	Ernest Cramer, Načrt in konstrukcijska skica za natečajni projekt pokopališča v Volketswilu, 1975 (Weilacher, 2001: 193); zmik dveh asimetričnih elips.	11
Slika št. 11:	Vladimir Tatlin, Model za Spomenik Tretji Internacionali, 1919-20 (Arnason, 1975: 222); konstruktivistična skulptura s svojim volumnom in diagonalno speljanimi potezami prikazuje idejo prostora in premikanja.	11
Slika št. 12:	Sven-Ingvar Andersson, natečajni osnutek za Karlov trg na Dunaju, 1978 (Hoyer in sod., 1994: 68).	12
Slika št. 13:	Peter Walker, Burnett park v Fort Worthu, v Texasu, 1980 (Ogrin, 1993: 373) in (Walker, 1993: 258); zasnova je grajena iz več oblikovnih plasti, ki začenjajo s preprosto mrežo in končajo z močno sestavljeno zgradbo.	12

Slika št. 14:	Jóan Miró, Slika, 1933 (Arnason, 1986: 264); kompozicija biomorfnih oblik, razgibana z uporabo elegantne, nepretrgane linije, ki sama sebe opredeljuje v velikih lokih.	13
Slika št. 15:	Hans Arp, Človeška konkrecija na ovalni plošči, 1935 (Družinska..., 1995: 550); uporaba ameboidnih oblik v kiparstvu.	13
Slika št. 16:	Isamu Noguchi, Mavčni odlitek otroškega igrišča v New Yorku, 1941 (Treib, 1993: 52); uporaba kiparske tehnike modeliranja reliefa in oblik, katere izvor najdemo v umetnosti nadrealizma.	14
Slika št. 17:	Isamu Noguchi, Strešni vrt centra Kaiser v Oaklandu, v Kaliforniji, 1960 (Treib, 1993: 52); vrt je zasnovan na kontrastu med moderno zasnovo in japonskimi tradicionalnimi vrtnimi motivi.	14
Slika št. 18:	Willy Lange, Vrt Lange v Berlinu, 1906 (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 223).	15
Slika št. 19:	Ludwig Mies van der Rohe, Tloris nemškega paviljona za mednarodno razstavo v Barceloni, 1929, (Rainey, 1993: 196); zgradba je zasnovana na osno postavljenih stebrih, ki omogočajo razvoj prostorskega kontinuuma.	15
Slika št. 20:	Thomas Church in Lawrence Halprin. Načrt vrta družine Donnel v Sonomi, v Kaliforniji, 1948 (Church in sod., 1995: 182).	17
Slika št. 21:	Thomas Church in Lawrence Halprin, Vrt družine Donnel v Sonomi, v Kaliforniji, 1948 (Ogrin, 1993: 391); biomorfno oblikovan bazen z razgledom na obalo San Franciska.	17
Slika št. 22:	Vrt Čeferin, Jasno definiran rob zemljišča z linijo ograje in vegetacije.	18
Slika št. 23:	Vrt Vilar, Ljubljana, 1994 (Krulc, 2007).	19
Slika št. 24:	Glavni vhod v predvrt družine Zorjan (Sušnik, 2003: 34).	20
Slika št. 25:	Umetniško oblikovan vhod družine Zorjan, ki odraža značaj lastnika (Sušnik, 2003: 34).	20
Slika št. 26:	Poti v vrtu.	20
Slika št. 27:	Tlakovanje dvorišč.	21
Slika št. 28:	Vrt Čeferin, Žiri, 1996 (Krulc, 2007).	21
Slika št. 29:	Vrt Kržišnik, Žiri, 1992 (Krulc, 2007).	22
Slika št. 30:	Stena japonske hiše z drsnimi zaslon iz templjev Zuihotei (Ogrin, 1993: 235); fizično in vidno najtesnejši stik z vrtom.	23

Slika št. 31:	Thomas Church in Lawrence Halprin, kabana ob bazenu vrta družine Donnel v Sonomi, v Kaliforniji, 1948, (Church in sod., 1995: 184); ko so steklena drsna vrata odprta, postane kabana del terase. Dolga, lesena klop sledi kamniti steni v sobo, do kamina.	24
Slika št. 32:	Christopher Tunnard, terasa Bentley Wood v Sussexu, (Neckar, 1993: 147).	24
Slika št. 33:	Philip Johnson, Steklена hiša, 1949, New Canaan, Connecticut, foto: Michael Moran (cit. po Philip ..., 2008).	25
Slika št. 34:	Frank Lloyd Wright, Hiša na slapovih v Pennsylvaniji, 1937 (Lewis, 1993: 2); notranji in zunanji prostor se spajata prek teras in streh z velikimi napušči.	25
Slika št. 35:	Z rastlinjem obsajena terasa hiše.	26
Slika št. 36:	Vrt Derganc, Ljubljana, 1981 (Krulc, 2007).	26
Slika št. 37:	Juta Krulc, vrt Zorjan, Žiri, 1997 (Sušnik, 2003: 36); rastline mehčajo grajene linije vrta.	27
Slika št. 38:	Geometrijsko oblikovane terase z ravnim robom ali cikcak vzorcem na robu terase.	27
Slika št. 39:	Thomas Church, načrt in pogled vrta Vrt hiše na plaži, 1949 (Imbert, 1993: 102).	27
Slika št. 40:	Thomas Church, načrt in pogled vrta Mestni vrt v San Francisku, 1948 (Laurie, 1993: 173); uporaba krivulje in njej kontrastnega cikcak vzorca.	28
Slika št. 41:	Vrt Kristančič, Ceglo, 1998 (Krulc, 2007).	28
Slika št. 42:	Vrt Demšar, Tasič, Murgle, 1997 (Krulc, 2007).	29
Slika št. 43:	Vrt Tasič, Murgle, okoli leta 1998 (Krulc, 2007).	29
Slika št. 44:	Vrt Jerala, Stražišče, 1998 (Krulc, 2007).	30
Slika št. 45:	Vrt Volk, Medno, 1997 (Krulc, 2007).	31
Slika št. 46:	Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, pergola v vrtu Hestercombe v Somersetu, v Angliji, 1908 (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 272-273); kamnita in lesena pergola iz hrasta, po kateri se vzpenjajo vrtnice.	31
Slika št. 47:	Postavitev klopi na trato v vrtu Jan (slika levo) in mize s stoli v vrtu Rant (slika desno).	32
Slika št. 48:	Vodni motiv obložen s ploščatimi kamni v vrtu Mlakar.	33

Slika št. 49:	Bazeni v vrtovih oblikovalke Jute Krulc. Včasih oblikovalka ob bazen postavi paviljon v simetrični osi z bazenom.	33
Slika št. 50:	Vrt Riha, Mostec, 2001 (Krulc, 2007).	33
Slika št. 51:	Vrt Dular, Ljubljana, 2000 (Krulc, 2007).	34
Slika št. 52:	Ribnik s stopalnimi kamni v vrtu Riha (Mostec) (levo), mostičkom v vrtu Stritar (v sredini) in lesenim podom, ki sega nad ribnik v vrtu Lamprecht (desno).	34
Slika št. 53:	Roberto Burle Marx, prečkanje ribnika v vrtu Baumann (Bardi, 1964: 120).	34
Slika št. 54:	Vodnjaka, ki služita funkcionalnemu namenu, za zalivanje vegetacije ali za privabljanje ptic.	35
Slika št. 55:	Vodnjaki, katerih namen je predvsem okrasni. Včasih je rob vodnjaka razširjen v sedalno površino ali pa je na robu vodnjaka postavljena skulptura.	35
Slika št. 56:	Vodnjak po katerem se pretaka voda s pomočjo črpalke.	35
Slika št. 57:	Z nizkim pušpanom ograjene zelenjavne gredice in gredice za rezano cvetje v vrtu neznanega naročnika iz leta 1985 (levo), v vrtu Juhe (v sredini) in v vrtu Zorjan (desno).	36
Slika št. 58:	Vrt Juha, Iška Loka, 1988 (Krulc, 2007).	36
Slika št. 59:	Vrt Zorjan, Žiri, 1997 (Krulc, 2007).	37
Slika št. 60:	Zelenjavni vrt z vrtno uto družine Zorjan (Sušnik, 2003: 37).	37
Slika št. 61:	Vrt neznanega naročnika, februar 1985 (Krulc, 2007).	38
Slika št. 62:	Linija živice in ritem dreves v vrtu Podbevšek.	39
Slika št. 63:	Vrt Mihelič, Ljubljana, 1999 (Krulc, 2007).	39
Slika št. 64:	Vrt Žakelj, Žiri, 2004 (Krulc, 2007).	40
Slika št. 65:	Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, vrt Hestercombe, 1908 (Taylor, 1998: 29) in (Plumptre, 1994: 63); zasaditev vrta mehča formalne linije grajenih struktur – kamnitih zidov, pergole, tlaka.	41
Sliki št. 66:	Garrett Eckbo, načrt iz skica vrta Menlo Park v Kaliforniji, 1940 (Rainey, 1993: 190, 193).	42
Slika št. 67:	Georges, Robert in Jelena De Belder, Arboretum Kalmthout, 1952 (Sušnik, 2002: 13).	42

Slika št. 68:	Roberto Burle Marx, Načrt vrta Burton Tremaine, 1948 (Treib, 1993: 54); oblikovanje temelji na abstraktnih organskih oblikah, ki ne posnemajo narave, temveč ustvarjajo novo realnost.	43
Slika št. 69:	Andrej Jemec, Brez naslova, 1973 (galerija 2, 2008).	43
Slika št. 70:	Gašper Jemec, Bazen, 1998 (Gašper Jemec, 2005).	43
Slika št. 71:	Biomorfna oblika bazena v Donnellovem vrtu (Ogrin, 1993: 369).	44
Slika št. 72:	Biomorfne oblike cvetličnih gredic v vrtovih oblikovalke Jute Krulc.	44
Slika št. 73:	Perspektivne lesene letvice ustvarjajo iluzijo večjega prostora (Church in sod., 1995: 39).	45
Slika št. 74:	V vrtu Francoske ambasade perspektivne lesene letvice ustvarjajo ritem in iluzijo večjega prostora.	45
Slika št. 75:	Vrt Francoske ambasade v Ljubljani, 1990 (Krulc, 2007).	46
Slika št. 76:	Ritem macesnov v vrtu Derganc (Juta Krulc, 2007).	47
Slika št. 77:	Zasaditev robu zemljišča v vrtu Plečnik.	49
Slika št. 78:	Sadno drevje v gredi z zelišči in cvetočimi trajnicami v vrtu Zorjan.	50
Slika št. 79:	Pogled na slikovite cvetoče češnje sorte 'Amanogawa' v vrtu Francoske ambasade.	50
Slika št. 80:	Ponavljajoč ritem s poudarkom v vrtu Demšar, Tasič, Murgle, 1997.	51
Slike št. 81:	Tratne ploskve.	52
Slike št. 82:	Uvite tratne ploskve.	52
Slika št. 83:	V vrtu Šimnovec temna barva listov rododendronov in iglic smreke, služi kot ozadje cvetočim trajnicam.	53
Slika št. 84:	Zasaditev velikih dreves v vrtu Hegeduš.	54
Sliki št. 85:	Drevo kot poudarek v prostoru v vrtu neznanega naročnika na Bledu in v vrtu Derganc.	54
Slika št. 86:	Linije vegetacije v vrtu Šimnovec (zgoraj), v vrtu Žakelj (na sredini) in v vrtu Dular (spodaj).	55
Slika št. 87:	V vrtu Kosler so drevesa drevoreda postavljena drug drugemu nasproti in posajena toliko narazen, da se njihove krošnje ne stikajo.	56
Slika št. 88:	Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, pogled in načrt vrta Munstead Wood v Surrey, 1896 (Massingham, 1966: 64-65) in (Plumptre, 1994: 5).	57
Slika št. 89:	Roberto Burle Marx, načrt za vrt Monteiro, 1948 (Bardi, 1964: 67).	58

Slika št. 90:	Točkovna in ploskovna razmestitev iste vegetacije, ki dominira po barvi v vrtu vile Godomin (levo) in vrtu Jan (desno).	58
Slika št. 91:	Vrt vile Godomin, Portorož, 1994 (Krulc, 2007).	59
Slika št. 92:	Vrt Jan, Žiri, 1991 (Krulc, 2007).	60
Slika št. 93:	Gertrude Jekyll, ena od zasaditev gredic pri Sticky Wicket v Dorsetu (Plumtre, 1994: 202).	61
Slika št. 94:	Gertrude Jekyll, poleti cvetoča gredica v vrtu Mounstead Wood v Surrey (Plumtre, 1994: 58).	61
Slika št. 95:	Barvna shema (Butina, 2003: 35).	61
Slika št. 96:	Svetlo zelena barva bambusa v kontrastu s temno zeleno barvo čuge v vrtu Mihelič, Savudrija, 1999.	62
Sliki št. 97 in 98:	Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah vrtov Jan in Mihelič (Savudrija).	63
Slike št. 99, 100, 101 in 102:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Zorjan.	63
Slike št. 103, 104 in 105:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Demšar, Tasič.	64
Slike št. 106, 107, 108 in 109:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v koritih terase Kuhar (levo) ter v gredah vrtov Riha (sliki v sredini) in Hegeduš (desno).	64
Slike št. 110, 111 in 112:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Francoske ambasade.	65
Sliki št. 113 in 114:	Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah vrta Jerala.	66
Sliki št. 115 in 116:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Mihelič (Ljubljana).	66
Sliki št. 117 in 118:	Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Žakelj.	67
Sliki št. 119 in 120:	Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah Fakultete za organizacijske vede in v gredah vrta Mlakar.	68
Slika št. 121:	Slak, Ljubljana, Galjevica, 1992 (Krulc, 2007).	70
Slika št. 122:	Domačija s travnikom in s sadnim drevjem (Bernard in sod., 1991: 216).	71
Slika št. 123:	Vaško dvorišče (Bernard in sod., 1991: 305).	71
Slika št. 124:	Kosler, Ljubljana, 1999-2002 (Krulc, 2007).	72

Slika št. 125:

Primorski vrt, neznan naročnik in leto nastanka skice
(Krulc, 2007).

73

KAZALO PRILOG

- Priloga A: Biografski podatki
- Priloga B: Kronološko zaporedje popisa del Jute Krulc
- Priloga C: Preglednica proučevanih/analiziranih oblikovnih značilnosti vrtov Jute Krulc
- Priloga D: Analiza pogostosti ponavljanja strukturnih elementov

1 UVOD

Iz zapisov o Juti Krulc lahko povzamemo, da je zanjo značilna usoda samozvestnega dekleta 20. stoletja. Rodila se je v družini Zdešar na pragu prve svetovne vojne in v času odmevov secesije, aprila leta 1913 v Radovljici. Njena družina se je kmalu preselila v Ljubljano, kjer je obiskovala vse šole. Vmes se je vedno zanimala za rastline in kot biblijo nosila s seboj skozi življenje Vademecum, ilustrirano nemško šolsko knjigo o botaniki, ki ji jo je podaril bratranec. Juta Krulc v intervjuju z Meto Krese za časopis Delo (Krese, 2003: 9) pravi: »Nemško botanično knjigo s čudovitimi risbami imam še danes, čeprav je že razpadla na posamezne liste. Z njo sem odkrivala popolnoma drugačno floro.«

Leta 1932 se je vpisala na študij arhitekture, na tedanji Tehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Oddelek za arhitekturo je na Tehniški fakulteti ustanovil njen profesor Ivan Vurnik (1884-1971). Svoja funkcionalistična načela je proučeval in posredoval svojim učencem med leti 1920 in 1957, ko je predaval na fakulteti. V Ljubljano je povabil arhitekta Jožeta Plečnika (1872-1957), ki je privolil v sodelovanje in na fakulteti začel poleg Vurnika opravljati funkcijo profesorja. Juta Krulc se je med študijem seznanila tudi z rastlinjem. V osebni razgovor mi je zaupala, da je Vurnik svojim učencem podajal znanje tudi o rastlinah in njihovem umeščanju v prostor. Juta Krulc je bila ena prvih, ki so diplomirali na tedanji Tehniški fakulteti oddelka za arhitekturo. Pri Zupanu (2006: 100) zasledimo podatek, da je arhitektka leta 1937 diplomirala z nalogo o kopališču v Radovljici, ki velja za eno najbolj celovitih in kakovostnih funkcionalističnih zasnov Ivana Vurnika.

V Srbiji je do leta 1940 delala pri ing. Mihajlu Nešiću, kjer je narisala nekaj zgradb, potem pa nikoli več. Gospa Krulc pravi: »Želela sem urejati interierje in vrtove.« V osebni razgovor mi je zaupala, da se je navdušila nad vrtovi ob prebiranju knjig o japonskih vrtovih, gorskih rastlinah in knjigi Cirila Jegliča z naslovom O vrtovih in vrtni umetnosti. Ker so jo poznali kot odlično ilustratorko, pravi Zupan (2006: 100), so jo povabili k pripravi Fenološkega leksikona. Ob risanju posameznih predstavljenih rastlin se je leta 1953 seznanila s profesorjem Cirilom Jegličem, pionirjem krajinskega oblikovanja pri nas. Postala je njegova asistentka na tedanji Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo (sedanji Biotehniški fakulteti), pri predmetu Vrtnarstvo in pejsažna arhitektura in sodelovala pri njegovih projektih do leta 1957, ko se je aktivni profesor upokojil. Leta na univerzi so bila njeno drugo obdobje šolanja. Jeglič je svoje učence usmerjal v domačo floro. Aktivno je pomagal pri urejanju alpinuma Juliana v Trenti. Juta Krulc je spremljala profesorja in bila pogosto njegova desna roka. Za njim je povzela številna izhodišča, vsaj delno strnjena v Župančičevi misli: »Tudi naravi se moraš približati brez samoljubja, ako hočeš da ti odkrije vsa svoja tajna čuda.« V arboretumu Volčji potok je sodelovala z Jegličem in profesorjem Dušanom Ogrinom, kasnejšim profesorjem, ustanoviteljem in začetnikom študija krajinske arhitekture na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Po ukinitvi predmeta Vrtnarstvo in pejsažna arhitektura je začela nekdanja asistentka delati v svobodnem poklicu.

Juta Krulc se posveča načrtovanju in urejanju vrtov, sodeluje z revijami za ljubitelje vrtov in si nabira nove izkušnje na potovanjih po Evropi. Njeno delo obsega okrog tristo načrtov

ureditev in zasaditev vrtov za individualne naročnike, načrtov zasaditev javnih površin in načrtov, nastalih za natečaje. V več kot 60-tih letih je oblikovalka načrtovala pretežno družinske, povečini neformalno zasnovane vrtove. V začetku 60. let je kreirala tudi dve večji parkovni ureditvi: leta 1960 park ob vili Tartini v Strunjanu in leta 1961 park ob Gozdarskem inštitutu v Ljubljani. Pripravila je projekt preureditve vrta na Brdu pri Kranju, kjer so po njenih načrtih postavili rastlinjake. Oblikovalka je zasnovala še več spominskih parkov izven Slovenije. Na Obali je uredila več vrtov, ker je nekaj let občasno živela v Piranu. Sledili sta ureditvi javnih površin v Radečah in v Hrastniku. Le redki vrtovi pet, štiri ali tri desetletja kasneje še nosijo pečat avtorice, saj so jih zaradi vzdrževanja, zaraščanja, preurejanj in drugih vzrokov pogosto popolnoma spremenili.

Juta Krulc pripoveduje, da je vselej iskala navdih za zasaditev vrtov v naravi in dodaja: »Delo z rastlinami zahteva nenehno opazovanje in spremljanje rastlin. V naravi, tam kjer rastline rastejo, se od njih največ naučimo.« Pred oblikovanjem zasnove vrta tako Juta Krulc naredi analizo avtohtone zasaditve, ki raste v okolici vrta in proučuje značilnosti kraja, v katerem se vrt nahaja.

Sledi natančen ogled vrta in razporeditve notranjih prostorov hiše, saj oblikovalka poudarja pomembnost povezave in komunikacije med notranjim in zunanjim prostorom. Najbolj ji je ostal v spominu stavek mentorja Ivana Vurnika, ki je dejal, da mora iz kuhinje gospodinja videti, kdo prihaja. Oblikovalka vedno preveri poglede iz notranjih prostorov na vrt, kje bi bilo ustrezno prostor zasaditi, in kje bi bilo dobro skriti poglede s ceste. Vrtni prostor med ogledom tudi fotografira. Fotografije ji pridejo prav pri kasnejšem snovanju zasnove vrta.

Juta Krulc zatrjuje: »Vedno izhajam iz tega, da poskušam narediti vrt, s katerim bo naročnik zadovoljen. Naročnika povprašam o njegovih željah in predvsem, zakaj si želi vrt, če ga bo lahko vzdrževal. Nikoli ne vsiljujem svojih idej, le predlagam, saj je naročnik tisti, ki bo vrt uporabljal.«

Pri svojem delu Juta Krulc povezuje formalno znanje arhitekture s samouškim znanjem naravoslovja, ki se je v velikem obsegu nakopičilo skozi leta njenega dela. Sušnik (2006: 3) piše, da ima oblikovalka dar za risanje, ki ga potrebuje vsak, ki želi snovati novo okolje za človekovo bivališče. V osebnem razgovoru mi je zaupala, da ji osnovo predstavlja načrt zemljišča, nato pa z ogljem (navada iz študijskih dni) sproti riše in briše idejo, ki se razvija v njeni glavi. Pravi da riše skice in ne načrte, saj pri risanju ne gre v detajle. Lahko bi rekli da vrtovi Jute Krulc nastajajo iz risbe, ki je projektni koncept. Pri njej je oblikovanje vrtov dolg proces, saj kot sama pravi, ne more narediti vrta v kratkem času, na primer v dveh tednih. Ideja o obliki vrta se namreč razvija počasi. Ker so bili njeni vrtovi običajno oblikovani kar na zemljišču samem, so le redki z vsemi elementi zabeleženi v risbah ali fotografijah.

Analiza, s pomočjo katere sem ugotavljala oblikovne značilnosti del Jute Krulc, izhaja iz Ogrinovega teoretskega modela. Ogrin je prvi krajinski arhitekt pri nas, ki je za profesorjem Jegličem prevzel katedro za vrtnarstvo in dendrologijo, ter jo razvil v sodobni študij krajinske arhitekture. V sinopsisu svojih predavanj razlaga, da način, na katerega so posamezni krajinski elementi povezani v enovito celoto, določa strukturo krajinske

zasnove. V krajinski zasnovi lahko govorimo o strukturi krajinskih materialov, strukturi krajinske ideje, strukturi prostora ali strukturi krajinske zasnove.

Oblikovanje krajinskih zasnov zahteva povezovanje in sestavljanje krajinskih prvin v celotni izraz krajinske rešitve. Prvina je tista enota, ki se je ne da več deliti na enostavnejše dele. Med temeljna krajinska oblikovalska izrazna sredstva prištevamo točkovne, črtne, ploskovne, prostorninske in barvne ali monokromatske (svetlo-temno) krajinsko-oblikovalske prvine, pravilnih ali organskih oblik, s katerimi lahko krajinski arhitekti izrazijo krajinsko oblikovalsko zamisel.

Likovni teoretik in pedagog Milan Butina (2000: 62-63) razlaga, da obliko definirajo notranji odnosi njenih sestavnih delov. Enako naj bi potemtakem veljalo za krajinsko obliko. Z uporabo določenih lastnosti krajinskih elementov, kot so velikost, položaj, teža, smer, število, gostota in tekstura, dosežemo da oblika pridobi nove čutne lastnosti in kvalitete in s tem tudi nove vsebine ter pomene.

Poleg analize strukture krajinskih zasnov Jute Krulc, sta bili preko analize del oblikovalke podrobneje raziskani tudi krajinski prvini ploskev in barva. Raziskovala sem obliko tratnih, cvetličnih, vodnih in tlakovanih ploskev, ter ugotavljala barvne kombinacije predvsem cvetočih trajnic in grmovnic.

Diplomska naloga s pregledom glavnih oblikovnih značilnosti krajinskih zasnov 20. stoletja ugotavlja podobnosti in razlike v primerjavi s krajinskimi zasnovi Jute Krulc. Za razumevanje oblikovanja vrtov Jute Krulc in vpliva časa, v katerem so ti vrtovi nastajali, je bilo potrebno narediti krajši pregled umetniškega in oblikovalskega dogajanja, tako v umetnosti, kot arhitekturi in krajinski arhitekturi 20. stoletja. Ker je tvornost pri nas v tistem času skromna, so zgledi svetovni.

20. stoletje, ki ga označujemo s pojmom modernizem, je namreč bolj kot katerokoli prej spremenilo način človekovega življenja. Tehnološki in znanstveni napredek v začetku 20. stoletja je povzročil spremembe družbenih odnosov in vrednot, človekovega načina življenja ter njegovega odnosa do družbe in naravnega okolja. Družbene, politične in gospodarske spremembe so povzročile nastanek novih umetnostnih gibanj, arhitekturnih in urbanističnih načel, iz katerih so krajinski arhitekti črpali ideje in jih uporabili v prostorskem oblikovanju.

Modernizem je v likovni umetnosti pomenil temeljit prelom z obstoječimi in ustaljenimi likovnimi predstavami. V Enciklopediji Guinness (1995: 545-551) razlagajo, da fauvizem, katerega začetnik je bil Francoz Henri Matisse (1869-1954), predstavlja prvo moderno gibanje, ki se je razvilo z željo preseči čisti naturalizem in bolj poudariti barvo, čustva in domišljijo. Kubizem, eno najpomembnejših umetnostnih gibanj v 20. stoletju, sta v Franciji začela španski umetnik Pablo Picasso in Francoz Georges Braque. Kubisti so prelomili prepričanje, da mora umetnost predstavljati zvesto podobo narave in se leta 1910 lotili abstrakcije. Čeprav so se nekateri, denimo Vasilij Kandinski (1866-1944) abstrakciji približali že prek ekspresionizma, so imeli na krajinsko-arhitekturno oblikovanje še posebej velik vpliv kubisti. Iskali so odgovore na vprašanja, kako upodobiti tridimenzionalni resnični svet na ploskem dvodimenzionalnem platnu. Pričeli so analizirati

predmet, jih razstavljati na geometrijske oblike in jih preurejati, da bi prikazali vse različne ploskve teh likov v eni sami podobi.

Obdobje po prvi svetovni vojni je prineslo krizo zaupanja v družbo, katere intelektualne in moralne vrednote so krivili za strahotno vojno uničenje. Pojavil se je vse večji upor proti tradicionalnim vrednotam, izhajal pa je iz besedil Darwina, Marxa in Freuda. Iz tega ozračja sta zrasli dve umetniški gibanji, dadaizem in nadrealizem. Predstavnik dadaističnega gibanja v likovni umetnosti je bil Hans Arp (1887-1966), ki je eksperimentiral z iztrganimi koščki barvnega papirja, ki jih je na slepo raztresel po papirni podlagi. Trdil je, da so »ta dela kot narava, urejena po zakonih naključja...«. Nadrealizem so ustanovili v Parizu leta 1924 kot upor proti racionalizmu in materializmu zahodne družbe. Umetnost naj bi bila sredstvo izražanja misli ob odsotnosti vsakršnega nazora razuma, zunaj vsakršnih estetskih ali moralnih predsodkov na eni strani in nadrobni rekonstrukciji sanjskega sveta na drugi strani. Slednje izražanje misli je značilno za slikarja Salvadorja Dalija (1904-1989).

Modernizem je v likovni umetnosti pomenil temeljit prelom z obstoječimi in ustaljenimi likovnimi predstavami. Nasprotje med mišljenjem in resničnostjo bivanja je postala osrednja tema modernističnega slikarstva.

Osrednja ideja modernizma v arhitekturi je bila, da je lepota stavb odvisna od stopnje njihove funkcionalnosti. Modernizem je zrasel iz zelo razširjene želje po preprostem oblikovanju. Tako etika kot estetika sta zahtevali, da mora oblika stavbe upoštevati in odsevati njeno namembnost in poudarjati konstrukcijo. Te zahteve je arhitektom omogočil tehnološki razvoj in raba novih materialov, kot so ojačeni beton in jekleno ogrodje. Modernizem je postal prvi resnično mednarodni slog, ki je ustvaril v splošnem podobne izdelke tako v ZDA kot v Evropi, Afriki in Aziji. Njegovi glavni predstavniki so bili Frank Lloyd Wright (1867-1959), Walter Gropius (1883-1969) in Le Corbusier (1887-1965). Med pionirje slovenske moderne arhitekture štejemo Maksa Fabianija (1865-1962), Jožeta Plečnika (1872-1957) in Ivana Vurnika (1884-1971) (Družinska..., 1995: 552).

Nedvomno so vsa ta dogajanja vplivala tudi na spremembo pogleda na funkcionalno in simbolno vlogo vrta, s tem pa tudi na spremembo kompozicijskih načel. Ob temeljni oblikovni delitvi na geometrijsko in organsko krajinsko oblikovanje, kot razlaga Ogrin (1993), se v drugi polovici 20. stoletja pojavi vrsta novih oblikovnih in strukturnih značilnosti. Znotraj geometrijskega krajinskega oblikovanja nastanejo pod vplivom razmaha racionalizma in geometrije v začetku stoletja novi oblikovni in strukturni prijemi, predvsem v obliki uporabe mrežnih sistemov, zmika, dekompozicije in superpozicije. Zgodovinski strukturni vzorci v obliki krivulj, razpršenosti, razvejenosti in spirale zaznamujejo razvoj organskega oblikovanja, ki pod vplivom abstraktne umetnosti obogati oblikovni slovar z uporabo biomorfne oblike, pod vplivom razvoja v ekologiji in fitocenologiji pa ponudi tudi strukturni model naravnega vrta.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Začetki delovanja in ustvarjanja Jute Krulc segajo v čas modernizma. To je bil čas hitrega razvoja, ki je vodil do sprememb na vseh področjih družbenega življenja. Te spremembe

so povzročile nastanek novih umetniških gibanj in vplivale na razvoj krajinsko arhitekturnega oblikovanja v drugi polovici 20. stoletja. Postavlja se vprašanje ali delo oblikovalke izraža skupne poteze z vrtovi njenih sodobnikov in ali se ga da postaviti v kontekst modernističnega krajinskega oblikovanja.

Pobuda, da v nalogi poskusim ovrednotiti dela Jute Krulc, izhaja iz dejstva, da želi stroka spodbujati tudi teoretična razmišljanja in kritiko, tako kot jo poznajo na drugih ustvarjalnih področjih, na primer filmu, glasbi, gledališču in likovni umetnosti.

1.2 DELOVNA HIPOTEZA

Naloga preverja predpostavko, da so zasnove vrtov Jute Krulc po svojih oblikovnih značilnostih sorodne krajinskim zasnovam njenih sodobnikov in pomembnih predstavnikov prostorskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja in zato aktualne v sodobnem oblikovanju vrtov, saj funkcionalno in estetsko zadovoljujejo človekove potrebe po bivanju v vrtu.

1.3 CILJ NALOGE

Cilji, ki jih skušam v diplomski nalogi doseči:

- spoznati in opredeliti dela Jute Krulc;
- razpoznati značilnosti in eventualne posebnosti njenega oblikovalskega pristopa;
- ugotoviti oblikovne značilnosti krajinskih zasnov oblikovalke;
- prikazati načine uporabe posameznih oblikovnih značilnosti v vrtovih Jute Krulc;
- ugotoviti način nastanka del Jute Krulc in raziskati povezave med oblikovnimi značilnostmi krajinskih zasnov oblikovalke in krajinskih zasnov njenih sodobnikov in pomembnih predstavnikov krajinskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja;
- oceniti njena dela v duhu časa, v katerem je ustvarjala in preveriti njihovo aktualnost v sodobnem oblikovanju vrtov.

1.4 DELOVNI POSTOPEK IN METODA DELA

Da sem lahko podala odgovore na zastavljena vprašanja in skušala doseči cilje je bilo potrebno ugotoviti osnovne značilnosti oblikovanja vrtov enodružinske hiše v drugi polovici 20. stoletja. Potrebno je bilo proučiti vplive časa, okolja in ljudi s katerimi je delala Juta Krulc. Pomemben je ustni vir – razgovor z oblikovalko vrtov. Metoda dela temelji na pregledu in kritični oblikovni analizi krajinskih zasnov Jute Krulc ter primerjavi njenih del z deli njenih sodobnikov.

Prva stopnja delovnega postopka je obsegala razgovor z oblikovalko vrtov Jute Krulc, ki mi je omogočil spoznavanje značilnosti in eventualne posebnosti njenega oblikovalskega pristopa. Sledila je metoda zbiranja dokumentacije oz. virov o vrtovih oblikovalke, kar je bil predpogoj za spoznavanje značilnosti njenega oblikovalskega dela in njenega profesionalnega razvoja.

Podobno kot je Tanja Simonič, doktorica krajinske arhitekture, raziskala oblikovne značilnosti vrtov Ilse Fischerauer (1903-1945), kar je objavila in s pomočjo fotografij pojasnila v reviji Umetnostna kronika (Simonič 2005: 2-7), pričujoča diplomska naloga s pomočjo popisa (glej Priloga B) in analize zbranega opusa – skic Jute Krulc – ugotavlja podobnosti in razlike v oblikovnih značilnostih vrtov oblikovalke (glej Priloga C). Ugotavlja podobnosti in razlike v njihovem značaju (javna ali zasebna dela), preverja upoštevanje in načine izpeljave povezanosti notranjosti hiše z vrtom, zagotavljanje zasebnosti, omogočanje stika z naravo in podobnega. Za ponazoritev ugotovitev teh značilnosti so izdelane risbe in barvne sheme.

Ves čas analize del Jute Krulc, so potekala srečanja in razgovori z oblikovalko, kar mi je omogočilo razčistiti nejasnosti pri analiziranju njenega slikovnega gradiva in s čimer sem pridobila marsikatero uporabno informacijo o njenih vrtovih, zasaditvah in samem delu.

Z metodo primerjav sem primerjala vrtove Jute Krulc s pomembnejšimi vrtovi tistega časa, ugotavljala podobnosti in zakonitosti v njihovi zgradbi in detajlih, kar sem podala na opisni način ter podkrepila s slikovnim in kartografskim gradivom. Knjiga ameriškega krajinskega arhitekta Thomasa Church z naslovom Gardens are for people (1995) podaja številna priporočila, kako oblikovati vrt da bo tako funkcionalno kot estetsko primeren za svoje uporabnike. Tako večina interpretacije ugotovitev podobnosti in razlik med zasnovami vrtov Jute Krulc in zasnovami vrtov njenih sodobnikov, temelji na izmenjavi Church – Krulc. Razlog je tudi v tem, da je Thomas Church eden prvih uporabnikov biomorfne oblike, ki se je pojavljala v ledvičastih in ameboidnih oblikah krajinskih elementov. Biomorfne oblike pa so pogoste tudi v zasnovah vrtov Jute Krulc, predvsem v oblikovanju ploskev cvetočih gredic.

Sledil je pregled pisnega gradiva, predvsem monografskih publikacij in časopisnih člankov o njenih vzornikih in ljudeh, s katerimi se je družila. Na ta način sem proučevala kakšna razmišljanja jih vodijo in kakšen je njihov način dela v primerjavi z delom in razmišljanjem Jute Krulc in s tem ugotavljala njihov vpliv na njeno ustvarjanje in snovanje vrtov.

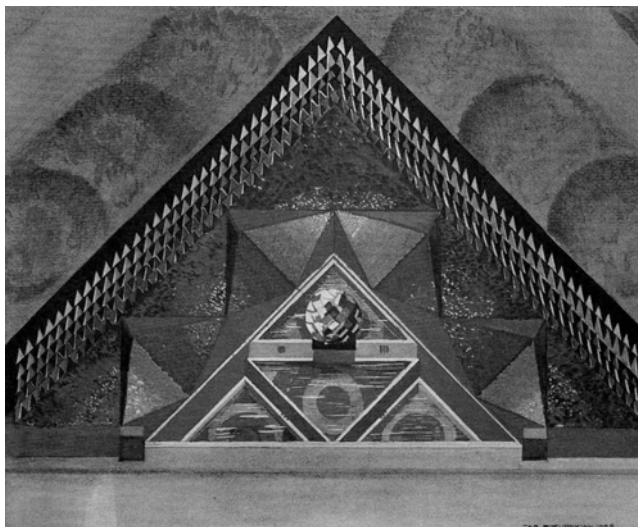
Iz analiziranih skic krajinskih zasnov Jute Krulc, sem naredila ožji izbor njenih značilnih del, ki so prikazana v nadaljevanju. Izbranih je bilo 23 skic od 66, izmed katerih je bilo devet takih, ki so po mojem mnenju posebej vredne umetnostnozgodovinskega vrednotenja.

2 ZAČETKI MODERNEGA GIBANJA V KRAJINSKI ARHITEKTURI

Moderno gibanje v krajinski arhitekturi pomeni uporabo novih oblikovnih prijemov na podlagi pobud modernih umetnosti, zlasti kubizma in na podlagi novih arhitekturnih in urbanističnih načel, ki so postavila smotrnost in funkcionalnost za izhodišče oblike.

Mednarodna razstava modernih dekorativnih in industrijskih umetnosti leta 1925 v Parizu predstavlja pomembno ločnico v krajinskem oblikovanju. Oblikovalci so v vrtovih poskušali uporabiti pobude modernih umetnosti, zlasti kubizma. V vrtnih zasnovah lahko zasledimo klasične značilnosti kubističnega ustvarjanja v obliki lomljene črte, uporabe primarnih geometrijskih oblik in asimetrične zasnove ter ploskve kot glavnega oblikovnega sredstva.

Na razstavi je bil najodmevnejši vrt Vrt vode in svetlobe Gabriela Guévrékiana. Oblikovalec se je osredotočil na idejo, da vrt predstavlja tako slikarsko upodobitev kot tudi različico arhitekturnega oblikovanja. Kot piše Dorotheé Imbert (1993: 95) v svojem članku *A model for modernism*, je bil trikotni vrt zasnovan kot slikarska upodobitev, ki jo lahko opazujemo, ne moremo pa fizično vstopiti vanjo. Guévrékian je poskušal ustvariti vtis tridimenzionalnega prostora z uporabo geometrijske oblike trikotnika, ki se pojavlja v tlorisu, prerezu in perspektivi.

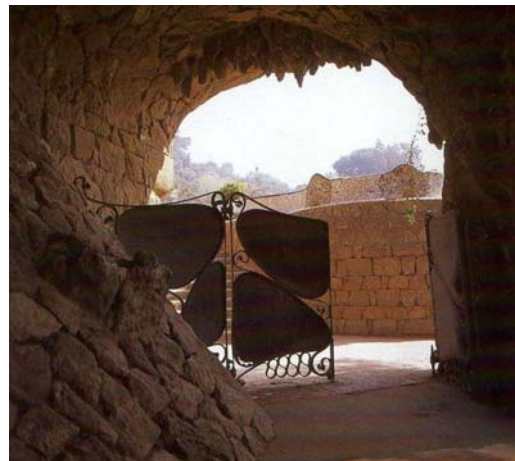
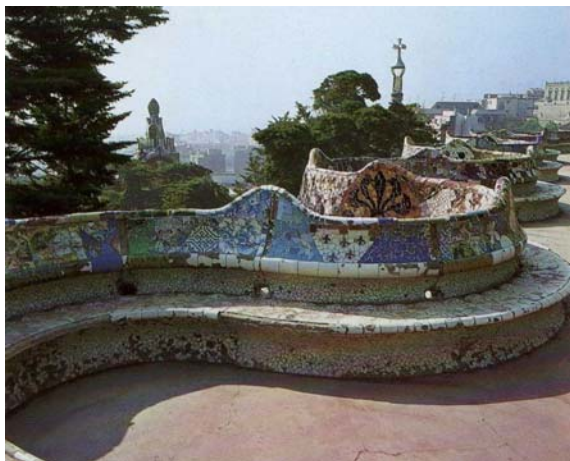

Slika št. 1: Gabriel Guévrékian, Vrt vode in svetlobe, oblikovan za mednarodno razstavo dekorativnih umetnosti v Parizu leta 1925 (Imbert, 1993: 93); trikotni vrt zasnovan kot slikarska upodobitev.

2.1 VPLIV SLIKARSTVA IN KIPARSTVA NA RAZNOLIKOST OBLIK

Ogrin (1993) trdi, da se je preobrat v dojemanju in izražanju tako v likovni umetnosti kot v arhitekturi in v krajinskem oblikovanju, na prelomu 19. v 20. stoletje začel s secesijo. Secesija je bila porojena v odporu zoper historizem 19. stoletja. Park Güell v Barceloni, španskega arhitekta Antonija Gaudija (1852-1926), je ena redkih uresničitvev vijugaste,

ritmično razgibane črte, ki je sicer bila stalnica secesionističnega slikarstva. Celotna zasnova je kot bi bila vzvalovana, najsi gre za ograjo, klopi, zidove, galerije ali bogato mozaično okrasje.

Sliki št. 2 in 3: Antonio Gaudi, Park Güell v Barceloni, zgrajen med letoma 1900 in 1914 (Ogrin, 1993: 379); rastlinje v parku služi kot ozadje valovitim črtam in mozaičnemu okrasju zidu.

Ogrin se je veliko ukvarjal s teorijo modernističnega krajinskega oblikovanja. Podrobno je raziskal razmerje med umetniško produkcijo in družbenimi razmerami 20. stoletja v povezavi s krajinskim oblikovanjem. Pojasnjeval je nastanek novih oblik in pot po kateri so nastale nove krajinske zasnove in prikazal izrazna sredstva, delovno gradivo ter način, kako ga krajinski arhitekt oblikovalsko predela v končni izdelek – krajinsko zasnovo.

Ogrin (1993) trdi, da krajinsko arhitekturno tvornost 20. stoletja odlikuje v prvi vrsti znatna raznolikost oblik. Te segajo od čiste geometrije do organskih zasnov v tradiciji krajinskega sloga oziroma Williama Robinsona (1838-1935) in Getrude Jekyll (1843-1932), pogostoma pa pomenijo prehodne oblike med obema načinoma oblikovanja. V nasprotju s tradicionalnimi geometrijskimi slogi se 20. stoletje praviloma ogiba simetrije, razporeditev pravilnih sestavin je vedno nesomerna.

William Robinson je premišljeno izbiral rastlinske vrste in motive, ki najbolj ustrezajo duhu angleškega podeželskega vrta. Namesto geometrijskih parterjev je predlagal uporabo obsežnih, preprosto oblikovanih nasadov trajnic, katerih vzdrževanje je manj zahtevno, le te pa vzbuja občutek naravnosti in domačnosti (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 474). Gertrude Jekyll pa je v svojem delu poskušala združiti teorijo impresionističnega slikarstva in razmerje rastlin glede na njihove teksturne, barvne in oblikovne značilnosti. Prizadevala si je, da bi vrt postal umetniško delo ter da bi kot estetsko oblikovana tvorba presegel značaj vrtnarske zbirke. Izhodišče in osnovno sredstvo njenega oblikovanja je predstavljala barva. Na osnovi barvnih in tonskih vrednosti je posamezne rastline združevala v enovite sestoje različnih barv, te pa je povezovala v skladne likovne celote. Na ta način je oblikovala zanimive združbe, ki jih ni mogoče najti v naravi (Černe, 2002: 82).

Ogrin (1993) zagovarja tezo, da je za začetek 20. stoletja značilen proces abstrahiranja realistične podobe, med drugim kubizem, ki je razkril možnost razčleniti svet naravnega v

vrsto pravilnih likov, kar je sicer v krajinsko arhitekturni kompoziciji že dolgo uveljavljen postopek. Kvadrat, pravokotnik, krog ali trikotnik in izpeljave iz njih, so bile pogostoma združene v mrežnih sestavih. Glavni predstavniki kubizma v slikarstvu so bili Georg Braque, Pablo Picasso in drugi, ki so iskali načine, kako upodobiti tridimenzionalni resnični svet na ploskem dvodimenzionalnem platnu. Upodabljati so začeli en in isti predmet iz več strani, kar lahko vidimo na slikah št. 4 in 5.

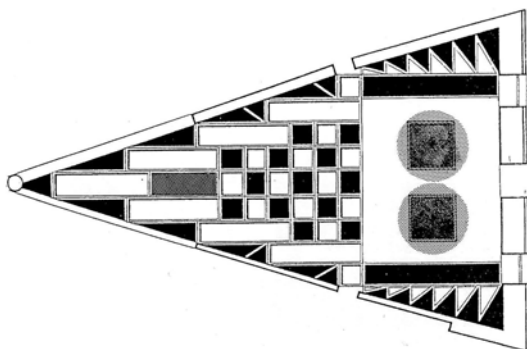

Slika št. 4: Pablo Picasso, Avignonske gospodične, 1907 (Semenzato, 1991: 542).

Slika št. 5: Georges Braque, Klarinet in steklenica ruma nad kaminom, 1913 (Družinska ..., 1995: 548); posamezni predmeti naravnega sveta so razčlenjeni v vrsto geometrijskih likov, ti pa so zloženi v novo kompozicijo.

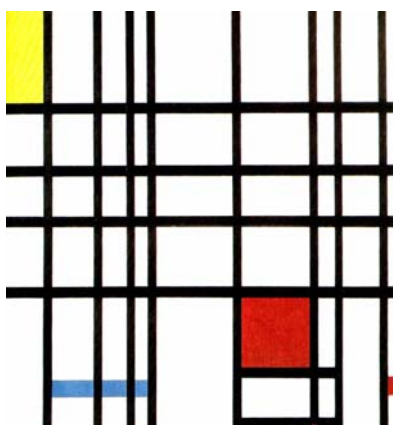
Ogrin (1988, cit. po Černe, 2002: 37) ugotavlja, da so mrežni sistemi postali, v krajinskem oblikovanju 20. stoletja, eno izmed vodilnih načel organizacije prostora. Struktura mrežnih sistemov temelji na ponavljajoči se racionalni strukturi, ki omogoča napovedljiv in enoten prostorski sistem. Pomemben prispevek k pojavu in razvoju mrežnih sistemov je prinesel nizozemski neoplasticizem.

Geometrijsko mrežo, kot osnovo oblikovanja, je Guévrékian, podobno kot pri zasnovi vrta Vrt sonca in vode, ponovno uporabil v vrtu za vilo Charlesa de Noillesa.

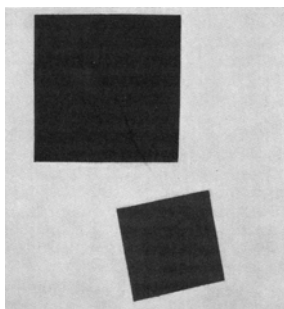
Sliki št. 6 in 7: Gabriel Guévrékian, Tloris in pogled vrta za Charlesa de Noaillesa v Hyèresu, na jugu Francije, 1927 (Ogrin, 1993: 371) in (Treib, 1993: 38); v mrežo vpete tlakovane terase in rastlinske gredice.

V likovni umetnosti vrhunec racionalne miselnosti predstavljajo abstraktna dela skupine De Stijl. V mrežnih strukturah neoplasticistov, kot so Piet Mondrian, Theo Van Doesburg in Gerrit Rietveld, so bile ujete pravilne, geometrijske oblike primarnih barv, ki so sestavljale kompozicije harmonične stabilnosti (Černe, 2002: 58).

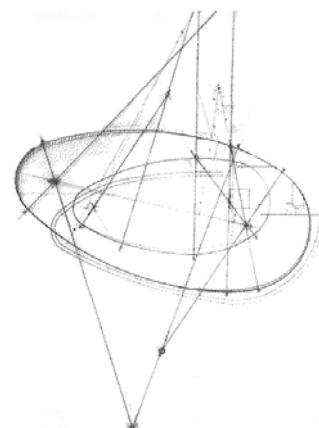
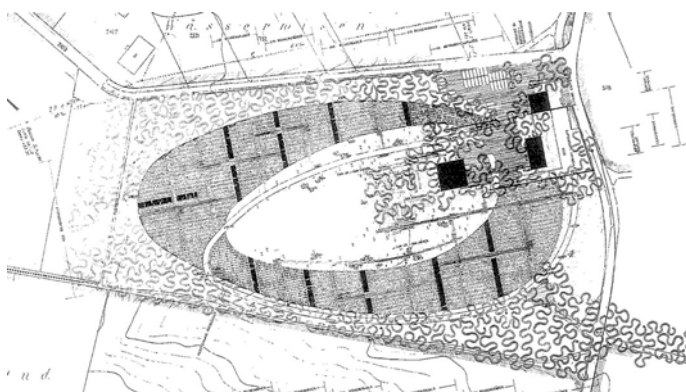

Slika št. 8: Piet Mondrian, Kompozicija z rdečo, rumeno in modro, 1921 (Družinska..., 1995: 549); mreža vodoravnih in navpičnih linij, v katero so vpeta polja primarnih barv.

Iskanje večje kompleksnosti in dinamičnosti v geometrijskem krajinskem oblikovanju je vodilo do poskusov spremembe položaja posameznih oblikovalskih elementov znotraj mrežno zasnovanega sistema. Pojav zmika je v umetnosti povezan z deli ruskih konstruktivistov in suprematstov, predvsem Kazimirja Maleviča. Ena prvih primerov uporabe zmika v krajinskem oblikovanju je idejna zasnova natečajnega projekta novega pokopališča v Volketswilu, švicarskega krajinskega arhitekta Ernesta Cramerja. Zasnova projekta temelji na zmiku treh elipsoidnih oblik, postavljenih na geometrijsko mrežo.

Slika št. 9: Kazimir Malevič, Črn in rdeč kvadrat, 1915 (Ogrin, 1993: 21).

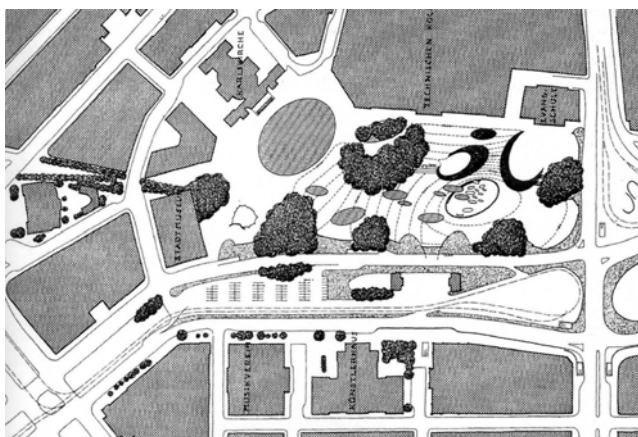
Slika št. 10: Ernest Cramer, Načrt in konstrukcijska skica za natečajni projekt pokopališča v Volketswilu, 1975 (Weilacher, 2001: 193); zmik dveh asimetričnih elips.

Prenos idej suprematizma v kiparstvo je zaznamoval obdobje ruskega konstruktivizma, katerega pomemben predstavnik je Vladimir Tatlin in njegov spomenik Tretji internacionali (1919-1920).

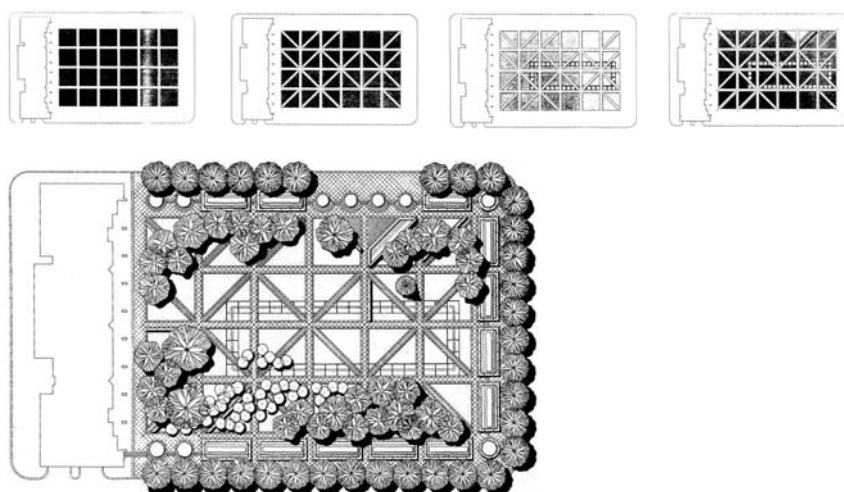
Slika št. 11: Vladimir Tatlin, Model za Spomenik Tretji Internacionali, 1919-20 (Arnason, 1975: 222); konstruktivistična skulptura s svojim volumnom in diagonalno speljanimi potezami prikazuje idejo prostora in premikanja.

Kasneje je k dinamiki in kompleksnosti geometrijske strukture prispevala dekompozicija. Ogrin (1988: 61) razlaga, da je osnovna značilnost dekompozicije preoblikovanje oblike skozi postopek razgradnje osnovne oblike in kasnejšega sestavljanja posameznih frakturiranih delov. Dekompozicijo je vnesel v krajinsko oblikovanje skandinavski krajinski arhitekt Sven Ingvar Andersson, na kar kažejo njegove zasnove razmeščanja in preoblikovanja eliptičnih oblik, kot lahko vidimo na sliki št. 12.

Slika št. 12: Sven-Ingvar Andersson, natečajni osnutek za Karlov trg na Dunaju, 1978 (Hoyer in sod., 1994: 68).

Kot zadnjo pomembno geometrijsko strukturno novost, povezano predvsem z novimi teorijami v urbanizmu in fiziki, lahko razumemo superpozicijo. Temelji na postopku prekrivanja plasti, ki lahko vsaka zase predstavljajo samostojen sistem. S prekrivanjem neodvisnih plasti naj bi med njimi nastajale neslutene interakcije, celota pa naj bi predstavljala več kot zgolj seštevek delov. Tak primer je Burnett park, ki ga je oblikoval Peter Walker. Ogrin (1993: 373) pravi, da superpozicija parka temelji na prepletanju plasti, ki so povezane v kompleksno a koherentno celoto.

Slika št. 13: Peter Walker, Burnett park v Fort Worthu, v Texasu, 1980 (Ogrin, 1993: 373) in (Walker, 1993: 258); zasnova je grajena iz več oblikovnih plasti, ki začenjajo s preprosto mrežo in končajo z močno sestavljeno zgradbo.

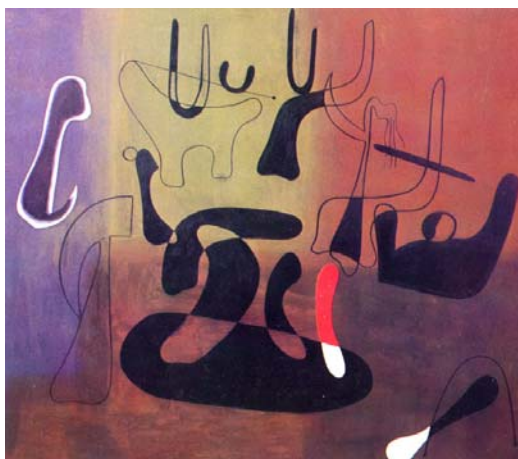
Ogrin (1993: 370) je mnenja, da je abstrakcija, v smislu večjega ali manjšega odmika od prvobitne naravne zgradbe, lastna krajinskemu oblikovanju. Zato krajinskemu oblikovanju ni bilo težko privzeti določenih dognanj moderne abstraktne umetnosti. Sem sodi med drugim tudi razvoj barvne ali teksturne ploskve, ki se je izredno uveljavila kot likovno sredstvo v 20. stoletju.

Ena glavnih teženj abstrakcije v slikarstvu je bila izločiti tridimenzionalnost predmetne resničnosti in jo prevesti v ploskev. Po enaki poti rastlinsko ali drugo naravno gradivo izgublja pri strnjeni razporeditvi svojo naravno individualnost in vizualno deluje le kot ploskev z barvo cvetja, tonaliteto ali zrnatostjo listja, proda in podobnim, pravi Ogrin (1993: 370).

Oblikovalski slovar organskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja sestavljajo organsko oblikovani strukturni členi, ki povzemajo strukturne vzorce naravne krajine v obliki valovanja, razvejenosti, razpršenosti in spirale. Temelj organskega krajinskega oblikovanja predstavljajo krivulje, saj z njimi lahko orišemo posamezne organsko oblikovane elemente (Černe: 2002: 143). Nove oblike so se pogosto pojavljale v načrtih, predvsem kot rastlinske gredice ali skupine grmovnic ter dreves.

Umetnost nadrealizma, ki je prispevala k razmahu novih oblikovnih značilnosti v organskem krajinskem oblikovanju, je temeljila na izražanju nezavednih izkušenj s pomočjo velikih in ploskovitih barvnih površin, razgibanih s pomočjo elegantne in nepretrgane linije.

Treib (1993: 50-51) pravi, da so se v krajinskem oblikovanju nadrealistične biomorfne oblike, ki jih najdemo v slikarstvu Jóana Mirója in kiparstvu Hansa Arpa, pojavljale v ledvičastih in ameboidnih krajinskih elementih, ki so s svojimi razgibanimi robovi nakazovali možnosti neskončnega prostora.

Slika št. 14: Jóan Miró, Slika, 1933 (Arnason, 1986: 264); kompozicija biomorfni oblik, razgibana z uporabo elegantne, nepretrgane linije, ki sama sebe opredeljuje v velikih lokih.

Slika št. 15: Hans Arp, Človeška konkrekcija na ovalni plošči, 1935 (Družinska..., 1995: 550); uporaba ameboidnih oblik v kiparstvu.

Prvo uporabo biomorfne oblike v krajinskem oblikovanju najdemo v delih ameriških krajinskih arhitektov, predvsem Thomasa Churcha in Garretta Eckba. V zasnovi vrta Donell, ki ga je oblikoval Thomas Church, je biomorfna oblika uporabljena v obliki bazena in travnatih površin. Biomorfne oblike je uporabljal tudi Isamu Noguchi, ki je v svojem delu nihal med kiparstvom in krajinskim oblikovanjem. To lahko vidimo v njegovem mavčnem odlitku zasnove otroškega igrišča v New Yorku in v zasnovi strešnega vrta centra Kaiser v Oaklandu, v Kaliforniji. Biomorfne oblike so značilne tudi za krajinske zasnove Roberta Burla Marxa. Zasnove izhajajo iz njegovega slikarskega udejstvovanja. To lahko jasno vidimo v njegovem delu Vrt Burton Tremaine v , na sliki št. 68. Biomorfno obliko lahko zasledimo tudi v nemškem krajinskem oblikovanju. Tak primer je zasnova trga Germania v Essnu, ki jo je oblikoval Heinz Becsei.

Slika št. 16: Isamu Noguchi, Mavčni odlitek otroškega igrišča v New Yorku, 1941 (Treib, 1993: 52); uporaba kiparske tehnike modeliranja reliefa in oblik, katere izvor najdemo v umetnosti nadrealizma.

Slika št. 17: Isamu Noguchi, Strešni vrt centra Kaiser v Oaklandu, v Kaliforniji, 1960 (Treib, 1993: 52); vrt je zasnovan na kontrastu med moderno zasnovo in japonskimi tradicionalnimi vrtnimi motivi.

Pomemben vpliv je prišel tudi iz znanosti, predvsem z razvojem fitocenologije v začetku stoletja ter s povečanim zanimanjem za ekologijo v drugi polovici 20. stoletja. Trg Sachsenplatz je napovedal nov oblikovalski trend in osnovne značilnosti krajinskega oblikovanja v Nemčiji. Erwin Barth je v zasnovi trga uporabil vrsto krajinskih elementov, ki temeljijo na uporabi ekoloških in fitocenoloških spoznanj (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 223). Razvoj ekologije in pojav okoljske krize v 60-ih in 70-ih letih je sprožil nastanek vrste krajinskih zasnov, ki so temeljile na strukturnem konceptu naravnega vrta. Pod imenom naravni vrt lahko razumemo tiste zasnove, ki se neprestano samodejno spreminjajo. Oblikovalec jim poda izhodišča in jih zavestno usmerja, vendar so dolgoročno prepuščene lastnemu razvoju po načelu »narava izbira in oblikuje«. Naravni vrt dobesedno posnema naravno stanje. Kakorkoli so takšna izhodišča lahko vprašljiva, pa poglobitni pobudnik in zagovornik naravnega vrta Louis Le Roy, pravi, da je oblikovanje naravnega vrta pogojeno predvsem s postopkom zbiranja in sejanja semen naravnih rastlinskih vrst in

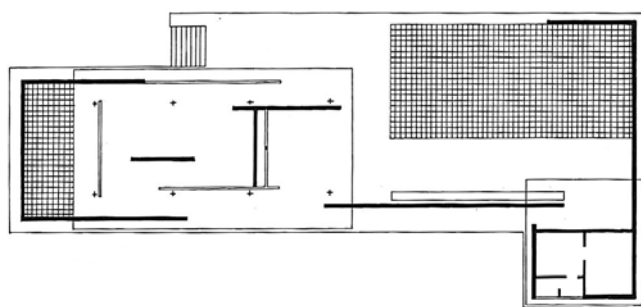
dopuščanja spontanega razvoja naravne krajine. Estetika je pri njem stranskega pomena. Nekatere rastline bodo ostale, nekatere bodo izginile, druge pa se bodo na novo naselile. (Černe, 2002: 125).

Slika št. 18: Willy Lange, Vrt Lange v Berlinu, 1906 (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 223).

2.2 VPLIV ARHITEKTURE NA SMOTRNOST IN FUNKCIONALNOST OBLIK

Arhitekturno oblikovanje prostora je svoj vrhunec doseglo v delih Mies Van Der Roha in Le Corbusierja ter poznejših zagovornikov CIAM-a. Zasnova nemškega paviljona na Barcelonski svetovni razstavi je postala arhetip moderne prostorske kompozicije. Strukturno je bil paviljon zasnovan na mreži križnih stebrov, postavljenih na dvignjeno talno površino, kar je omogočilo razvoj prostega tlorisa, zasnovanega na prehajanju zunanosti in notranosti. Notranjost paviljona je bila oblikovana s pomočjo prosto stoječih zidov, zastorov, ki so navidezno drseli skozi prostor. Paviljon nakazuje dve pomembni značilnosti Miesovega dela, prosti tloris in koncept prostorskega kontinuuma (Bleam, 1993: 230-231).

Slika št. 19: Ludwig Mies van der Rohe, Tloris nemškega paviljona za mednarodno razstavo v Barceloni, 1929, (Rainey, 1993: 196); zgradba je zasnovana na osno postavljenih stebrih, ki omogočajo razvoj prostorskega kontinuuma.

Teorije urbanizma, ki jih je razvil CIAM, so se v začetku 20. stoletja osredotočile na pomen zelenih površin v mestu. Gibanje CIAM je postavilo novo definicijo mestne krajine in omogočilo razvoj krajinskih zasnov. Da bi pridobil kar največ odprtega prostora je Le

Corbusier svoje zgradbe dvignil na stebre in prenesel naravo na balkone, terase in strešni vrt. Koncept visokih stavb, ki lebdiijo nad morjem zelenja, je postal splošni model sodobnega urbanizma (Ogrin, 1984: 68).

2.3 NAMEN MODERNEGA VRTA

V skladu s spremenjenimi družbenimi razmerami in načinom bivanja je namen modernega vrta bivanje na prostem. Osrednja ideja krajinsko arhitekturne zasnove je bila združevanje hiše in vrta v celoto. Tako da je vrt bivalni podaljšek hišne notranjosti in kot prostor, katerega oblika funkcionalno in estetsko zadovoljuje.

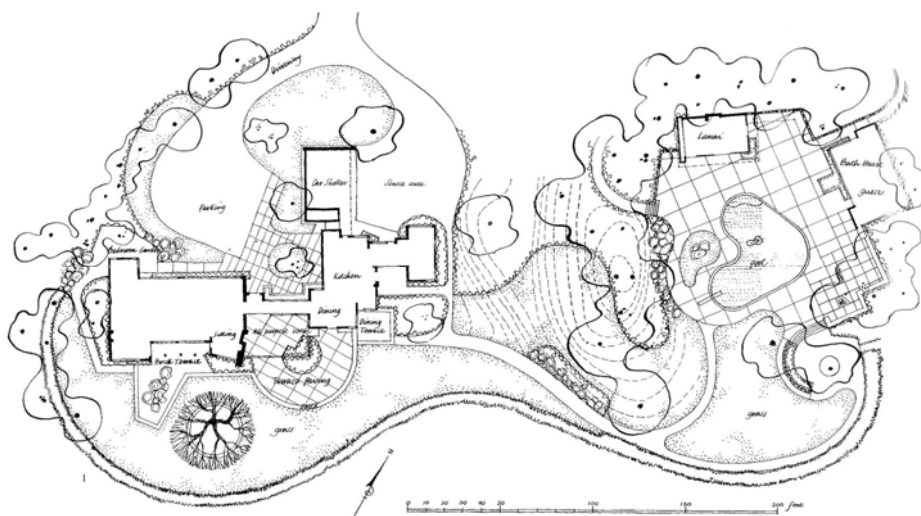
Zlasti ameriški krajinski arhitekti so svoje oblikovanje zasnovali na konceptu funkcionalizma. Funkcionalizem poudarja, da obliko prostorskih enot določajo rabe in ne vzorci. Posebno pomemben vpliv pa je predstavljala tudi teorija in praksa moderne umetnosti, predvsem uporaba racionalnih oblik (Černe, 2002: 27).

Priznani ameriški krajinski arhitekt Thomas Church in sod. (1995: 32) trdijo, da noben stil vrta iz preteklosti ne odgovarja vsem potrebam današnjega majhnega vrta. V preteklosti je bil vrt prostor za gledanje, prej kot prostor, v katerem bi bival. Danes vrt sodimo po tem, kako dobro zagotavlja mnoge načine bivanja na prostem. Mir in počitek sta prevladujoči značilnosti modernega vrta – mir in lepota za oko in enostavno vzdrževanje za lastnika.

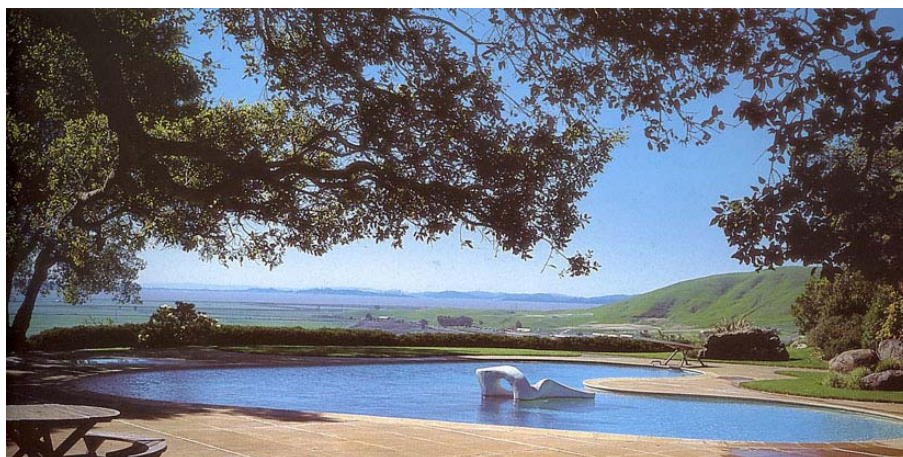
Največjo ikono modernosti predstavlja Donnellov vrt v Sonomi (1948). Oblikovala sta ga Thomas Church in tedaj še neveljavljeni Lawrence Halprin. Treib (1993: 64), oblikovalec in profesor arhitekture na Univerzi v Kaliforniji, je mnenja, da je glavni vzrok za to uporaba organskih oblik v vrtu, ki so postale simbol modernosti. Donnellov vrt je oblikovan kot dnevna soba za bivanje na prostem, razlagajo Church in sod. (1995: 184). Obiskovalec se pripelje na prostorno parkirišče, ki je z avtohtono vegetacijo zavarovano pred vetrovi. Na južni strani hiše se sobe odpirajo na opečno teraso in trato, ki obdaja obstoječe, velike hraste. Meja med vrtom in naravno krajino je določena z živico iz brina. Hiša je postavljena pod majhen hrib, ki je najvišja točka v okolici. Od terase hiše se vije pot navzgor in nepričakovano izgine za skupino skalovja na površini tal. Pot se obrne in prispe do bazena in kabane¹, ki leži malo pod vrhom hriba. To rekreacijsko območje izkorišča okvir hrastov, ki nudijo zaščito pred vetrovi in senco, domače balvane in panoramski razgled na obalo San Franciska. Inspiracija oblike bazena izhaja iz okljuje slanega močvirnatga zaliva morja spodaj.

Skulpturo iz betona je oblikovala kiparka Adaline Kent. Skulptura ločuje plavalno območje od območja bazena za igro. Ker je v sredini votla, je središče zabave za potapljanje. Možno se je potopiti in plavati skozi, obenem pa je njena površina primerna za sončenje. Betonska terasa okoli bazena je potemnjena, s čimer je zmanjšano bleščanje sonca od tal. Del bazena, kjer se začne breg, obdaja lesen pod. Drevesa rastejo skozi odprtine v lesenih letvicah poda (Church in sod., 1995: 184).

¹ Vrtna uta ob bazenu ali zavetišče na plaži ali kje drugje, kjer strežejo pijačo.

Slika št. 20: Thomas Church in Lawrence Halprin. Načrt vrta družine Donnel v Sonomi, v Kaliforniji, 1948 (Church in sod., 1995: 182).

Slika št. 21: Thomas Church in Lawrence Halprin, Vrt družine Donnel v Sonomi, v Kaliforniji, 1948 (Ogrin, 1993: 391); biomorfno oblikovan bazen z razgledom na obalo San Franciska.

Stil je stvar okusa, oblikovanje pa stvar pravil, trdijo Church in sod. (1995: 29). Uspešnost oblike je po njegovem mnenju odvisna predvsem od štirih bistvenih pravil. To so: enotnost ali harmonija, ki je premislek načrta kot celote, tako hiše kot vrta; funkcija, ki je odnos praktičnih servisnih območij do potreb družine ali gospodinjstva in odnos privlačnih območij do želja in udobja uporabnikov; preprostost, na podlagi katere lahko zagotovimo ekonomski in estetski uspeh načrta; in merilo, ki nam da prijeten odnos med deli. Iz analize vrtov Jute Krulc je očitno, da ta štiri bistvena pravila upošteva tudi ona.

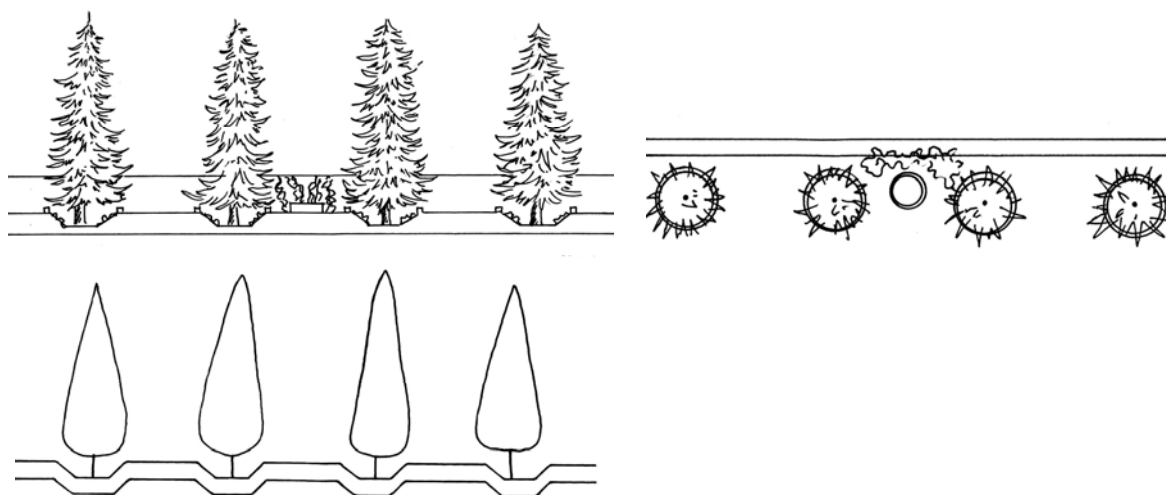
3 GLAVNE ZNAČILNOSTI VRTOV JUTE KRULC

Vrtovi Jute Krulc sledijo nekaterim glavnim značilnostim prototipa Kalifornijskega vrta, ki jih Michael Laurie (1993: 168), profesor krajinske arhitekture na Univerzi v Kaliforniji, našteva kot jasno določena meja vrta, ki vrt ločuje in hkrati povezuje z okoliško krajino, jasno določen glavni vhod v hišo, neposredna povezava zunanjega in notranjega prostora in prevladujoča raba trdih površin blizu hiše za vrtno pohištvo. Bivanje na prostem je zagotovljeno z vrtno garnituro, ražnjem za pripravo hrane, vodnimi motivi, na primer bazenom in prostorom za druge rekreacijske dejavnosti na prostem. Tu so še ograje, stene in zastori, ki zagotavljajo intimnost v prostoru. Izbor rastlin mora podpirati strukturo vrta. Senca je zagotovljena z drevesi ali pergolami (konstrukcijami mrež), ki segajo nad glavo. Ne smemo pozabiti na funkcionalne prostore kot so dovoz in parkirni prostor, garaža, kuhinjski vrt in podobno.

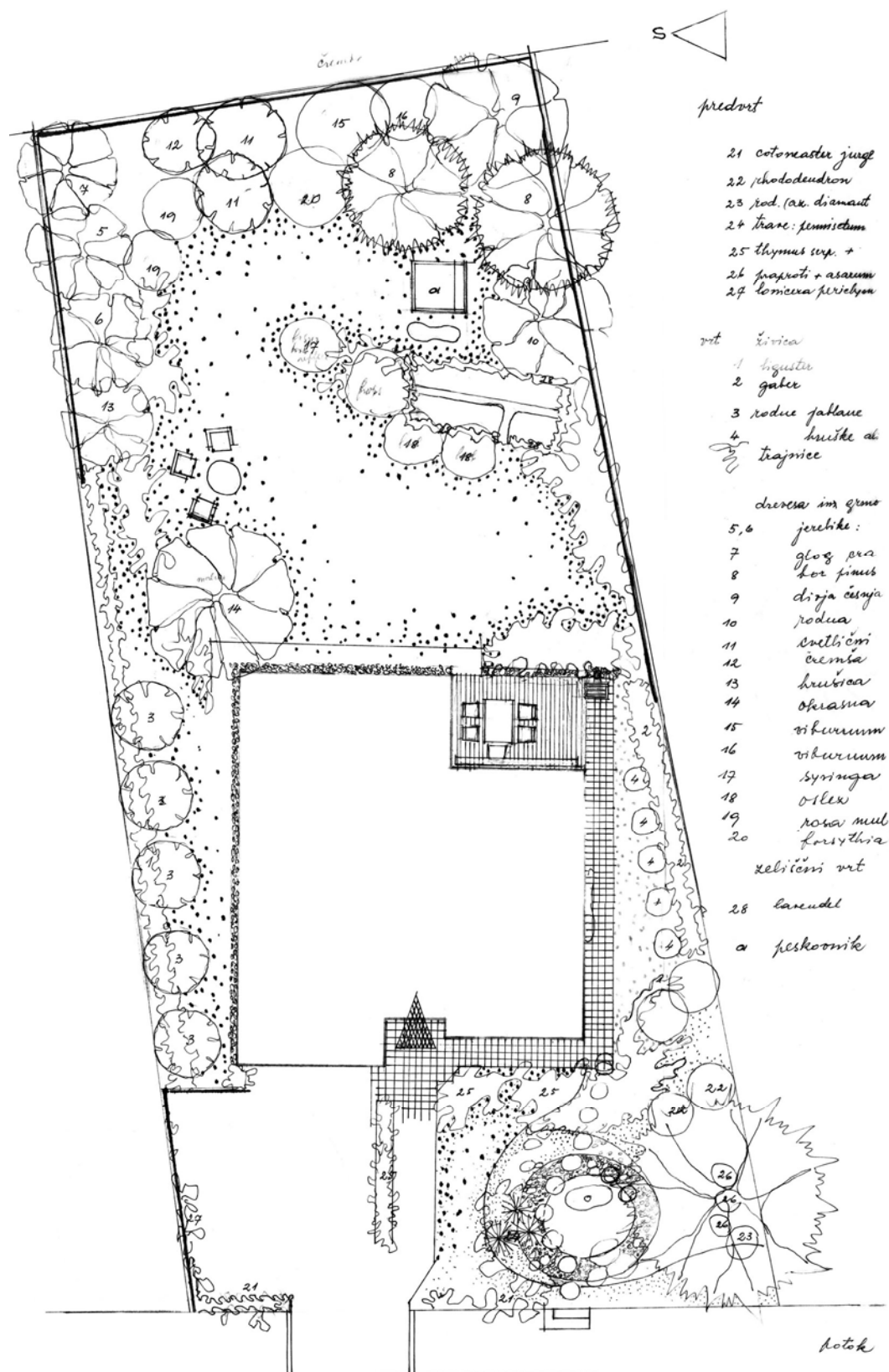
Čeprav se vrtovi, ki jih je oblikovala Juta Krulc, razlikujejo po stilu, odražajo območje, arhitekturo, želje naročnika in oblikovalki lasten pristop. Vsak del vrta je skrbno premišljen v kontekstu klime, krajine in načina življenja. Oblikovalka upošteva sonce, poglede, izpostavljenost, obstoječe drevje in topografijo, dovoz do hiše, parkirišče in vhod v hišo.

3.1 MEJA OBMOČJA VRTA

Juta Krulc jasno definira meje ali robove območja vrta ali zemljišča z linijami vegetacije, lesenimi ograjami in drugimi materiali, ter s tem ustvarja intimnost prostora, kar lahko vidimo na sliki št. 22, kjer meje zemljišča določajo ograje in živice. Južni rob zemljišča omejuje potok, ki ga moramo prečkati, da pridemo na dvorišče.

Slika št. 22: Vrt Čeferin, Jasno definiran rob zemljišča z linijo ograje in vegetacije.

Slika št. 23: Vrt Vilar, Ljubljana, 1994 (Krulc, 2007).

3.2 TLAKOVANJE V VRTU

Church in sod. (1995: 120) zagovarjajo tezo, da je tlak eden glavnih oblikovalskih elementov v vrtu. Različne materiale je možno kombinirati v nešteto različnih vzorcev, ki zadovoljijo oblikovalca in pritegnejo pozornost opazovalca. Ob zanimivih ograjah, stopnicah, tratnih ploskvah, cvetličnih kombinacijah, teksturah listja in oddaljenih razglediščih, je po njegovem najbolje izbrati umirjen tlak.

Pregled del Jute Krulc pokaže, da so terase bivalnega dela vrtov po večini iz enega materiala. Največkrat oblikovalka tlakuje teraso v vrtu s kamnitimi tlakovci ali uporabi lesen pod. Dobrodošlico, preprostost in harmonijo glavnega vhoda doseže Juta Krulc z ritmom v tlaku in izbiro različnih, med seboj skladnih materialov, ki izhajajo iz okolja, se medsebojno ujemajo, so v harmoniji z arhitekturo in primerni za svoje uporabnike.

Slika št. 24: Glavni vhod v predvrt družine Zorjan (Sušnik, 2003: 34).

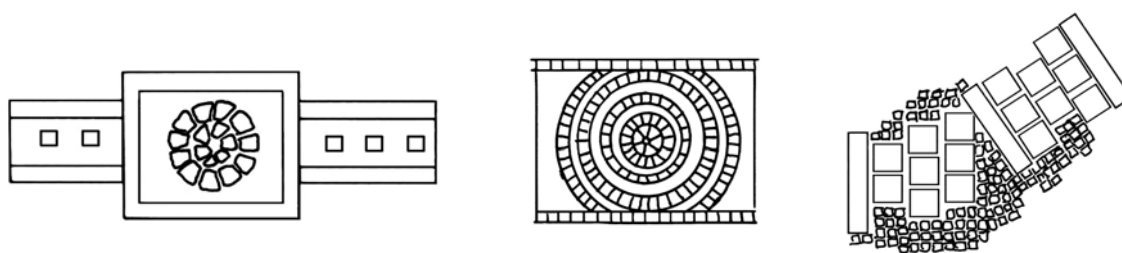
Slika št. 25: Umetniško oblikovan vhod družine Zorjan, ki odraža značaj lastnika (Sušnik, 2003: 34).

Ogrin (1996) v svojem sinopsisu predavanj, Teorija oblikovanja krajine, razlaga, da je red čitljivo razmerje med členi v določenem prostorskem sistemu. Posledica različnosti sestavnih členov oziroma stopnje členjenosti celote je ritem. V vrtovih Jute Krulc ritma ne ustvarjajo le stopalni kamni ampak tudi v enaki oddaljenosti zloženi ploščati kamni ali plošče enake oblike. Z njimi oblikovalka utrjuje poti, ki vodijo v vrt, do zelenjavnega in zeliščnega vrta ali do ute. Razgiban zunanji rob teh poti ustvarja ritem v prostoru, kot lahko vidimo na sliki št. 26.

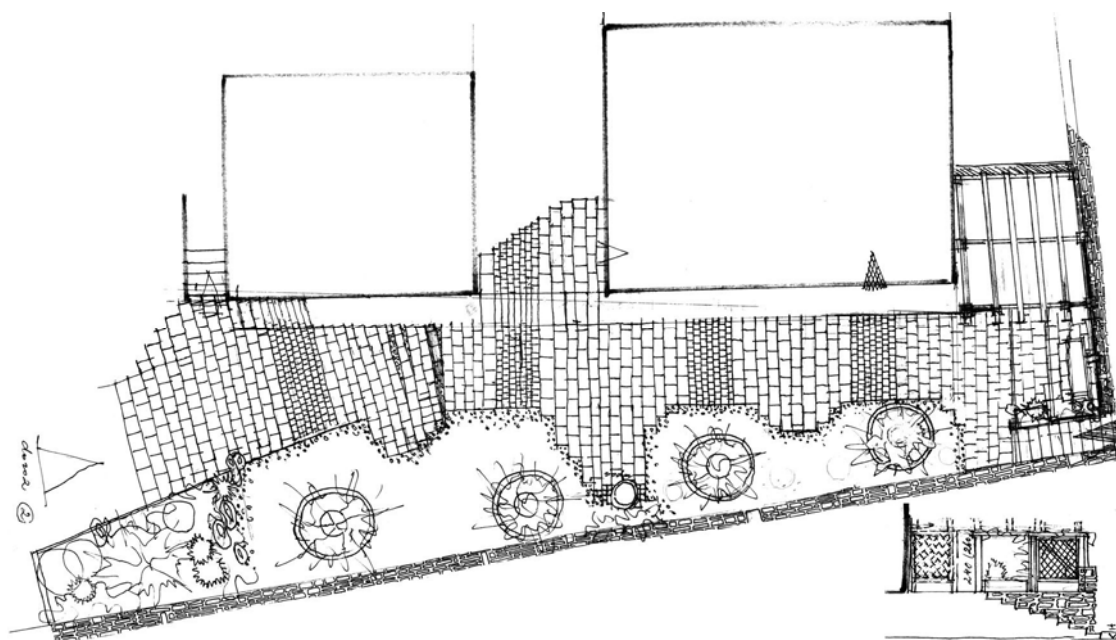

Slika št. 26: Poti v vrtu.

Oblikovalka členi tlakovane površine dvorišč in vhodnih delov, ki vodijo v hišo ali na vrt, z gradivom različnih oblik, barv in tekstur, kot so kamen, opeka, granitne kocke, betonske plošče in uliti tlakovci iz žganega klinkerja. Iz njih sestavlja vzporedno potekajoče tlake, tlake v obliki ribje kosti, pa tudi v obliki kroga ali polkrogov. Pri tlakovanju večjih površin po večini kombinira granitne kocke z asfaltom ali betonskimi ploščami. Z razmeščanjem manjših členov (granitnih kock, prodnikov) med večje (tlakovci, betonske plošče) ustvarja številne kontraste, kot so večje-manjše, pravokotno-zaobljeno, svetlo-temno in podobno. Z razmestitvijo različnega števila členov ustvarja oblikovalka postavitveni kontrast gostoredko, kot lahko vidimo na sliki št. 27 (desno).

Slika št. 27: Tlakovanje dvorišč.

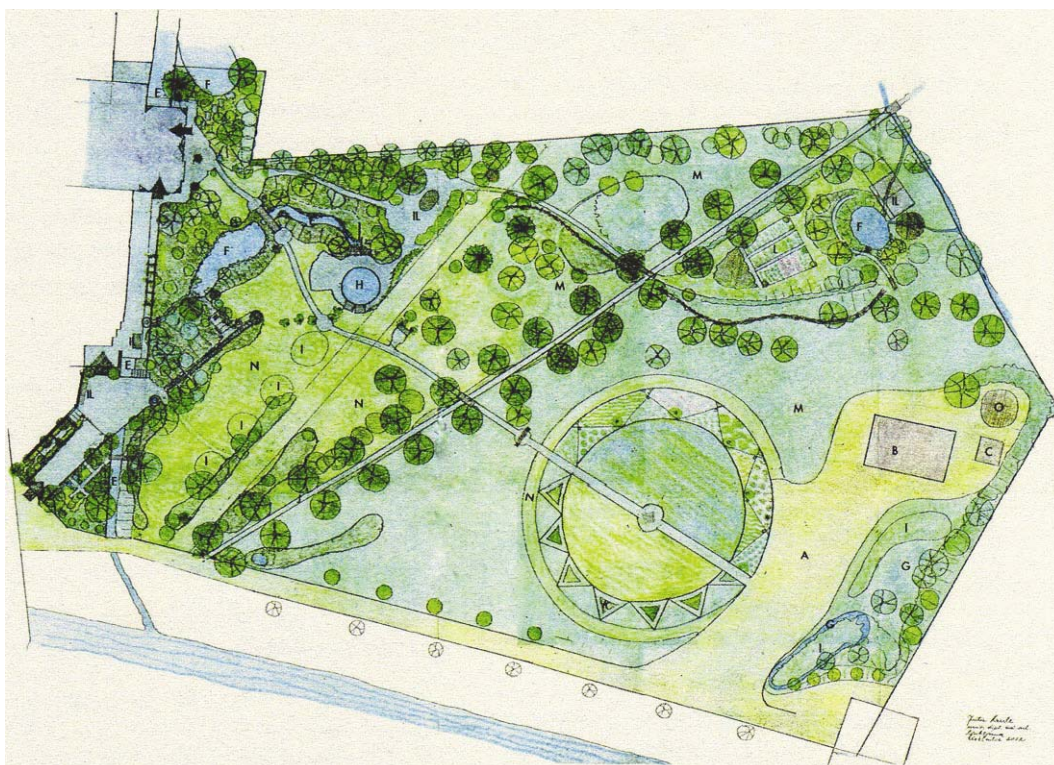

Slika št. 28: Vrt Čeferin, Žiri, 1996 (Krulc, 2007).

Sušnik (2006: 3) pripoveduje, da je Juta Krulc že nekaj desetletij priča sprotne snovanju in nastajanju grafičnih, keramičnih, kovinskih in lesenih del njenega zeta Tomaža Kržišnika. Kržišnik, slikar in oblikovalec šolan v Varšavi, opravlja funkcijo profesorja na Akademiji za likovno umetnost. Njuno sodelovanje pri oblikovanju vrtnih elementov, kot so tlaki, zidci, pergole, vrtno ograje, okrasni lonci in kipi, je obrodilo že veliko domiselnih kreacij. Pri tlakovanju stopnišča oblikovalka kombinira lesene tramove z granitnimi

kockami ali na vhodu oblikuje detajlno izdelan mozaični tlak iz krajevnih materialov, kot so na primer glina, prod, pesek.

Tomaž Kržišnik se navdušuje nad motivom sonca in lune. Zato je Juta Krulc v vrtu družine Kržišnik oblikovala simbol sonca in lune s pomočjo velike gredice krožne oblike, ki jo prepolavlja pot. Ta gredica je na gosto posajena s krvomočnicami (*Geranium*). Obdajajo jo trikotne gredice, ki simbolizirajo sončne žarke. Vsak žarek sonca je zasajen z drugo zeljo. Lunina stran je nakazana kot mesečna meglica in je zasajena z zelišči z belo-zelenimi listi in bledimi cvetovi.

Slika št. 29: Vrt Kržišnik, Žiri, 1992 (Krulc, 2007).

3.3 POVEZAVA HIŠE Z VRTOM

Ogrin (1993: 15) razlaga, da je prav japonska graditeljska tradicija tista, ki nam podaja najbolj jasno sliko o enovitosti grajenega in vrtnega prostora. Stavba prodira v vrtni prostor, se mu hkrati odpira in ga zaobjema. Gibajoč se po vrtu je človek na vsakem koraku sredi poduhovljenega sveta, se z njim staplja in postaja njegov del. Zato ta svet ni urejen za gledanje od zunaj, z določene točke ali vzdolž osi, kot je to v Evropi določila renesansa in do popolnosti razvil barok, marveč pomeni mikrokozmos, s katerim se je treba združiti in ga doživeti v njem samem.

Slika št. 30: Stena japonske hiše z drsnimi zaslon iz templjev Zuihotei (Ogrin, 1993: 235); fizično in vidno najtesnejši stik z vrtom.

Ciril Jeglič (1943: 46-48) je mnenja, da čim bolj znaš ceniti vrednote domačega vrta, tem bolj boš gledal na to, da že pri zgradbi združiš vrt in hišo v harmonično celoto, prilagojeno okolju. Kjer so lepi razgledi, tu in tam ohranimo stike z daljno okolico ali daljno krajino, da lahko tedaj še bogateje doživljamo prijaznost vrtnih prostorov in družbo drugih rastlin.

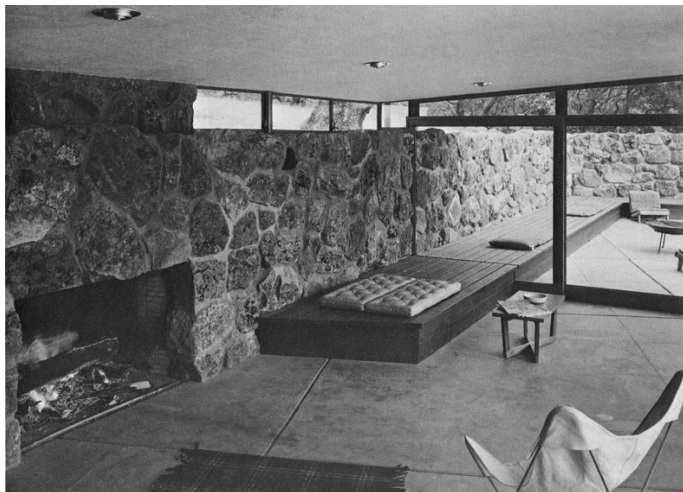
Podobno razmišlja tudi Juta Krulc, saj oblikuje in zasadi vrt skladno s hišo, ki jo obdaja. Iz analize njenih del sem ugotovila, da oblikovalka vrta v mestu ne zasnuje enako kot vrta na podeželju. Oblikovalka je mnenja, da so tudi pri vrtovih pomembni modni trendi, ki se spreminjajo iz leta v leto, a obenem dodaja, da pri rustikalni hiši ne moremo narediti nekaj supermodernega.

Jelena de Belder Kovačič (1999: 7), podobno kot Juta Krulc, poudarja, ne le povezanost in skladnost hiše z vrtom, ampak tudi oblikovanje zemljišča na način, da je povezan z okoliško naravo. Gospa Krulc vedno pogleda kaj raste v okolici vrta in vanj vnese tudi avtohtone rastline. To potrjuje tudi njen intervju z Meto Krese (2003: 9) za časopis Delo, ko oblikovalka pravi: »Predvsem gledam na to, da se narava približa hiši in da niso na vrtu samo rastline, ki so jih vzgojili vrtnarji. Na vrtove sodijo avtohtone rastline, torej tiste, ki rastejo v okolici.« Gospa pravi, da kjer v bližnji naravi prevladuje na primer bukev (*Fagus*) ali kjer se vrt naslanja na bukov gozd, bukova drevesa zasadi tudi v vrtu, seveda ob upoštevanju da drevesa niso prevelika za velikost vrtnega prostora.

Ugotovimo lahko, da se je enakega načela držal njen sodobnik Thomas Church, ki je iz okolice v vrt vedno vnašal avtohtono vegetacijo. Tipičen primer je Donnellov vrt, kjer je oblikovalec v zasnovo vključil avtohtone kalifornijske hraste (*Quercus*).

Angleški krajinski arhitekt Christopher Tunnard (1993), ameriški krajinski arhitekt Church in sod. (1995) poudarjajo, da je odnos med hišo in vrtom podprt in poudarjen s svetlobo, zrakom in vidnim stikom, ki prosto potuje od enega do drugega. Stene, ki gledajo na vrt

naj bi bile steklene. Church in sod. (1995: 33) pravijo: »Bolj kot se linije in materiali hiše pojavljajo tudi v vrtu in bolj kot materiali vrtnih struktur prodirajo v hišo, večja je povezava zunanjega in notranjega bivalnega prostora. Terasa zagotavlja prehod med hišo in vrtom, kot tudi »sobo na prostem«. Tlakovana terasa prodira v hišo in dela tla bolj uporabna, še posebej na hodnikih, stopnicah in območjih, kjer se pogosto sprehajamo.«

Slika št. 31: Thomas Church in Lawrence Halprin, kabana ob bazenu vrta družine Donnell v Sonomi, v Kaliforniji, 1948, (Church in sod., 1995: 184); ko so steklena drsna vrata odprta, postane kabana del terase. Dolga, lesena klop sledi kamniti steni v sobo, do kamina.

Ta funkcionalna povezava hiše z vrtom se jasno kaže tako v Churchovem vrtu za družino Donnell, kot v Tunnardovi zasnovi vrta Bentley Wood (1936) blizu Hallanda v Sussexu, ki jo je zasnoval z arhitektom Sergejem Chermayeffom. Hiša z vrtom Bentley Wood se po obliki in funkciji loči od okoliške naravne krajine, hkrati pa se vanjo tudi vključuje. Grajene prvine (terasa, stopnice, tlak) na prehodu hiše in vrta so oblikovane z geometrijskimi oblikami, prehod med naravno krajino in vrtom pa je oblikovan s pomočjo organskih oblik, podobno kot to lahko vidimo tudi v nekaterih vrtovih Jute Krulc.

Slika št. 32: Christopher Tunnard, terasa Bentley Wood v Sussexu, (Neckar, 1993: 147).

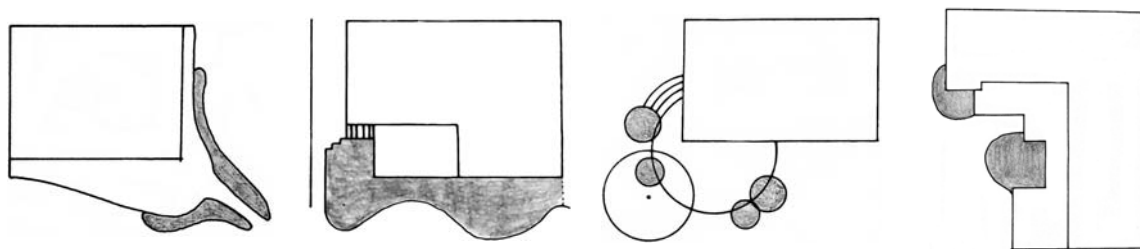
V osnutku za knjigo z naslovom Juta Krulc: življenje med rožami in vrtovi, zasledimo trditev Zupana (2006: 101), da se Juta Krulc navdušuje nad arhitektom Philipom Johnsonom in še posebej nad genialnim ameriškim arhitektom Frankom Lloyd Wrightom. Wright je rad uporabljal metaforo hiše kot drevesa, ko je razlagal kaj je mislil z besedno zvezo organska arhitektura, pravi ameriška profesorica okoljskega oblikovanja Catherine Howett (1993: 23-25). Arhitekt je imel v mislih organsko povezavo stavbe in okolja, zunanjega in notranjega prostora kot celote. Zdaj lahko zunanost pride v notranjost in obratno. To lahko vidimo v njegovem delu Hiša na slapovih, v Pennsylvaniji (1936), kjer je hiša kot drevo, ki raste iz tal na katerih stoji. Tako kot drevo naj bo hiša prepojena s svetlobo in senco, zavetišče v svojem centru in naj se širi v tla in proti nebu.

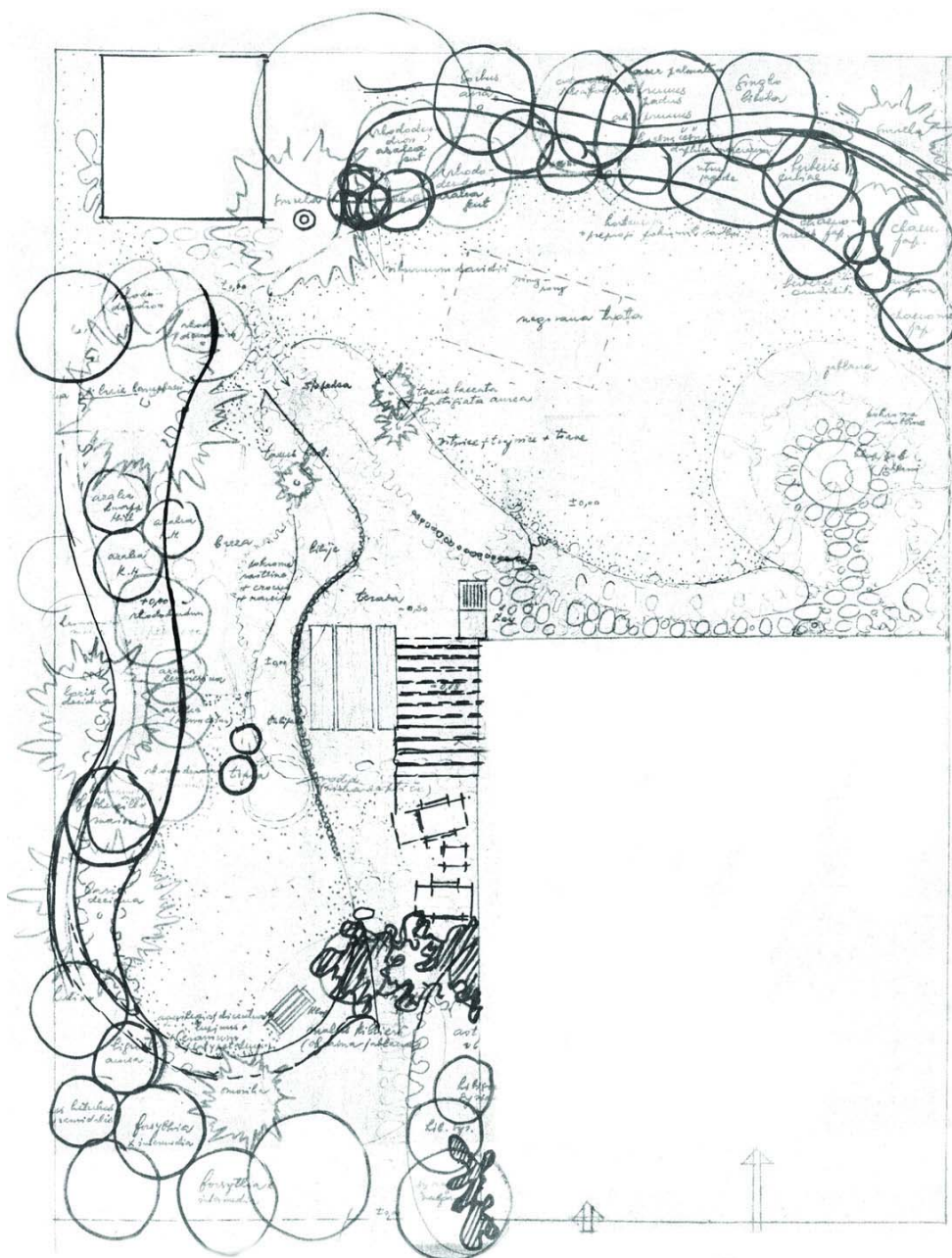
Slika št. 33: Philip Johnson, Steklena hiša, 1949, New Canaan, Connecticut, foto: Michael Moran (cit. po Philip ..., 2008).

Slika št. 34: Frank Lloyd Wright, Hiša na slapovih v Pennsylvaniji, 1937 (Lewis, 1993: 2); notranji in zunanji prostor se spajata prek teras in streh z velikimi napušči.

Iz razgovora z oblikovalko vrtov je razvidno, da vselej, kadar ji obstoječa arhitektura hiše to dopušča, Juta Krulc poveže dnevno sobo z zunanjim bivalnim prostorom vrta ali kuhinjo z zeliščnim in zelenjavnim vrtom. V njenih skicah vrtov je veliko takih, kjer terase po robovih niso obsajene in tako zagotavljajo prosto potovanje med dnevno sobo in zunanjim bivalnim prostorom. Prevladujejo pa vrtovi, v katerih imajo terase na nekaterih delih rob obsajen z nizkimi trajnicami in grmovnicami, ki pa ne preprečujejo izhoda in pogleda na vrt (slika št. 35). Njihov namen je zmehčati grajene strukture. Oblikovalka dosega mehčalni učinek s pomočjo rastlin tudi na robovih stopnic (slika št. 37). Tekstura listja rastlin tako vzpostavlja kontrast s površino kamna stopnic. Močna zasaditev je v njenih vrtovih, podobno kot v Churchevih, potisnjena na rob parcele, kar omogoča hiši in vrtu, da postaneta vizualno bolj povezana.

Slika št. 35: Z rastlinjem obsajena terasa hiše.

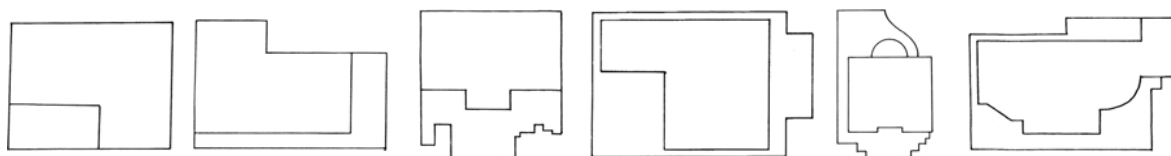
Slika št. 36: Vrt Derganc, Ljubljana, 1981 (Krulc, 2007).

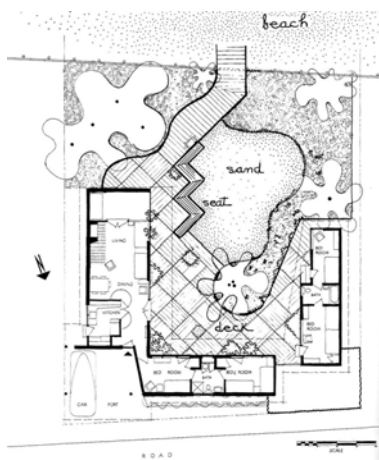
Slika št. 37: Juta Krulc, vrt Zorjan, Žiri, 1997 (Sušnik, 2003: 36); rastline mehčajo grajene linije vrta.

3.4 OBLIKA IN VELIKOST TERAS BIVALNEGA DELA VRTA

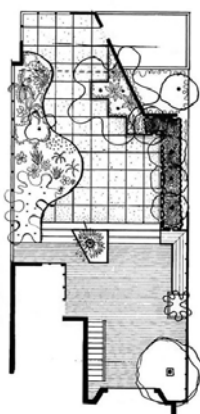
Po večini so terase v vrtovih oblikovalke pravokotne oblike, kar prikazuje slika št. 38. Nekaj je tudi takih, ki potekajo vijugasto in so tlakovane s kockastim tlakom ali betonskimi ploščami, ki na robu terase tvorijo cikcak vzorec. Vijuge in cikcak vzorce je raziskoval in uporabljal tudi njen sodobnik Thomas Church, kot lahko vidimo na slikah št. 39 in 40.

Slika št. 38: Geometrijsko oblikovane terase z ravnim robom ali cikcak vzorcem na robu terase.

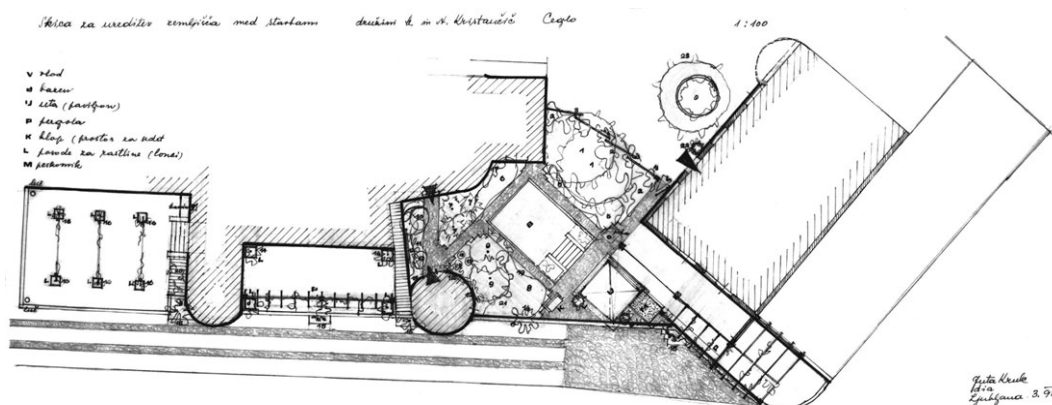
Slika št. 39: Thomas Church, načrt in pogled vrta Vrt hiše na plaži, 1949 (Imbert, 1993: 102).

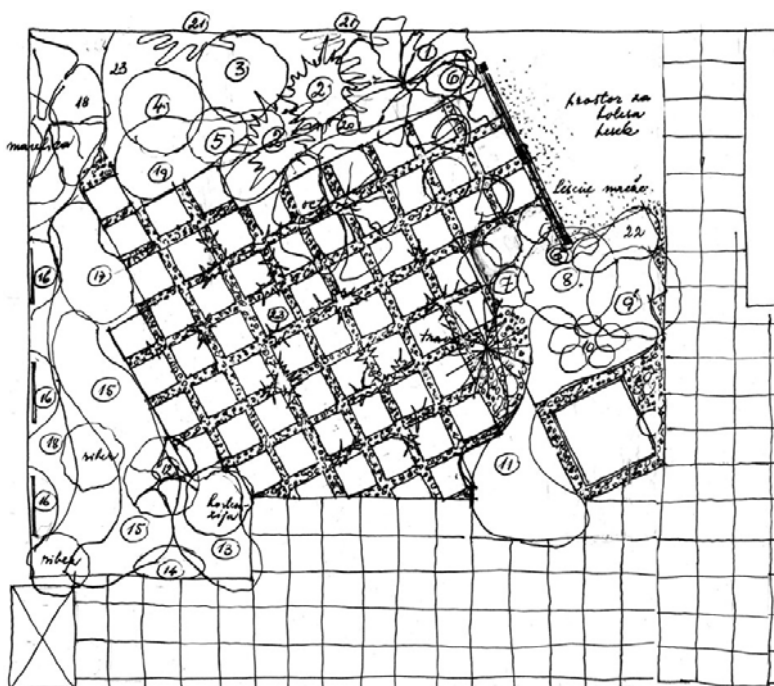
Slika št. 40: Thomas Church, načrt in pogled vrta Mestni vrt v San Francisku, 1948 (Laurie, 1993: 173); uporaba krivulje in njej kontrastnega cikcak vzorca.

Velika razlika pri oblikovanju teras pri Churchu in Krulc je njihova velikost. Oblikovanje teras Churcha dosega določene razdalje, na pogled nenavadne in nepredvidljive kote, išče drevo za senco, varuje razgledno točko ali se izogiba težavnemu terenu. Church in sod. (1995) so mnenja, da tlakovanje ni samo terasa s potmi, ampak tudi večja površina v katero je ujeta zelenica, cvetlice, drevesa, skalovje in bazeni, kar v vrtovih gospe Krulc bolj redko zasledimo. Njene velikosti teras sicer zagotavljajo dovolj prostora za vrtno garnituro, a se ne raztezajo daleč od hiše. Vzrok po vsej verjetnosti tiči v mediteranski klimi Kalifornijske obale, ki Churchu, zaradi suše, ni omogočala velikopotezne tratne ploskve v vrtu, ki je osnovna ideja vrtov Jute Krulc. Oblikovalka s svetlo barvo in teksturo tratne ploskve dosega kontrastnost do druge vegetacije v vrtu. Church in sod. (1995: 122) pravijo: »Tlak ne more nadomestiti velikopoteznih tratnih površin, lahko pa se površina tlakovanja v primerjavi s površino trate poveča, kar prinaša dobre rezultate in nas ne oropa osnovnih užitkov, ki nam jih vrt nudi.«

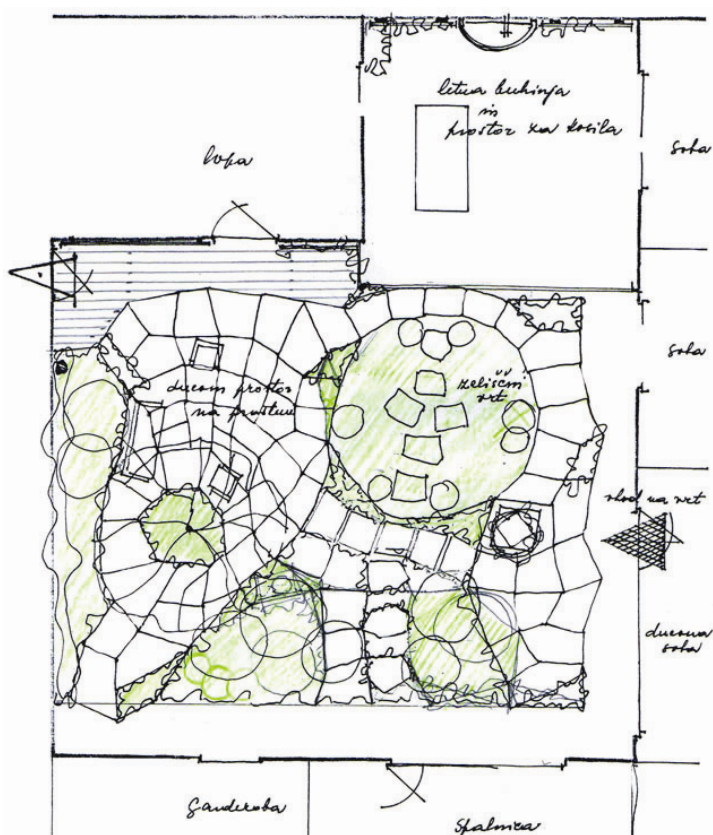
Oblikovalka Juta Krulc ves prostor tlakuje le v primeru, da je ta zelo omejen in/ali je s strani naročnika želja po minimalnem vzdrževanju, kot lahko vidimo na slikah št. 41, 42 in 43. Tako so zelenica, bazen, drevesa in gredice cvetja ujeti v tlak, kot v zasnovah vrtov Thomasa Churcha.

Slika št. 41: Vrt Kristančič, Ceglo, 1998 (Krulc, 2007).

Slika št. 42: Vrt Demšar, Tasič, Murgle, 1997 (Krulc, 2007).

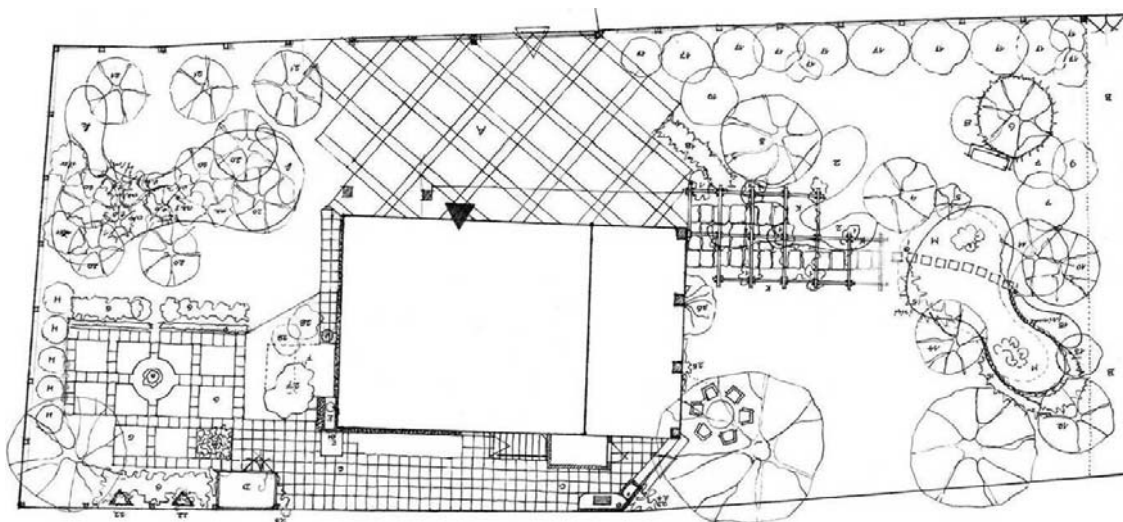
Slika št. 43: Vrt Tasič, Murgle, okoli leta 1998 (Krulc, 2007).

3.5 GRAJENI ELEMENTI (VRTNA OPREMA)

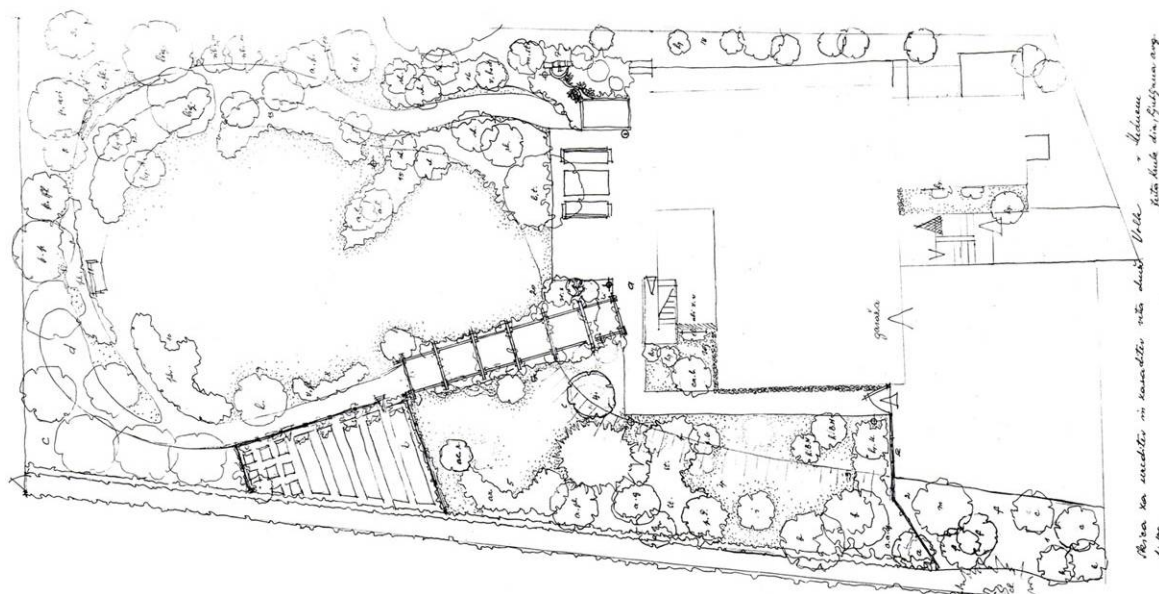
Poleg oblikovanja teras so v vrtu pomembni tudi drugi grajeni elementi, kot so vrtna ograja, ureditev poti, stopnic, dvorišč in vhoda v vrt ali predvrt. Pomembna je izbira tlakov, s katerimi tlakujemo dvorišča, teraso, poti in stezice. Ponekod so potrebne razne pregrade, podporni zidovi, senčnice ali pergole, klopi in večja sedišča, vrtno ute za hranjenje orodja in podobno. Pomembna je tudi vrtna razsvetljava, ki podaljša bivanje v vrtu.

Juta Krulc uporablja kamen za tlakovanje poti, graditev kamnitih zidov, suhozidov, urejanje skalnjakov in vodnih motivov. Manjši prodniki in večje skale ob vodi služijo kot okrasni motiv. Z njimi ustvarja kontrast z rastlinjem, z različno velikostjo kamnja pa ustvarja kontrast večje-manjše. Poleg kamnja v vrtu pogosto uporablja tudi les in kovinske konstrukcije. Uporablja ju pri postavitvi ograj, klopi, ut, senčnic, pergol in mrežnih konstrukcij. Mrežne konstrukcije v vrtovih oblikovalke služijo kot videzna pregrada. Obenem pa, tako kot pergole in senčnice, dajejo s svojim ogrođjem oporo plezajočim, ovijajočim in popenjavim se rastlinam, da se razrastejo v višino in širino. S tem zagotovijo senco na terasi, na parkirišču ali na vrtni poti.

Že v renesančnih vrtovih so bile senčnice in pokriti senčni hodniki nepogrešljiv sestavni del vrta. Obsajeni so bili z vrtnicami in drugimi popenjavkami. V prvi polovici 20. stoletja Gertrude Jekyll (1843-1932) pogosto uporablja pergole. Postavlja jih na koncu sončne steze v vrtu, saj pravi, da se po hoji na močnem soncu prileže počitek v senci pergole, ki jo nudijo plezalke, kot so vinska trta, jasmin, glicinija in druge (Jekyll, 1964). Tak primer je vrt Hestercombe, ki ga je oblikovala skupaj z Edwinom Lutyensem. Podobno nas tudi pergole Jute Krulc usmerijo po poti v vrt, k vodnemu motivu, ali nas popeljejo k renesančno oblikovanemu zelenjavnemu vrtu, kar lahko vidimo na slikah št. 44 in 45.

Slika št. 44: Vrt Jerala, Stražišče, 1998 (Krulc, 2007).

Slika št. 45: Vrt Volk, Medno, 1997 (Krulc, 2007).

Slika št. 46: Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, pergola v vrtu Hestercombe v Somersetu, v Angliji, 1908 (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 272-273); kamnita in lesena pergola iz hrasta, po kateri se vzpenjajo vrtnice.

Church (1995: 78) je mnenja, da ni nič bolj vabljivo, kot veliko udobno pohištvo na veliki udobni terasi. Jutta Krulc postavlja na terase bivalnega dela vrta in v predvrt, trajno, grajeno

in nepremično sedežno pohištvo, ki lahko zagotovi dovolj prostora za skupine ljudi ali v predvrtu služi le kot sprejemno mesto za krajši pogovor. Kjer je terasa dvignjena nad vrtni prostor, jo oblikovalka poveže z vrtom s pomočjo stopnic, ki jih obsadi s cvetnimi trajnicami in grmovnicami.

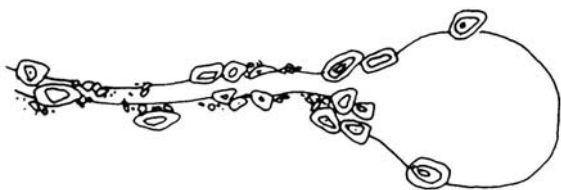
V bivalnem delu vrta postavlja klopi ali mizo s stoli ne le na teraso ob hiši, ampak tudi stran od hiše, podobno kot njen sodobnik Thomas Church. S tem oblikovalca zagotovita v vrtu majhen, miren prostor in prijeten pogled na hišo, zasaditev ali vodni motiv v vrtu. Gospa Krulc v vrt le redko postavi manjšo ploščad z vrtno garnituro za sončenje in počitek. Po večini so ležalniki, klopi in mize s stoli, ki so umaknjeni od hiše in glavne terase, postavljeni v vrtu na zelenico. Mizo s stoli postavlja pod drevesa, klopi pa pred večje grmovnice, tako da imamo zavarovan hrbet in razgled nad prostorom ali delom vrta.

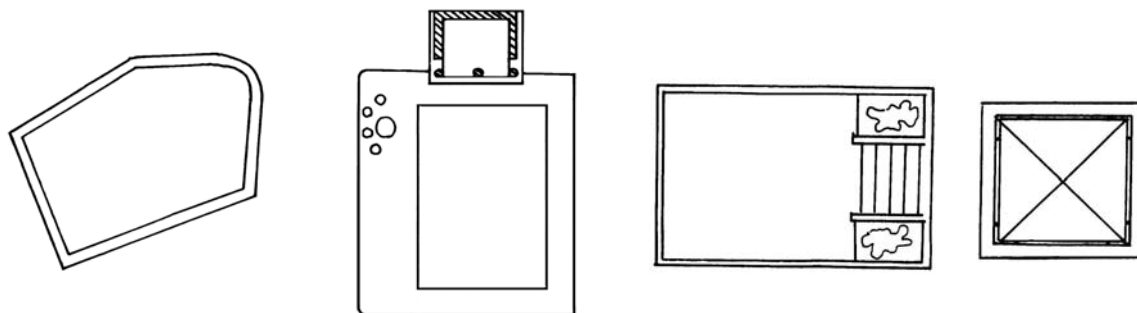
Slika št. 47: Postavitev klopi na trato v vrtu Jan (slika levo) in mize s stoli v vrtu Rant (slika desno).

3.6 VODNI MOTIVI

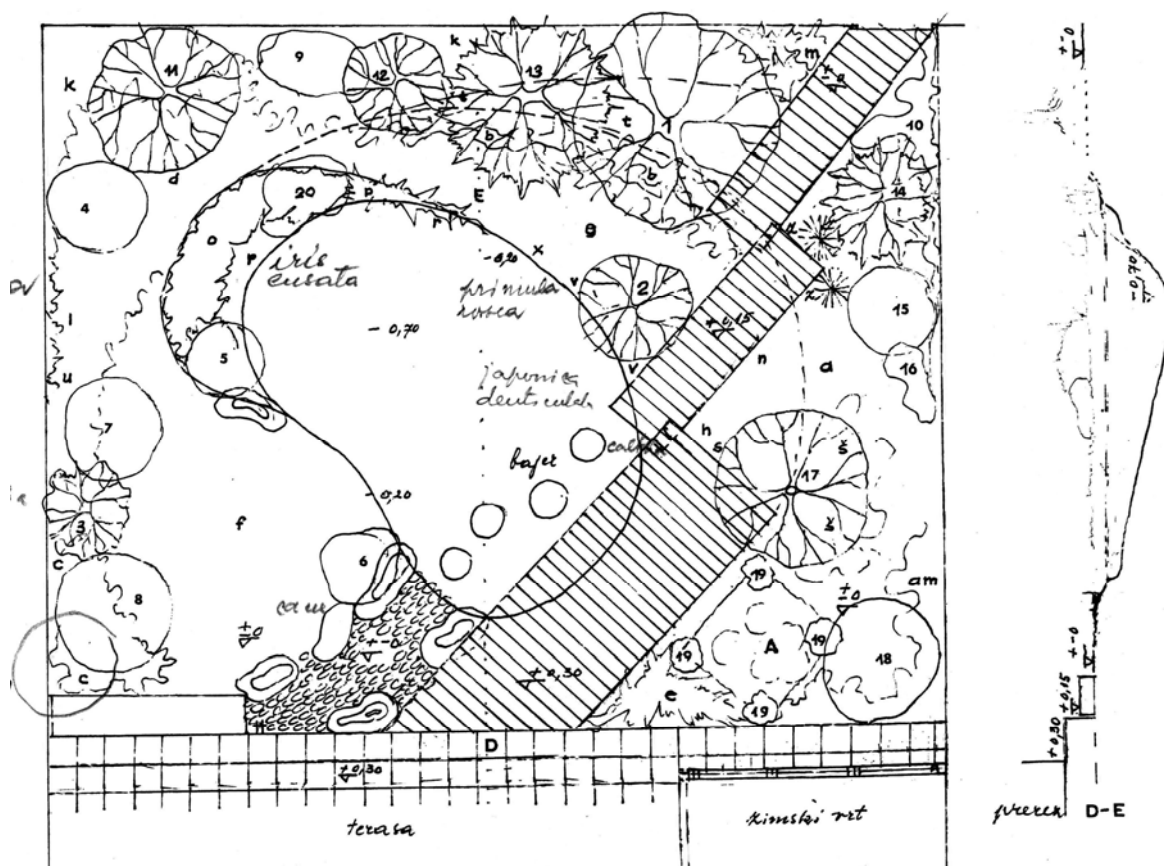
Pri pregledu skic Jute Krulc, sem ugotovila, da oblikovalka pogosto vključi v vrt vodni motiv. Modernisti, kot so Thomas Church, Garrett Eckbo, Isamu Noguchi in drugi, v svojih vrtovih in parkih pogosto kombinirajo zavite in ravne linije vodnih motivov, medtem, ko gospa Krulc po večini uporablja oblike štirikotnika in kroga ter ledvičaste ali proste oblike vodnega motiva. Ti so pogosto obsajeni z vegetacijo. Ob vodnih motivih so pogosto postavljeni večji ploščati kamni in manjši prodniki. Tako oblikovalka ustvarja kontrast večje - manjše in trdo – mehko, kar lahko vidimo na sliki št. 48.

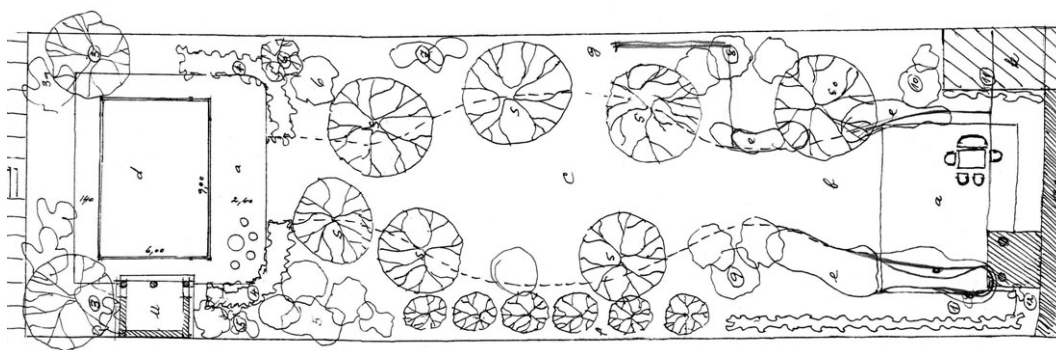
Slika št. 48: Vodni motiv obložen s ploščatimi kamni v vrtu Mlakar.

Slika št. 49: Bazeni v vrtovih oblikovalke Jute Krulc. Včasih oblikovalka ob bazen postavi paviljon v simetrični osi z bazenom.

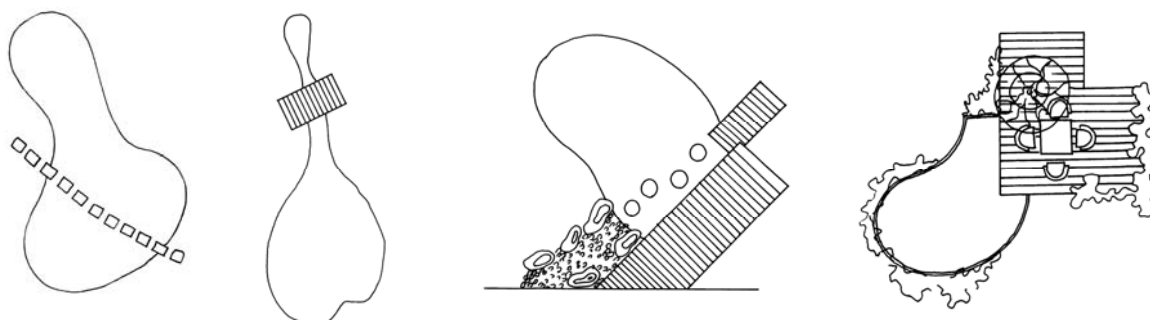

Slika št. 50: Vrt Riha, Mostec, 2001 (Krulc, 2007).

Slika št. 51: Vrt Dular, Ljubljana, 2000 (Krulc, 2007).

Bazen je v vrtu namenjen predvsem zabavi in rekreaciji, medtem ko deluje umirjena vodna ploskev ribnika na nas bolj sproščujoče. Vodne ploskve, podobno kot tratne in peščene, predstavljajo element svetlobe. Vodna gladina prinese v vrt dodatno razsežnost, obenem pa je nov biotop za posebno floro in favno. V bazene in ribnike, ki so dokaj pogosti v njenih vrtovih, ne postavlja skulptur. So pa čeznje velikokrat speljani mostički ali stopalni kamni (slika št. 52), ki vnašajo v prostor ritem in nam omogočijo doživetje prostorske izkušnje elementa. Osredotočajo nas na prostor v katerem smo, na primer na cvetenje močvirskih perunik, okrasnih trav, lokvanjev in drugih rastlin, ki jih Juta Krulc sadi v in ob vodo.

Slika št. 52: Ribnik s stopalnimi kamni v vrtu Riha (Mostec) (levo), mostičkom v vrtu Stritar (v sredini) in lesenim podom, ki sega nad ribnik v vrtu Lamprecht (desno).

Slika št. 53: Roberto Burle Marx, prečkanje ribnika v vrtu Baumann (Bardi, 1964: 120).

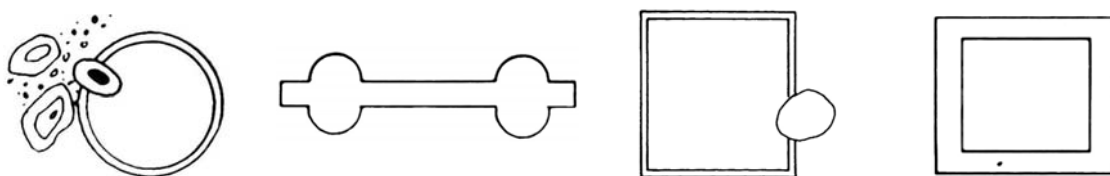
Podobno kot s stopalnimi kamni, naj bi tudi z mostom, ki vodi čez vodo začutili in doživeli prostorsko izkušnjo elementa. Arhitekt Peter Gabrijelčič in Gruev (2001: 51) trdita, da daje vsak most svoji okolici močan pečat. Ta je lahko ugoden le, če ima most dobro likovno podobo. Zato most ni le pripomoček za premagovanje ovir ampak tudi neločljiv del okolja, ki s svojo obliko prispeva k celoti, kot njen konstruktiven del. Gabrijelčiču (2001: 46) most predstavlja znamenje v prostoru, simbolična vrata, ki opazovalca ali pešca opozorijo, da ga prečka.

Juta Krulc pogosto postavi klop s pogledom na ribnik ali paviljon simetrično z bazenom štirikotne oblike, kot vidimo na sliki št. 49. Vodnjake, kot najpogostejši vodni motiv v vrtovih oblikovalke, redkeje krasijo skulpture. Po večini služijo le ti funkcionalnemu namenu za zalivanje vegetacije ali za privabljanje ptic in imajo manjši estetski pomen v vrtu.

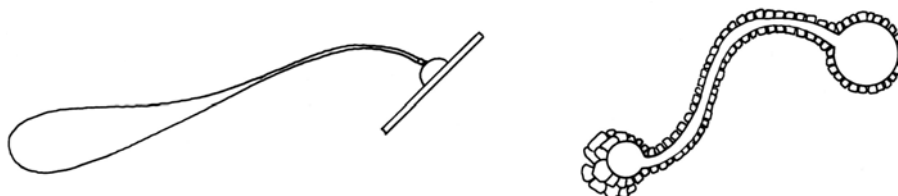

Slika št. 54: Vodnjaka, ki služita funkcionalnemu namenu, za zalivanje vegetacije ali za privabljanje ptic.

Ogrin (1993: 18) pravi, da kompozicijska obdelava ali preobrazba vode vodi iz ploskve v tridimenzionalne oblike, kakršnih je srečati obilo v renesansi, baroku in zlasti v sodobni tvornosti. V vrtovih Jute Krulc so to vodnjaki s črpalko, kjer se voda izliva in teče po kanalu (slika št. 56). Ti so namenjeni predvsem za pritegnitev pozornosti, tako videzne kot slušne. Enak učinek doseže oblikovalka z ribniki, iz katerih se voda v obliki potočka izliva v večji potok ob zemljišču. Podobno kot Gertrude Jekyll (1964: 232), tudi gospa Krulc ob vodotoku, zaradi mokrih tal, postavi ploščate kamne in oblikujemo razgibano pot, ki pelje ob vodi, se od nje oddaljuje ali jo prečka.

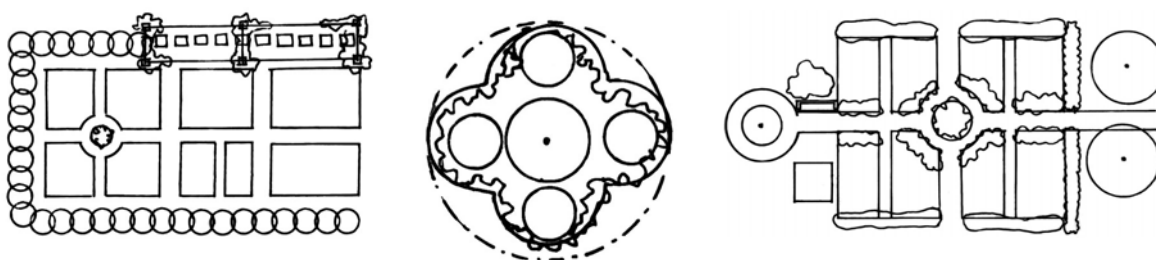
Slika št. 55: Vodnjaki, katerih namen je predvsem okrasni. Včasih je rob vodnjaka razširjen v sedalno površino ali pa je na robu vodnjaka postavljena skulptura.

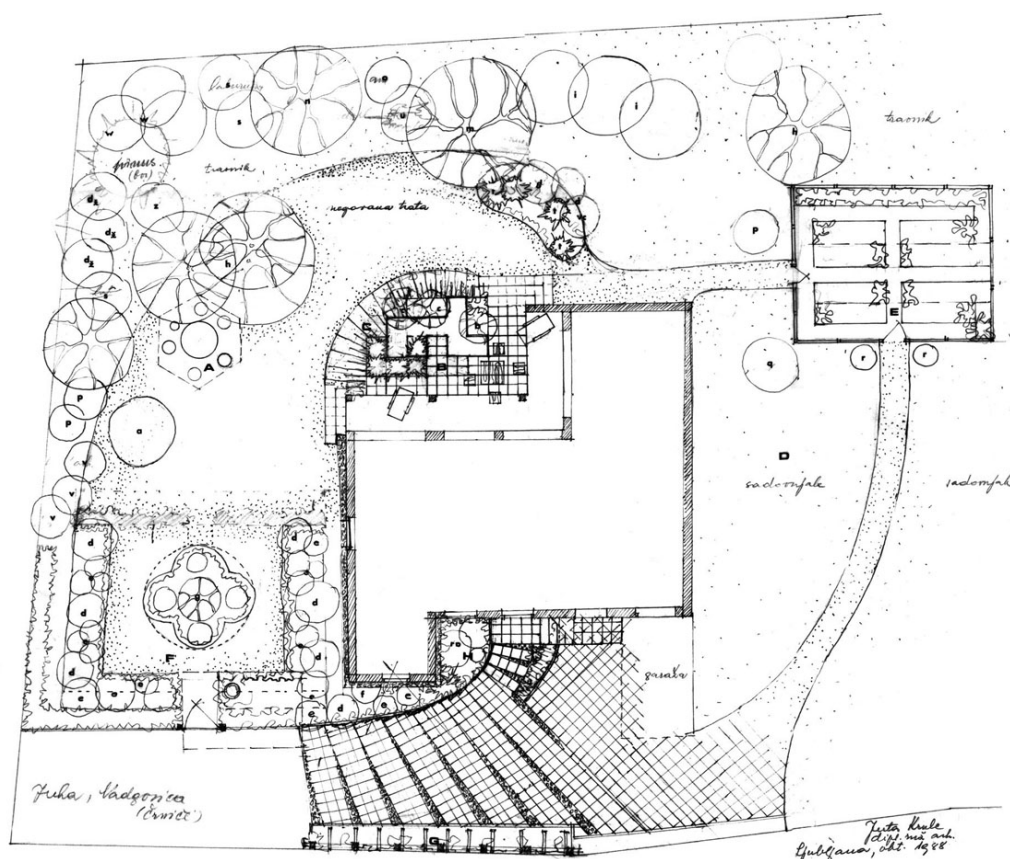
Slika št. 56: Vodnjak po katerem se pretaka voda s pomočjo črpalke.

3.7 ZELENJAVNI VRT IN GREDICE ZA REZANO CVETJE

Church (1995: 59) trdi, da je zelenjavni vrt in gredice za rezano cvetje nemogoče obdržati zanimive in privlačne preko celega leta. Zato predlaga, da jih skrijemo z zidovi, mrežami in podobnim. Juta Krulc neposreden pogled na zelenjavni vrt zakrije z grmovnicami in živicami ali pa okoli zelenjavnega vrta postavi ograje ali mreže, po katerih se vzpenjajo rastline. Velikokrat je vrt postavljen tako, da ni viden iz terase in osrednje zelenice. Kjer pa so gredice za rezano cvetje, zelenjavni ali zeliščni vrt vidni, Juta Krulc grede ogradi z nizkimi živicami iz pušpana, kot lahko vidimo na sliki št. 57.

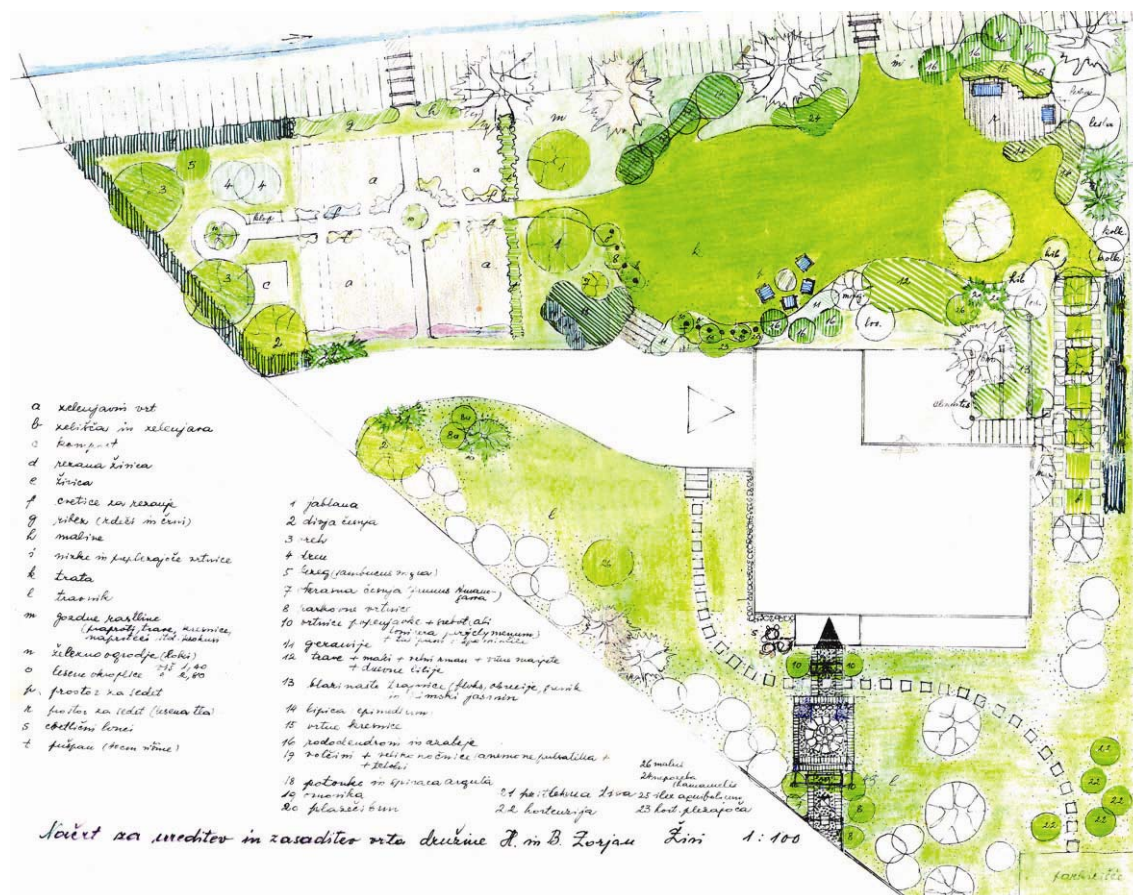

Slika št. 57: Z nizkim pušpanom ograjene zelenjavne gredice in gredice za rezano cvetje v vrtu neznanega naročnika iz leta 1985 (levo), v vrtu Juhe (v sredini) in v vrtu Zorjan (desno).

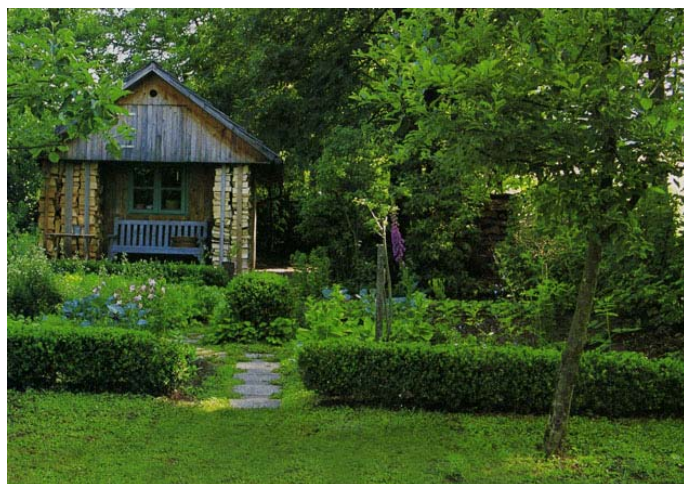

Slika št. 58: Vrt Juha, Iška Loka, 1988 (Krulc, 2007).

Oblikovalka v zelenjavnem vrtu sadi na posebno gredo trajna zelišča in dišavnice. Na gredi, nasproti vrtni klopi, posadi okrasne cvetlice za rezanje. Na željo lastnikov vrta, posadi ob zelenjavnem vrtu, na meji zemljišča, nizko sadno drevje in/ali jagodičje, kot lahko vidimo na sliki št. 57 (levo).

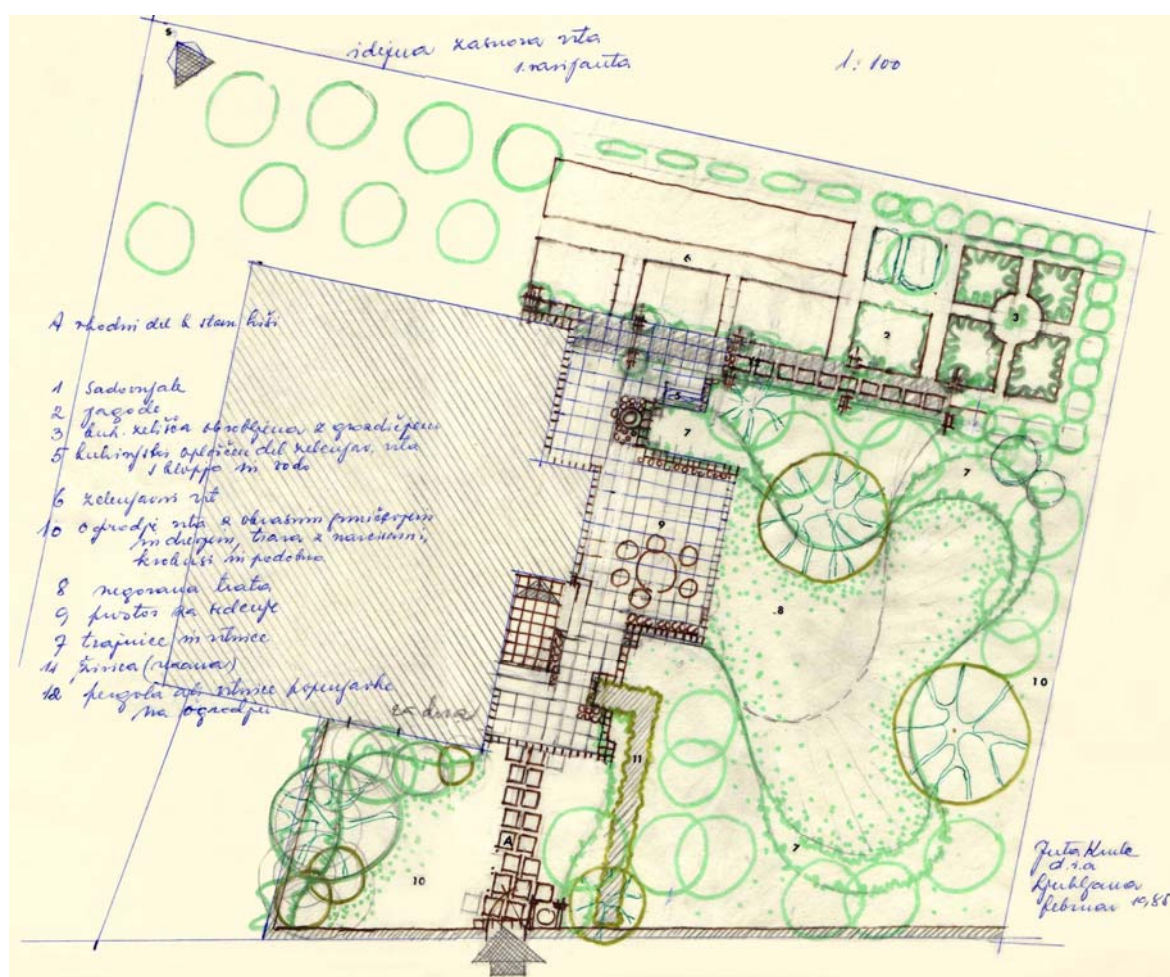
Slika št. 59: Vrt Zorjan, Žiri, 1997 (Krulc, 2007).

Slika št. 60: Zelenjavni vrt z vrtno uto družine Zorjan (Sušnik, 2003: 37).

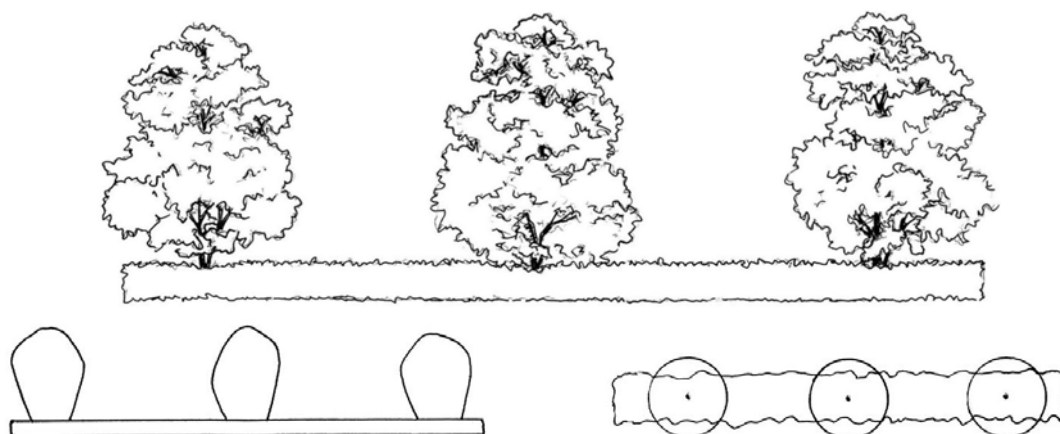
4 VIDEZNE ZNAČILNOSTI VRTOV JUTE KRULC

V zasnovah vrtov Jute Krulc lahko prepoznamo vpliv valovite poteze angleškega krajinskega sloga ter skalne in vodne motive (mostički in stopalni kamni) japonskih vrtov. V njenih zasnovah lahko prepoznamo številne modernistične težnje po abstrahiranju v biomorfne oblike, kot so se pojavile že v nadrealizmu, predvsem pri oblikovanju cvetočih in tratnih ploskev. Videzne značilnosti, ki označujejo modernistično krajinsko oblikovanje in katere zasledimo tudi v vrtovih oblikovalke, so nepretrgane linije, ki potujejo po prostoru, mnogoterost gledišč, uporaba prostih in ledvičastih oblik pri zasaditvah gredic, skupin grmovja in dreves, uporaba krivulj in cikcak vzorcev ter uporaba teksturiranih površin.

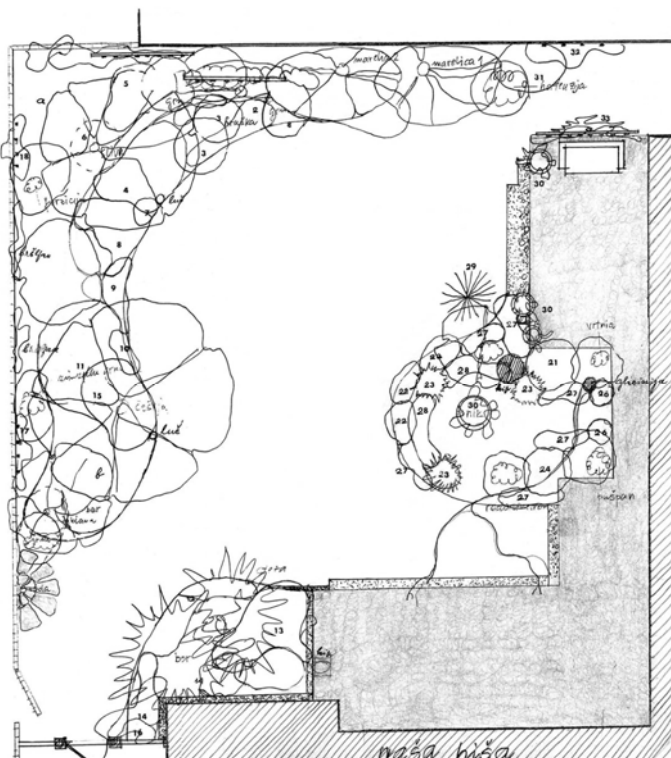
Slika št. 61: Vrt neznanega naročnika, februar 1985 (Krulc, 2007).

Z analizo sem ugotovila, da oblikovalka zasnuje prostor s pomočjo točkovno razmeščenih dreves, prosto razmeščenih skupin in linij grmovnic ter valovitih linij, ki po večini tvorijo rob med trato in cvetličnimi gredicami. Linije orisujejo ploskve prostih, biomorfnih in ledvičastih oblik. Prevladujoči gradivi, ki zapolnjujeta te ploskve, sta rastlinje in voda.

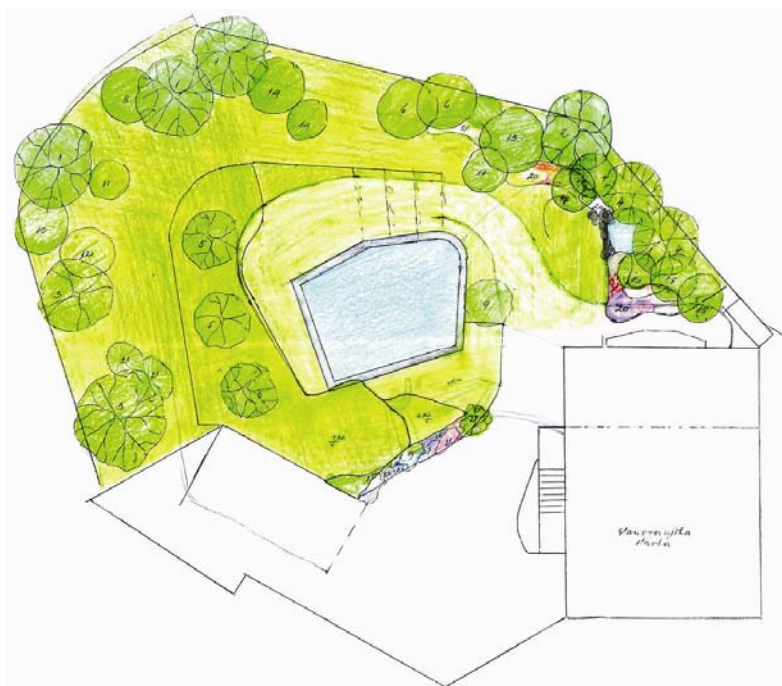

Slika št. 62: Linija živice in ritem dreves v vrtu Podbevšek.

V njenih vrtovih prevladujejo kontrast med grajenim in naravnim in med geometrijskim in organskim. Valujoča linija rastlinja vzbuja v nas čisto drugačne občutke kot zlomljena cikcakasta linija terase, ki se ji postavlja nasproti. Kadar sledimo krivulji, razlaga Butina (2003: 74), lahko občutimo njeno individualnost, kontinuiranost, dinamiko, gibanje in napetost. Tak oblikovalski način, kjer je v zasnovi zastopana tako ravna kot vijugasta črta, je moč prepoznati tudi v mnogih delih Thomasa Churcha. Zasnova Donellovega vrta je zgrajena na nasprotju med geometrijskimi oblikami in organskimi krivuljami. V nasprotju z biomorfnimi oblikami bazena in travnatih površin ter geometrijsko oblikovano teraso se pojavljajo točkovni elementi v obliki prostostojećih dreves (Church in sod., 1995: 16).

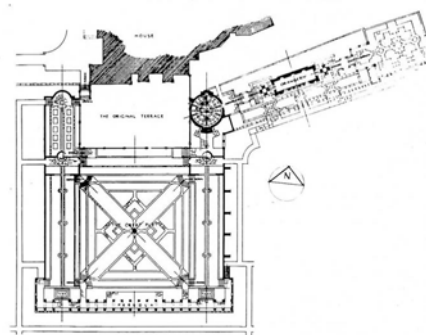
Slika št. 63: Vrt Mihelič, Ljubljana, 1999 (Krulc, 2007).

Slika št. 64: Vrt Žakelj, Žiri, 2004 (Krulc, 2007).

Zupan (2006: 101) piše, da se je Juta Krulc zanimala za kulturo angleških vrtov, še posebej za skupno delo Edwina Lutyensa in Gertrude Jekyll, ki je obrodilo nekaj najboljših angleških vrtov 20. stoletja. Ogrin (1993: 368) ugotavlja, da so v številnih njunih delih jasno čitljivi pravilno kompozicijsko ogrodje iz grajenih prvin ali striženega rastlinja in neformalno oblikovane skupine zlasti cvetnih grmovnic in trajnic. Iz analize del Jute Krulc je razvidno, da ta dvojnost geometrijskega in organskega oblikovanja prevladuje tudi v njenih vrtovih. Po večini se v vrtovih oblikovalke pojavljajo organske, tudi biomorfne oblike travnatih površin in cvetnih gredic, geometrijsko oblikovane terase, dvorišča, pergole, zelenjavni vrt in linije živic, točkovni elementi v obliki prostostojećih dreves in skupine prosto razmeščenih grmovnic.

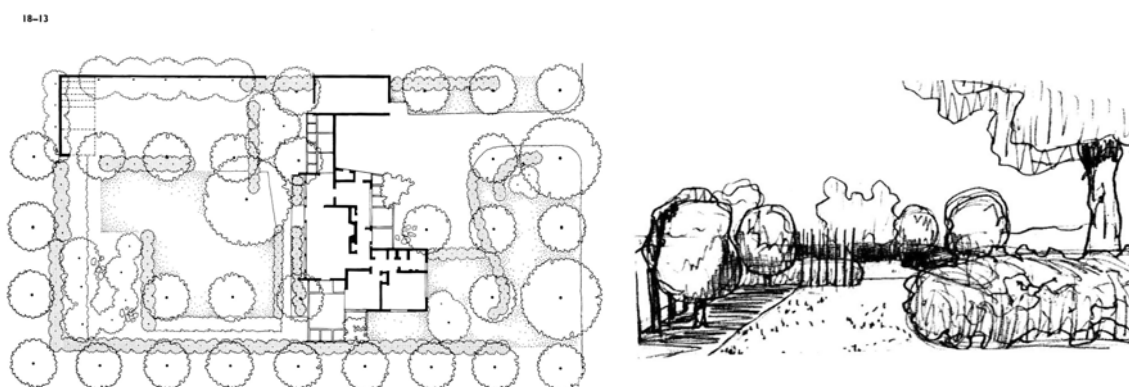
Treib (1993: 58) je mnenja, da se sodelovanje Edwina Lutyensa in Gertrude Jekyll še posebej jasno kaže v vrtu Hestercombe (1904-1909) v Somersetu, kjer divja in mehka igra barve in texture Jekylllove dopolnjuje večinoma simetrične in toge arhitekturne terase, ki jih je oblikoval Lutyens. To načelo oblikovalne dvojnosti prepozna tudi Ogrin (1993: 369). Po njegovem kompozicijsko zoperstavljanje pravilnega in svobodnega, ki ga je z vso domiselnostjo izpopolnila ta dvojica, ni zapustilo krajinskega oblikovanja do današnjih dni. Taylor (1998: 29) razlaga, da prostori vrta Hestercombe delujejo kot sobe na prostem z obilico prostorov za sedenje in občudovanje razgledov. Vkopan vrt je kvadratne oblike in ima terase na treh straneh. Vrt je obrobljen z vodnimi kanali in gredami perunika, ki prečkajo kamnit tlak. Na vrhu vsakega kanala je polkrožen bazen, z nišo v ozadju, v kateri je maskaron iz katere teče voda. Čez južni del vrta poteka kamnita in lesena pergola iz hrastovega lesa. Po njej se vzpenjajo vrtnice. Rotunda leži na zgornjem, vzhodnem delu vrta. Tu stoji oranžerija (rastlinjak) in nasproti nje Holandski vrt. Skozi vrt, zasaditev in arhitektura delujeta usklajeno.

Slika št. 65: Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, vrt Hestercombe, 1908 (Taylor, 1998: 29) in (Plumptre, 1994: 63); zasaditev vrta mehča formalne linije grajenih struktur – kamnitih zidov, pergole, tlaka.

Za moderniste je značilen dinamično oblikovan prostor. To dosežejo z uporabo tlaka, stopnic, ramp, vode, dreves, grmovnic, obdajajočih zidov in pergol. Prostor mora dihati, »potovati« z ukinitvijo meja med rabami prostora in povečanjem uporabnosti prostora, pravi Tunnard (1993: 162). Bistvena sta ritem in gibanje. V vrtu je to linija terase, ponavljanje bogate teksture listja in podobno. Juta Krulc ustvarja ponavljajoč ritem v prostoru s pomočjo vegetacije, pergol, tlakovanih površin, stopalnih kamnov, kolov in mrež za oporo plezalk. Dinamičen vrt oblikuje na način, da je viden iz različnih delov hiše. Linije vrta potujejo in tečejo po prostoru, da jih je prijetno gledati iz vseh smeri, tako znotraj kot zunaj hiše. Tak način oblikovanja je značilen za vrtove modernistov in ga najdemo tudi pri njenem sodobniku Thomasu Churchu (1995: 34), ki pravi, da oko najrajši potuje okoli vrta po zanimivih linijah, ki se nikoli ne končajo v mrtvih kotih, nam občasno zagotovijo navdušenje ali presenečenje in nas vedno držijo v zainteresiranosti in zadovoljstvu.

V nekaterih vrtovih Jute Krulc prostora ni mogoče zaobjeti z enim pogledom. To so vrtovi, v katerih je osrednja tratna ploskev izrazito uvita ali so v vrtu rastline razmeščene ob robove terase, ob robove vodnih in drugih motivov ter med trato, tako da tvorijo mikroprostore. Tako Juta Krulc privablja opazovalčevo pozornost z željo, da bi videli, kaj se skriva za ovinkom ali delom vrta, ki ga ne vidimo. Takšen pristop je značilen za ameriške moderniste, še posebej za Thomasa Churcha in Garretta Eckba. Oblikovalca nas vodita po prostoru okoli drevesa ali prosto postavljata skupine in linije vegetacije v vrtu. Church nas v Donnellovem vrtu vodi po prostoru okoli dreves in skalovja. Pot, ki se vije na hrib do bazena, nepričakovano izgine za skupino skalovja, tako da vidimo bazen, šele ko se povzpemo na hrib. Podoben primer je tudi Menlo Park garden (slika št. 66), ki ga je oblikoval Eckbo. Linije drevja v vrtu ustvarjajo mikroprostore, tako da ni možno videti vsega prostora naenkrat. Navdušenje nad takim pristopom lahko opazimo tudi pri naši rojakinji Jeleni de Belder Kovačič (2005: 425), ko pripoveduje, da se sprehajalec po Arboretumu Kalmthout, ki ima številne privlačne poglede, radovedno sprašuje, kaj se bo pokazalo za naslednjim grmom, deblom ali ovinkom na poti, kot lahko vidimo na sliki št. 67.

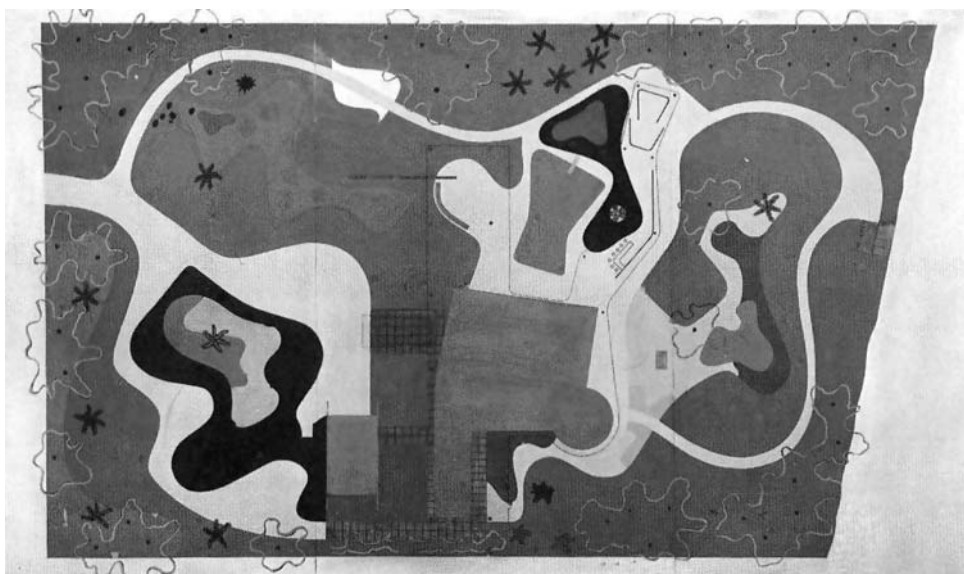

Sliki št. 66: Garrett Eckbo, načrt iz skica vrta Menlo Park v Kaliforniji, 1940 (Rainey, 1993: 190, 193).

Slika št. 67: Georges, Robert in Jelena De Belder, Arboretum Kalmthout, 1952 (Sušnik, 2002: 13).

Zupan (2006: 101) za vzornika Jute Krulc postavlja arhitekta Oskarja Niemeyerja, ki je rad iskal kombinacije s krajinskim arhitektom, slikarjem, oblikovalcem, botanikom in vrtnarjem Robertom Burleom Marxom. Treib (1993: 53) navaja, da njuno združenje razkriva značaj in prispevek arhitekture in krajinske arhitekture, kjer oblika in prostor potujeta skupaj. To po Treibovem lahko vidimo v njunem delu Vrt Burton Tremaine (1948) v Santa Barbari. Oblikovanje vrta temelji na biomorfnih oblikah, ki ne posnemajo narave, temveč ustvarjajo novo realnost. Vrtno oblikovanje je Burle Marx postavil v tesno razmerje s slikarstvom in kiparstvom, kar kažejo njegove skice in načrti, ki močno spominjajo na abstraktne upodobitve.

Slika št. 68: Roberto Burle Marx, Načrt vrta Burton Tremaine, 1948 (Treib, 1993: 54); oblikovanje temelji na abstraktnih organskih oblikah, ki ne posnemajo narave, temveč ustvarjajo novo realnost.

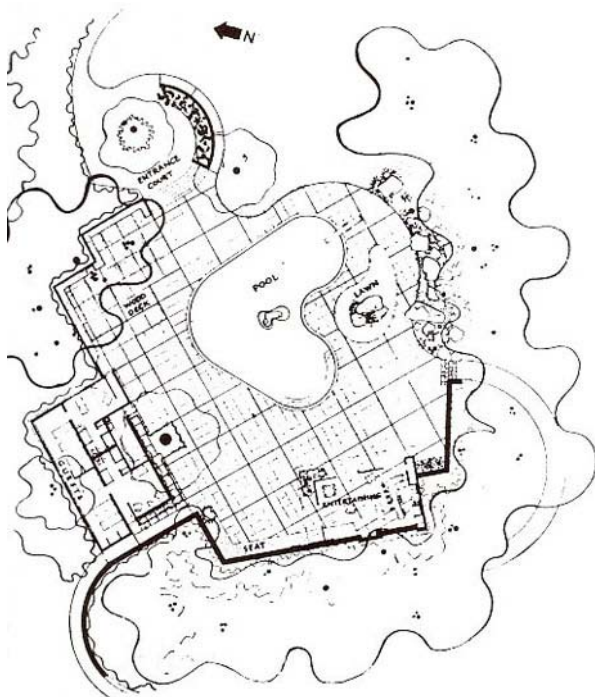
Biomorfne oblike, ki so značilne za nadrealiste, zasledimo tudi v delih slovenskih slikarjev Andreja in Gašperja Jemca. Ker so bila dela Andreja Jemca razstavljena in objavljena v času ustvarjanja Jute Krulc, lahko rečemo, da so tako posredno, med mnogimi drugimi vplivi, vplivala na njeno raziskovanje oblike. Da so biomorfne oblike aktualne še danes, pa dokazujejo dela mlajšega slikarja Gašperja Jemca.

Slika št. 69: Andrej Jemec, Brez naslova, 1973 (galerija 2, 2008).

Slika št 70: Gašper Jemec, Bazen, 1998 (Gašper Jemec, 2005).

Biomorfne oblike pogosto uporablja tudi že večkrat prej omenjeni Church, predvsem pri oblikovanju vodnih motivov, kar je ponovno najbolj očitno prav v Donnellovem vrtu. Te oblike uporablja v vrtovih tudi Juta Krulc. Z analizo njenih del sem ugotovila, da biomorfne oblike uporablja za oblikovanje tratne ploskve, prevladujejo pa pri cvetlični ploskvi (slika št. 72).

Slika št. 71: Biomorfna oblika bazena v Donnellovem vrtu (Ogrin, 1993: 369).

Slika št. 72: Biomorfne oblike cvetličnih gredic v vrtovih oblikovalke Jute Krulc.

4.1 ILUZIJA PROSTORA

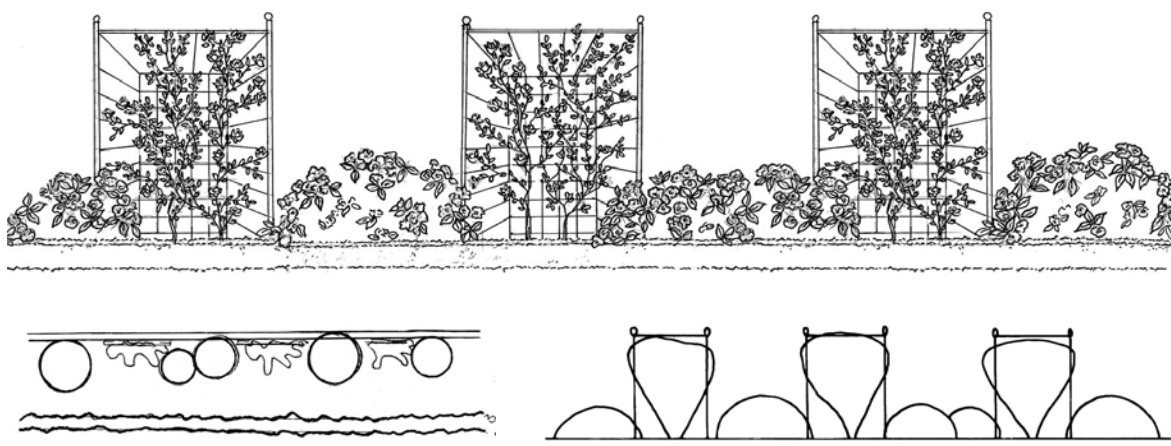
Lažna perspektiva, kot ena od glavnih značilnosti Churchevih vrtov, se v manjšem obsegu kaže tudi v delih Jute Krulc. Oblikovalka uporablja zakonitosti perspektive za ustvarjanje iluzije prostora. Manjše zemljišče je tako videti večje in prostornejše kot v resnici je.

Po Treibu (1993: 53) Roberto Burle Marx ustvarja globino prostora z razcepom gledalčevega zaznavanja podrobnosti rastlin od blizu in oddaljenega pogleda. Podobno lahko trdimo za oblikovalko, ki z zasaditvijo rastlinja ob terasi in stran od gledalca, na trato in na rob zemljišča, ustvarja plane. Butina (2003: 64) razlaga, da predmete, ki so nam bližje, zaznavamo večje kot oddaljene predmete, saj se v skladu z zakoni vizualne percepcije optična slika predmetov, ki so od gledalca oddaljeni, na mrežnici realno zmanjšuje.

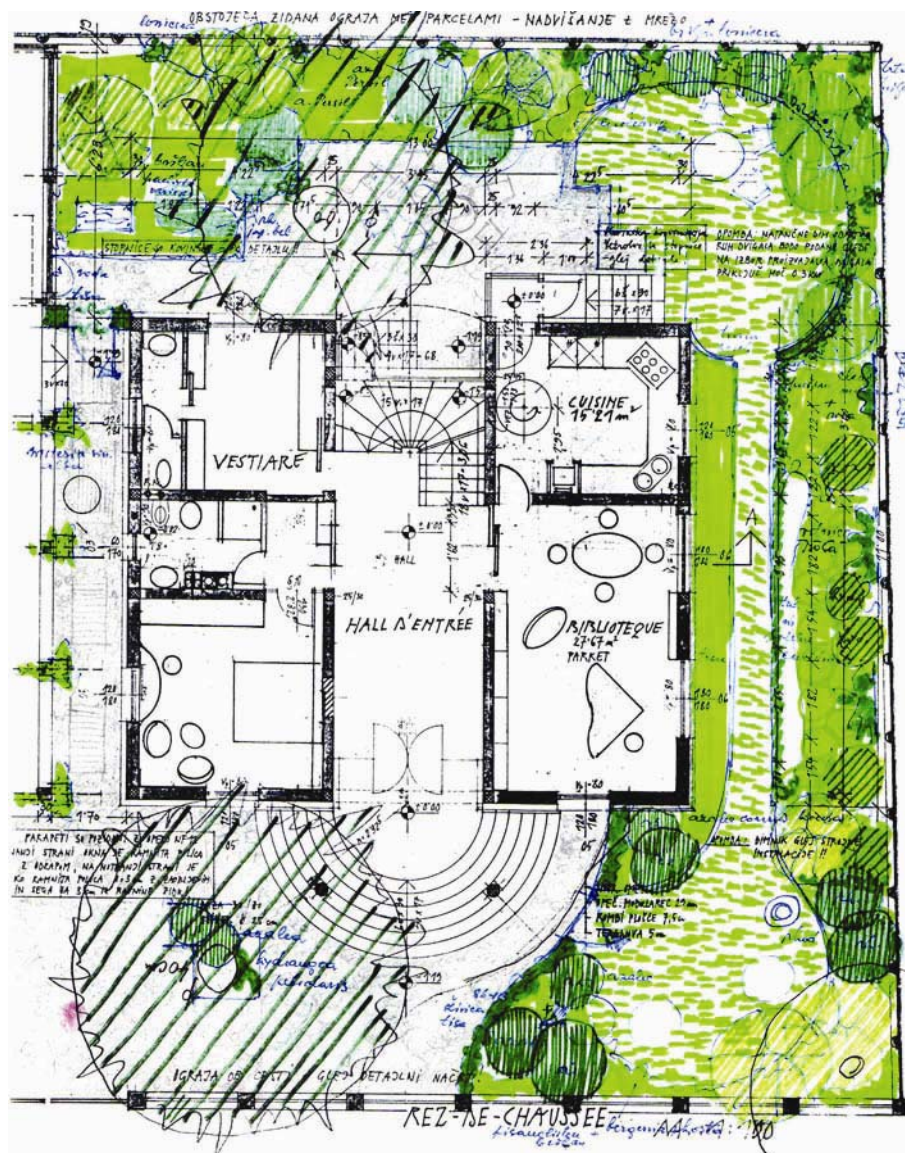
V manjših mestnih vrtovih oblikovalka dosega učinek iluzije prostora s postavitvijo perspektivnih mrež iz lesenih letvic ob robove zemljišča. Tako imamo občutek da se rob zemljišča oddaljuje, prostor pa je tako videti večji kot v resnici je. Kot primer navajam vrt Francoske ambasade v Ljubljani (sliki št. 74 in 75). Oblikovalka s pomočjo postavitve ozkega pasu cvetja bele barve in perspektivno oblikovanih lesenih mrež, poveže predvrt z bivalnim delom vrta. Lesene mreže, ki so postavljene ob ograjo zemljišča, ustvarjajo tudi ritem v prostoru. Po njih se vzpenjajo bele vrtnice in gorski srobot (*Clematis montana* 'Rubens') z nežno roza barvo cvetov.

Slika št. 73: Perspektivne lesene letvice ustvarjajo iluzijo večjega prostora (Church in sod., 1995: 39).

Slika št. 74: V vrtu Francoske ambasade perspektivne lesene letvice ustvarjajo ritem in iluzijo večjega prostora.

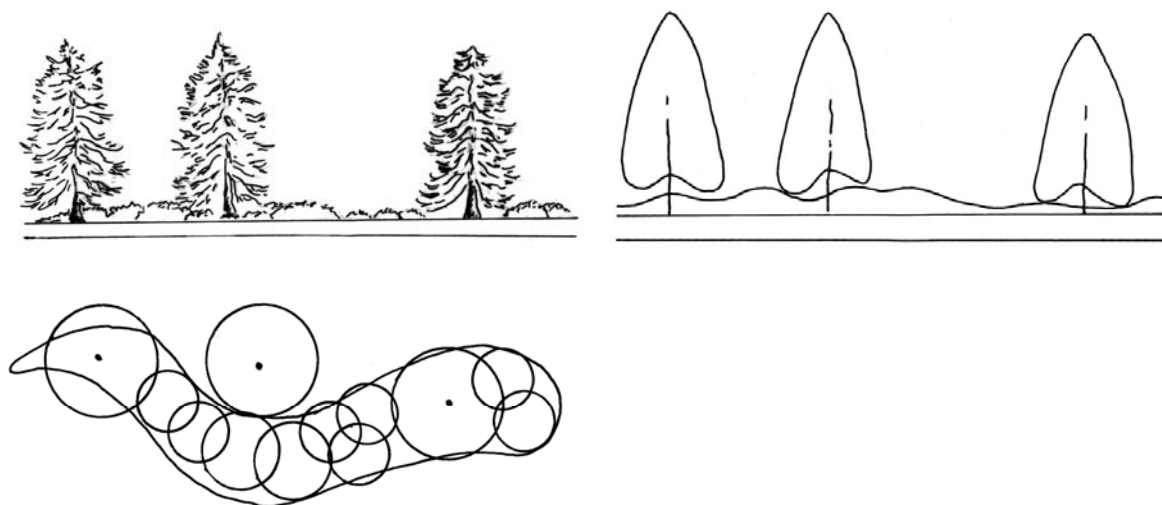
Slika št. 75: Vrt Francoske ambasade v Ljubljani, 1990 (Krulc, 2007).

Church, Marx, Eckbo in drugi modernisti so dosegali iluzijo prostora s pomočjo valovite, negotove linije, ki daje robu večji občutek naravnosti. Učinka valovite črte se dobro zaveda tudi Juta Krulc. V njenih zasnovah vrtov prevladujejo valoviti robovi, ki ločujejo pohodno trato od cvetoče trate in gredic s trajnicami.

4.2 ZASADITEV IN NAMEN RASTLIN V VRTU

Juta Krulc v vrtovih uporablja raznovrstno rastlinsko gradivo, s katerim ustvarja premišljene zasaditve, ki delajo vrt prijeten in ne zahtevajo veliko vzdrževanja. Več primerkov iste rastlinske vrste se v njenih vrtovih pojavlja pri trajnicah, s katerimi doseže ploskovni učinek. Pri grmovnicah in drevesih so največkrat skupaj po dve ali tri iste

rastlinske vrste. Drevje in grmovje ustvarja ogrodje vrta, ga členi v višino in vrt omejuje ter ga hkrati povezuje s svojo okolico.

Slika št. 76: Ritem macesnov v vrtu Derganc (Juta Krulc, 2007).

Rastline v vrtu nudijo senco, zavetje, nekatere tudi hrano, obenem pa nam dajejo barvo, teksturo, obliko in maso, s čimer ustvarjamo kompozicijo. Poleg naštetega rastejo, cvetijo, odvržejo listje, spreminjajo barvo in obrodijo plodove. Posebni učinki vegetacije, ki jih v vrtovih uporablja oblikovalka Juta Krulc, so predvsem vonj cvetov ali listja, izstopajoča jesenska barva listja in plodov, pa tudi zanimiva skorja dreves. Drevesa v vrtu zagotavljajo zavetje pred vetrom, hrupom in pogledi in ustvarjajo prijetno mikroklimo.

Delo z rastlinami zahteva nenehno opazovanje in spremljanje rastlin. Za urejanje zelenih površin, bodisi javnih ali zasebnih, je potrebnega veliko znanja o rastlinah, o vrtnarjenju in oblikovanju prostora ter čut za estetiko. Ciril Jeglič (1943: 21-22) in Juta Krulc ugotavljata, da se v naravi, tam kjer rastline rastejo, od njih največ naučimo. Kje vse posamezna rastlina raste, kje so njene skrajne meje, kakšna je v odrasli dobi, kakšne pogoje vse prenese. Jeglič in gospa Krulc sta mnenja, da je pomembno vedeti, kje so razširjene posamezne rastlinske vrste in katere se v naravi radi družijo v več ali manj podobne združbe. Seveda pa je možno družiti tudi rastline iz raznih dežel in kontinentov, če uspevajo v enakih razmerah in se med seboj estetsko ujemajo. Jeglič (1943: 23) utemeljuje druženje rastlin na primeru vednozelenih slečev in listopadnih azalej. Obe rastlini imata ekološko enake zahteve in navade, estetsko pa se skupaj ne ujemata. Vednozeleni sleč ima velike in trpežne temnozelene liste, listopadne azaleja pa majhne, svetlozelene, ki na zimo odpadejo. Barve cvetja pri azalejah so tople, pravi Jeglič (1943: 23), pri rododendronih pa mnogo hladnejše. Oblikovalec vrta mora torej ekološke družbe iz narave umetniško prevrednotiti, vsako stilizirati, odvzeti ji to in ono rastlinsko vrsto, katera po našem umetniškem občutju moti njeno harmonijo, po potrebi pa pridružiti tudi druge vrste, ki se po našem občutju prilegajo v to družbo.

S tem Jeglič (1943: 24) utemeljuje trditev, da oblikovalec vrta ne more zgolj posnemati narave, mora le izkoriščati ekološke zakonitosti pri zasaditvi rastlinskega gradiva v vrtni

prostor in rastline izbirati in družiti glede na njihovo fiziognomsko² podobnost, za stvarjenje naravne umetnine. Jeglič (1956: 185) razlaga, da je fiziognomija rastline v njeni zunanji podobi, kakor jo vidi človekovo oko, izražen način njenega življenja.

Juta Krulc oblikuje svobodne, organske zasaditve vrtnega prostora, ki so včasih po videzu podobne naravnim. Vendar iz analiz njenih del in Ogrinovih razlag o posnemanju narave, v knjigi Vrtna umetnost sveta (Ogrin, 1993: 16), ugotavljam, da v povezavi z njenim delom ne moremo govoriti o posnemanju narave, saj je njen cilj zadovoljevanje človekovih potreb. Zato imajo njeni vrtovi določeno obliko in s tem tudi zgradbo, medtem ko se naravna krajina oblikuje zgolj pod vplivom naravnih sil.

Ogrin (1993: 15) razlaga, da se je misel o naravi, kot idealnem vzoru za oblikovanje najbolj razmahnila v krajinskem gibanju na začetku 18. stoletja v Angliji. W. F. Robinson, tvorec angleškega cvetličnega vrta, je dejal: »Delo umetnika vselej nosi obeležje njegove zvestobe naravi«. Podobno se je v besedi opredelil marsikateri krajinski arhitekt 20. stoletja, katerega dela kažejo izrazito pravilne značilnosti. Razhajanja med dejanskim značajem krajinsko-arhitekturnih del in med naravno zgradbo krajine so očitna praktično v vsej zgodovini vrtno umetnosti, kar postavlja pod vprašaj trditev o mimetičnem, se pravi posnemovalnem značaju krajinskega oblikovanja.

Ogrin (1993: 16) razlaga, da je krajina v naravni sestavi podrejena ekološkim zakonitostim, ki vodijo k pestrosti rastlinskih vrst, čim večjemu številu organizmov in k navpični razvitosti vegetacijske odeje. Zato je v njih najti pritlične, nizke, srednje visoke in visoke rastline, od trav do grmov in manjšega ter velikega drevja. Krajinsko oblikovanje pa nasprotno zmanjšuje izbor vrst, včasih se celo omeji na eno samo, poslužuje se često majhnega števila rastlin, poenostavlja slojevitost kot na primer s trato ali z rabo pokrovnih rastlin, kjer ena sama vrsta prekriva velike ploskve. Ti postopki abstrakcije dajejo krajinskemu oblikovanju izviren značaj in mu omogočajo svojevrstno poslanstvo v družbenem razvoju.

Bavcon (2006), poznavanje rastlin oblikovalke Jute Krulc, pripisuje njenemu proučevanju rastlin v naravi, kot potrjujejo tudi Sušnikove ugotovitve (Sušnik, 2006: 3), da je Juta Krulc vselej iskala navdih v naravi. S soprogom je nekaj let živela sredi Balkana, kjer je spoznavala nenavadno bogato floro travnikov, gozdov, planin, rečnih bregov in mokrišč.

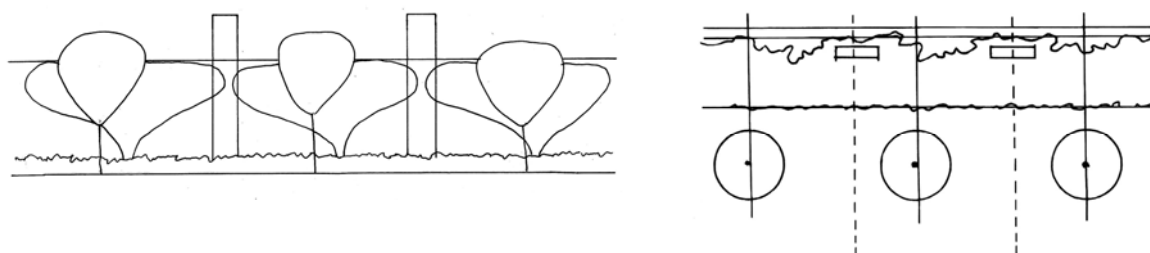
Še vedno se udeležuje vsakoletnih ekskurzij ogledov botaničnih in drugih vrtov po Evropi. Pogosto obišče tudi Botanični vrt v Ljubljani, saj vseh rastlin, zaradi oddaljenosti v različnih delih sveta, ne moremo videti na naravnih rastiščih. Oblikovalka pravi, da so dobri vrtovi neprecenljive zbirke znanja, kar več stoletij že trajajoče. Eden takih je arboretum Kalmthout, ki sta ga ustanovila de Belderjeva. Jelena de Belder-Kovačič (2005: 425) razlaga, da so arboretum Kalmthout krajinsko preoblikovali tako, da je prevladal naravni videz z dozdevno samoniklimi skupinami drevnine in gozdnimi robovi. Narava je služila kot navdih za združevanje rastlinskih skupin: dreves, grmovnic in trajnic. Podobno bi lahko trdili za naš arboretum Volčji Potok, v katerem je pred desetletji delala tudi Juta Krulc.

² Značilna podoba, značilne poteze rastline.

Za arboretum Volčji potok je Ciril Jeglič (1979: 73) dejal, da je njegov namen spoznavanje dreves takšnih, kot zrastejo v svobodni naravi. Ob tem pa je poudarjal, da je potrebno spoznati tudi družbo nelesnatih rastlin, ki se ujemajo na skupnem rastišču z drevesi.

V arboretumu Kalmthout potek poti nakazujejo le pokošene smeri v travi, ki vodijo čez odprte in senčne dele parka. Stane Sušnik (2002: 12) pravi, da ni nikjer nobene ravne linije, ker narava pač nikoli ne vleče ravnih črt. Gospa de Belder-Kovačič (2005: 425) razlaga, da samonikli »pleveli« v trati, kot so marjetice (*Bellis*) in jetičnik (*Veronica*), rastejo prosto in oblikujejo preprogo za obiskovalce. Poznavanje rastlin je omogočilo Jeleni de Belder-Kovačič, da je grmom in drevesom pridružila številne trajnice. Z njimi je vnesla v arboretum Kalmthout barvitost in omehčala prehod med trato in grmi, podobno kot to uspeva Juti Krulc v njenih vrtovih. Oblikovalka osrednjo tratno ploskev, ki je namenjena brezskrbni hoji, tekanju, ležanju in igri, obda s cvetočimi spomladanskimi cvetlicami, kot so žafrani (*Crocus*), zvončki (*Galanthus*), narcise (*Narcissus*), spominčice (*Myosotis*), raznimi travami, marjeticami (*Bellis*) in jetičniki (*Veronica*), različnimi zvončnicami (*Campanula*), orlicami (*Aquilegia*) in drugimi rastlinami. Cvetocha trata nas spominja na cvetoče travnike, kar daje vrtu vtis naravnosti. Tako kot Jeglič (1956: 61), tudi gospa Krulc zagovarja princip, naj trajnic nikar ne silimo v pravilne nasade na paradnih gredicah. Oba sta mnenja, da je potrebno opazovati, kam in kako je narava zasadila spomladanske cvetlice po naših gozdovih in senožetih.

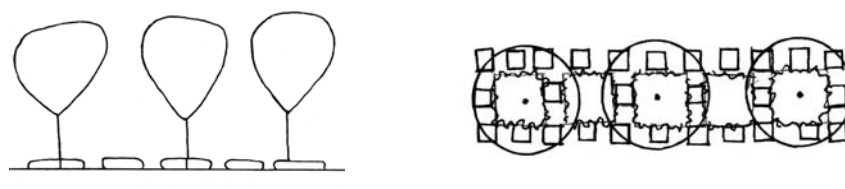
Pogosto stopnjuje vegetacijo po višini. Ob trati rastejo trajnice, za njimi so grmovnice, za grmovnicami pa se vzpenjajo volumni vegetacije, ki razmejujejo prostor in omogočajo vizualno zaščito. Oblikovalka v vrtu postavlja vijugaste poti stopalnih kamnov ali pa za hojo pokosi pas cvetoče trate ter oblikuje pohodno ploskev negovane trate za igro, tekanje in podobno.

Slika št. 77: Zasadi tev robu zemljišča v vrtu Plečnik.

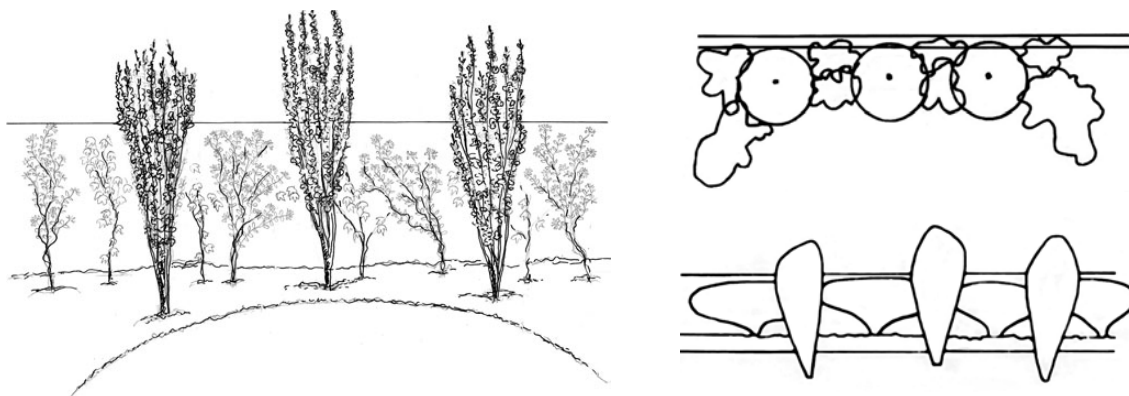
Če primerjamo, vidimo, da so tudi Jegliča (1943: 41) vodila podobna razmišljanja glede zasaditve vrtov. Oba oblikujeta enostavnejše zasnove vrtov in v vrtovih uporabljata rastline, predvsem grmovnice in cvetne trajnice na način, ki je bližji naravi. Slikovitost prostora ustvarjata s prepletom grajenih struktur z rastlinjem in tako dosejata kontrast grajeno-naravno in trdo-mehko. Na zidove njunih vrtov se popenjajo plezavke, v špranjah suhozidov in kamnitih teras je ugnezdeno rastje, ki se razvija po svoje, ob vrtnih vodotokih in vodnjakih pa so postavljene rastline neprisiljeno, kakor da so si tam same poiskale svoje mesto.

Naše domače drevje ima, razen sadnega drevja, večinoma le manj opazno cvetje in se odlikuje predvsem po svoji obliki, strukturi in teksturi. Tujerodne vrste pa navdušujejo z bujnim cvetenjem in vnašajo v vrt lepoto in raznolikost. Zato Juta Krulc vključuje v vrtove, ob primerni družbi domače drevnine, tudi rastlinske vrste in gojene sorte od drugod, seveda le tiste, ki ne delujejo tuje naši krajini, na primer okrasne češnje in okrasne jablane. Zanimiv je prispevek Jelene in Roberta de Belder o potovanju na južnojaponski otok Jakušima, ki sta ga zakonca obiskala novembra 1970. Med rastlinami, ki sta jih nabrala podrobneje omenjata hortenzije (*Hydrangea involucrata*, *H. petiolaris*, *H. paniculata*), različne oblike jakušimskega sleča (*Rhododendron yakushimanum*) in jakušimske pierise (*Pieris japonica* var. *yakushimensis*), razlaga Banks (2004: 429). Iz analiz skic vrtov Jute Krulc sem ugotovila, da te rastline, predvsem hortenzije in sleče, oblikovalka pogosto uporablja pri zasaditvah vrtov. Pa ne samo te vrste, tudi mnoge kasneje vzgojene sorte teh rastlin. Japonska in Kitajska sta nam dali bogastvo novega cvetočega in živobarvnega drevja, kot so cvetoče češnje, okrasne jablane, magnolije, rdečelistni pahljačasti javor, grmaste potonke (*Paeonia*), nepozebnik (*Hamamelis*) in druge. Analiza je pokazala, da so našete rastline pogoste spremljevalke vrtov Jute Krulc, še posebej okrasne češnje (*Prunus*).

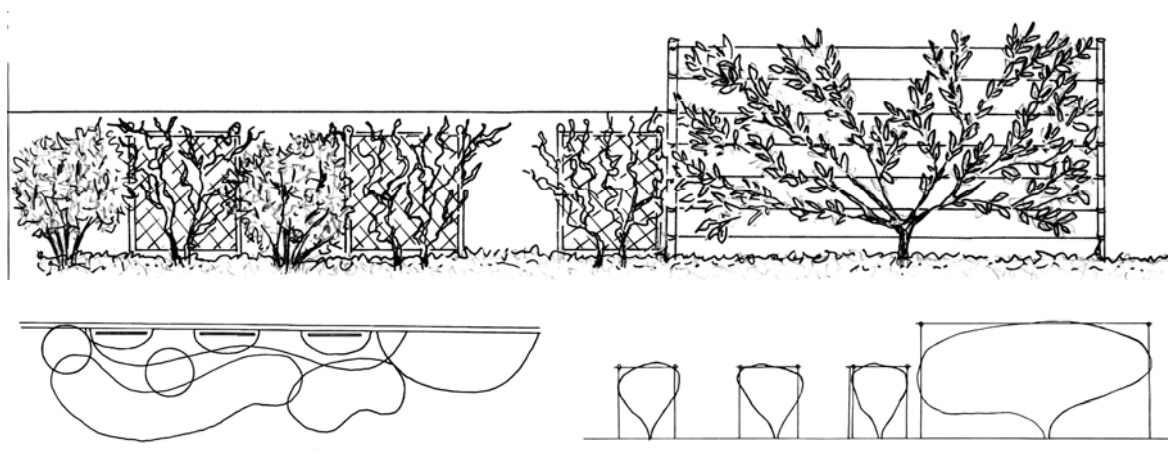

Slika št. 78: Sadno drevje v gredi z zelišči in cvetočimi trajnicami v vrtu Zorjan.

De Belderjeva (2005: 425) sta pri okrasnih češnjah cenila tako pomladno cvetje kot jesensko barvanje listja, zanimala ju je vzrast dreves in vse njihove posebnosti. Podobno lahko trdimo za Juto Krulc. V njenih vrtovih se iz preproge spomladanskega cvetja dvigajo najbolj slikovite cvetoče rastline - okrasne češnje in jablane. Oblikovalka pogosto sadi v vrtove stebraste japonske češnje (*Prunus serrulata* 'Amanogawa') s katerimi zaključuje prostor in privablja poglede ali pa ustvarja ritem v prostoru (slika št. 79). V njenih vrtovih ne manjka niti cvetoče sadno drevje, ki ga oblikovalka sadi ob zidu, ob hišni steni, kot špalir ob ograji (slika št. 80), ob zelenjavnem vrtu ali vzdolž poti.

Slika št. 79: Pogled na slikovite cvetoče češnje sorte 'Amanogawa' v vrtu Francoske ambasade.

Slika št. 80: Ponavljajoč ritem s poudarkom v vrtu Demšar, Tasič, Murgle, 1997.

V osebnih razgovorih z oblikovalko vrtov je moč spoznati njen dar za opazovanje podrobnosti. Oblikovalka trdi, da je k temu veliko pripomogel Ivan Vurnik, njen mentor na fakulteti za arhitekturo. Ponavlja, da je začel z risanjem detajla, npr. listov žive meje, ona pa je nadaljevala in se tako učila podrobnosti in razlikovanja rastlin med seboj. Vurnik je vedno trdil, da je najlepša ograja okoli hiše živa, se pravi iz rastlin.

4.2.1 Ploskovne prvine v krajinskem oblikovanju

4.2.1.1 Vegetacijske ploskve

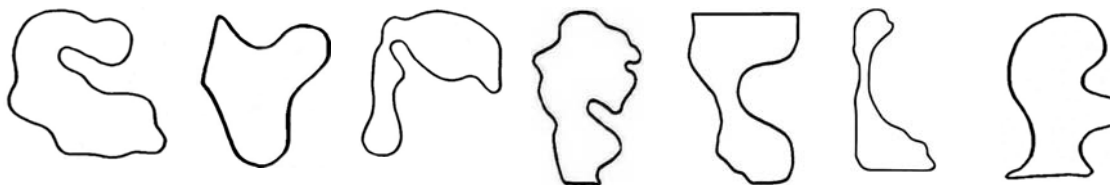
Butina (2003: 96) kot ploskev obravnava vsak dvodimenzionalni prostor, omejen z linijo. Ploskve so lahko različnih oblik in ni nujno, da so popolnoma ravne. Ogrin (1993: 15-19) navaja čisto ravno ploskev, kot eno najbolj izvirnih domislic v preoblikovanju obstoječega sveta. S pomočjo abstrakcije gradivo iz narave oblikovalsko predelamo. Naravno gradivo tako izgublja svoj prvotni značaj. Nastajajo oblike, ki jih v naravi ni, ali pa so ji le deloma blizu, razlaga Ogrin. Kot posvečen prostor se ploskve pojavljajo že na Japonskem, vendar ne travne, temveč peščene. Kot izrazno sredstvo pa se ploskev najbolj uveljavi v 20. stoletju, saj predstavlja smotrnost in funkcionalnost izhodišče oblike. Ogrin (1993: 371) je prepričan, da od tod pojav velikih tratnih ploskev, ki jih je moč vzdrževati s strojno košnjo.

Poleg tratnih ploskev so za 20. stoletje značilne tudi velikopotezne cvetoče ploskve. Kadar na primer trajnice, popolnoma prekrijejo neko površino, tako da posamezne rastline ni več mogoče razločiti, dobi površina popolnoma drugačen značaj, kot ga je imela na začetku. Ogrin (1993: 17,18) razlaga, da se z razporeditvijo cvetnih rastlin v strnjene nasade le te spremenijo v cvetočo ploskev. Tako rastline izgubijo svoja naravna prostorninska obeležja in se prelevijo v ploskovno dvodimenzionalno tvorbo. S pomočjo strnjenih nasadov trajnic in čebulnic spomladanskih rastlin, ustvarja Juta Krulc v vrtovih horizontalne ploskve, podobno kot krajinska arhitekta Gertrude Jekyll in Burle Marx.

Oblikovalka gradi prostor predvsem s horizontalnimi vegetacijskimi ploskvami. Slednje ustvarja ne samo s ploskvami trate in trajnic, ampak tudi s pomočjo pokrovnih grmovnic. Vodoravni položaj je najbolj stabilen, saj izraža mirovanje, počitek in pasivnost, razlaga Butina (2003: 70). V vrtovih oblikovalke prevladuje osrednja tratna ploskev z vegetacijskim robom. V nekaterih primerih je tratna ploskev izrazito uvita (slika št. 82), kar kaže na vpliv modernizma.

Slika št. 81: Tratne ploskve.

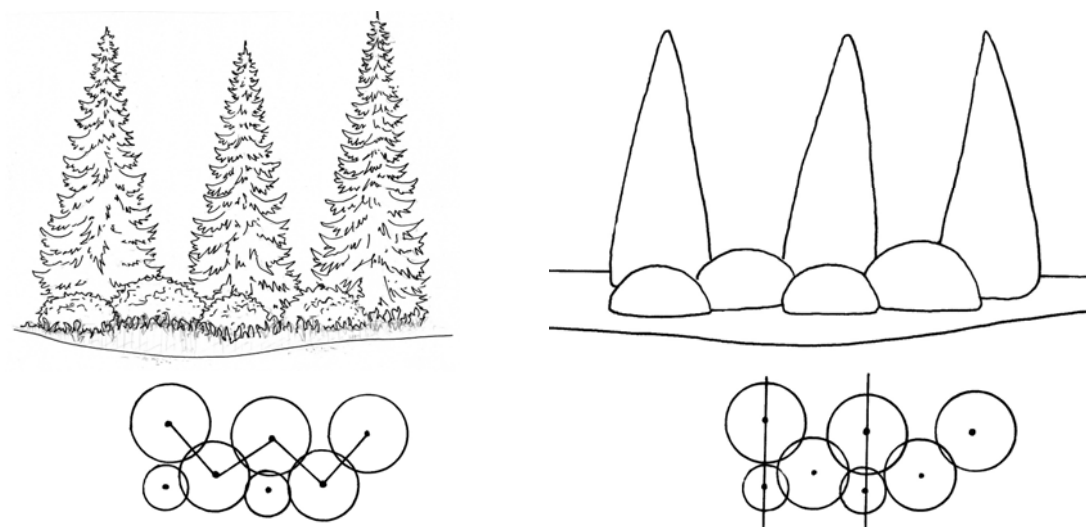

Slika št. 82: Uvite tratne ploskve.

Jeglič (1943) in Ogrin (1996) razlagata, da ravne tratne ploskve predstavljajo element svetlobe, medtem ko griči, skupine drevja in grmovnice povzročajo sence. Med obema elementoma se mora ohraniti ravnotežje oziroma pravilno razmerje. Svetloba in sence dajejo krajini živost in plastiko. To trditev potrjuje tudi Butina (2003: 28), ki v knjigi Mala likovna teorija, razlaga, da je ena glavnih nalog svetlostnih – tonskih razlik vzbujanje občutka prostora, globine, plastične oblikovanosti stvari in njihovih površin. Svetle barve nas bolj aktivirajo in se nam zdijo bližje, medtem ko nas temne ne aktivirajo in se nam zato zdijo bolj oddaljene. Iz istega razloga občutimo svetle barve kot bolj lahke od temnih, razlaga Butina.

Ob horizontalnih ploskvah postavlja oblikovalka vertikalne ploskve in s tem ustvarja kontrast pokončno – ležeče. Navpični položaj namreč predstavlja nasprotje vodoravnemu. Spominja nas na smer delovanja sile teže. Zato je v osnovi dinamičen. Navpičnice lahko izražajo strogost in ponos, simbolizirajo pokončnost, navdušenje in dostojanstvo, razlaga Butina (2003: 70).

Gertrude Jekyll (1964) v vrtu pripisuje velik pomen drevesom s temno zeleno barvo listja, ki služijo kot ozadje cvetočim trajnicam. Podobno kot Jekyll, tudi gospa Krulc kot ozadje vrtnicam uporablja rododendrone, za katerimi se dvigujejo iglavci, kot so smreke, brini, tuje in tise s temnimi iglicami.

Slika št. 83: V vrtu Šimnovec temna barva listov rododendronov in iglic smreke, služi kot ozadje cvetočim trajnicam.

Vertikalne ploskve v prostoru ustvarja oblikovalka tudi s pomočjo linije sklenjenih rastlin, kot so lipovka (*Syringa*), oslez (*Hibiscus syriacus*), dobrovita (*Viburnum lantana*), japonski šipek (*Rosa rugosa*) in druge. Poleg prostorastočih živic uporablja tudi strižene živice, kot so na primer linije gabra (*Carpinus betulus*) ali cipres (*Cupressus*), ki jih sadi v slovenskem Primorju. Vertikalne ploskve v prostoru ustvarja tudi s pomočjo ograj in mrež po katerih se vzpenjajo popenjavke, kot so vičijeva divja trta (*Partenocissus tricuspidata* 'Veitchii'), sroboti (*Clematis*), kovačniki (*Lonicera*), vrtnice popenjavke in druge.

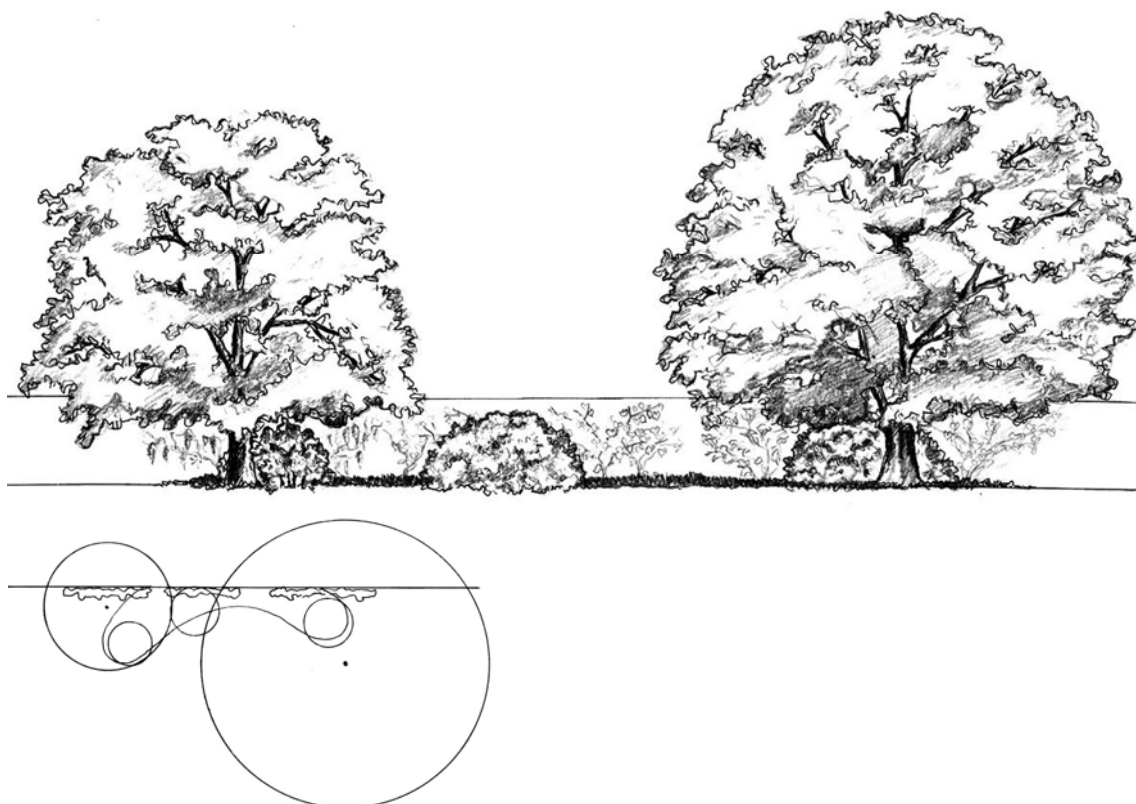
4.2.2 Prostorninske prvine rastlinskega izvora

Glede na lego v prostoru ločimo točkovne oz. posamične, gručaste (v skupinah) in linearne vegetacijske formacije. Vegetacijske prostornine so pomemben členitveni element krajine. So v eksistenčni odvisnosti od ploskovnih elementov in se brez ustreznega okolja (ploskve) v krajini ne morejo izraziti. Strukturo prostora zato določa razmerje med ploskovnimi in prostorninskimi elementi (Dobrilovič, 2005: 21).

4.2.2.1 Točkovne in linijske vegetacijske prvine

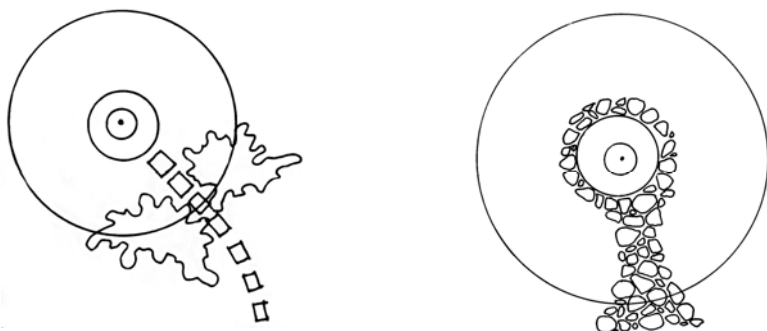
Butina (2003: 44) razlaga, da je lahko točka ploskovita ali prostorska oblika, ki je dovolj velika, da jo lahko vidimo. Naloga točke je, da ujame in zadrži pogled.

Pri Juti Krulc so točkovni elementi v vrtu drevesa. Drevo, ki stoji na sredini vrtnega prostora je močnejša točka v prostoru, kot drevo, ki stoji nekje na strani, ker mu njegov položaj daje večji poudarek, razlaga Butina (2003: 44). Iz razgovora z oblikovalko sem spoznala, da ima le ta poseben odnos do odraslih dreves. Že od nekdaj se je navduševala nad dendrologijo.

Slika št. 84: Zasaditev velikih dreves v vrtu Hegeduš.

Iz analize njenih del sem ugotovila, da gospa Krulc okoli starejšega, večjega drevesa, ki izstopa v vrtu, ne postavlja vegetacije in ga s tem poudari. To trditev potrjuje tudi Butina, ko pravi, da z osamitvijo neke oblike, na primer drevesa, povečamo njegovo težo in pomen in ga na ta način poudarimo (Butina, 2003: 74). Po navadi oblikovalka drevo ujame v tratno, včasih tudi tlakovano ploskev, ga obda s klopjo, pod njim postavi mizo s stoli ali do njega spelje pot v obliki stopalnih kamnov.

Sliki št. 85: Drevo kot poudarek v prostoru v vrtu neznanega naročnika na Bledu in v vrtu Derganc.

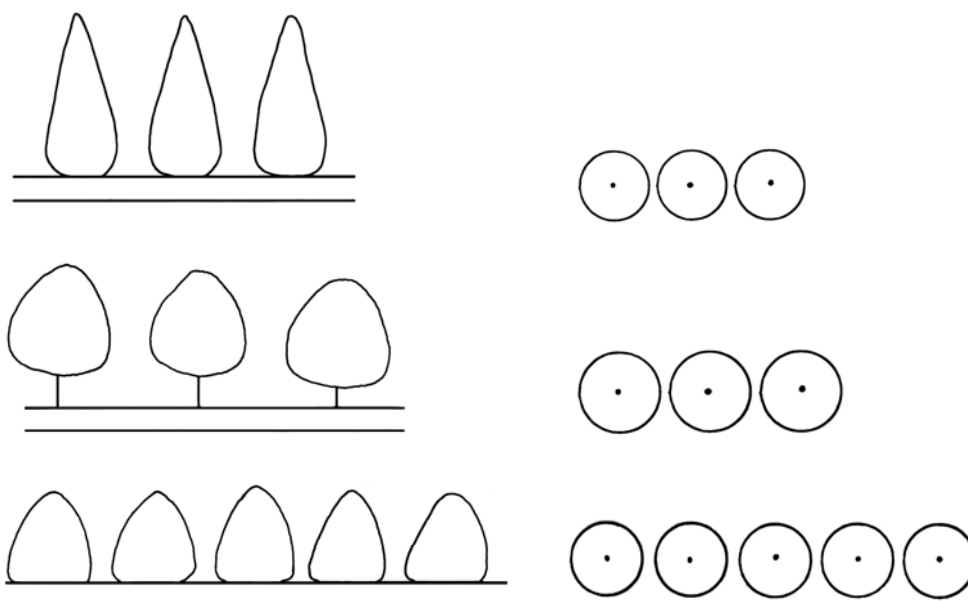
Nekatere oblike, razlaga Butina (2003: 64), nas navdušijo s svojo velikostjo in jim zato pripisujemo večji pomen. Velikost je namreč povezana z občutkom mase in teže, saj nam

velike oblike dajejo občutek večje mase in teže. Obenem pa razlike v velikosti oblik, na primer rastlin porajajo dinamične napetosti v odnosih med njimi, razlaga Butin (2003: 66).

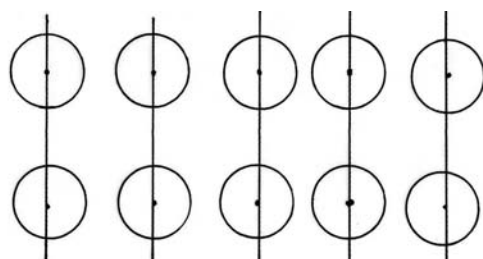
Posamezno zasajene rastline v vrtovih Jute Krulc pa niso le visoka drevesa, kot so oreh (*Juglans regia*), tulipanovec (*Liriodendron tulipifera*) in čuga (*Tsuga canadensis*), ampak tudi visoke plezalki. Taki plezalki sta kitajska glicinija (*Wisteria sinensis*) in bujno cvetoča vzpenjava hortenzija (*Hydrangea petiolaris*). Popenjavke v vrtovih oblikovalke ozelenijo puste zidove, s svojim cvetjem poudarijo vhod v hišo ali preraščajo vhode v vrt, z bujnim dišečim cvetjem okrasijo vrtno uto, pergolo in podobno. Oblikovalka drevesa in popenjavke uporablja kot vertikalni poudarek v prostoru.

Rainey M. R. (1993: 201), profesor teorije in zgodovine krajinske arhitekture na univerzi v Virginiji in Marc Treib (1993: 56) sta postavila tezo, da modernisti niso zagovarjali združevanja rastlin v velike sestave, saj rastlina rabi svobodo da lahko razvije vse svoje kvalitete in učinkuje kot skulptura.

Ugotovila sem, da oblikovalka drevesa ali grmovnice, ki jih postavlja v linijo, zasadi toliko narazen, da se ne stikajo in s tem izražajo svojo individualnost, ki se ne podreja celoti (slika št. 86). To ugotovitev, o učinkovanju rastline kot skulpture v vrtovih oblikovalke, potrjuje tudi Zupan (2006: 102), ki v osnutku za knjigo Jute Krulc: življenje med rožami in vrtovi razlaga, da v njenih vrtovih drevored ali linija dreves ni čista črta vojakov v vrsti, ker razgibano drevje vedno tudi izraža svojo individualnost in hkrati postajajo vsak zase naravna skulptura. Kot lahko vidimo na sliki št. 87, so pri zasaditvi drevoreda v večjih vrtovih, drevesa postavljena drug drugemu nasproti in posajena toliko narazen, da se njihove krošnje ne stikajo. Še vedno so točke, vendar obenem tudi drevored. Butina (2003: 44) razlaga, da več točk v zaporedju zaznamo kot linijo, ker se oči gibljejo od točke do točke. S svojim gibanjem linija zvablja oči, da ji sledijo in jih vodi skozi prostor.

Slika št. 86: Linije vegetacije v vrtu Šimnovec (zgoraj), v vrtu Žakelj (na sredini) in v vrtu Dular (spodaj).

Slika št. 87: V vrtu Kosler so drevesa drevoreda postavljena drug drugemu nasproti in posajena toliko narazen, da se njihove krošnje ne stikajo.

Izjema so strižene žive meje iz sklenjenih rastlinskih vrst. Pri njih želi oblikovalka doseči učinek vertikalne ploskve v prostoru in ne želi poudariti individualne rastline. Namen živice v vrtu je, da varuje vrt pred okolico, pred pogledi in hrupom. Juta Krulc v vrtovih za žive meje pogosto sadi gaber (*Carpinus betulus*) in grbastolistno brogovito (*Viburnum rhytidophyllum*). Obe rastlini s svojimi gostimi in večjimi hrapavimi listi zadržujeta hrup in onesnaženje s ceste.

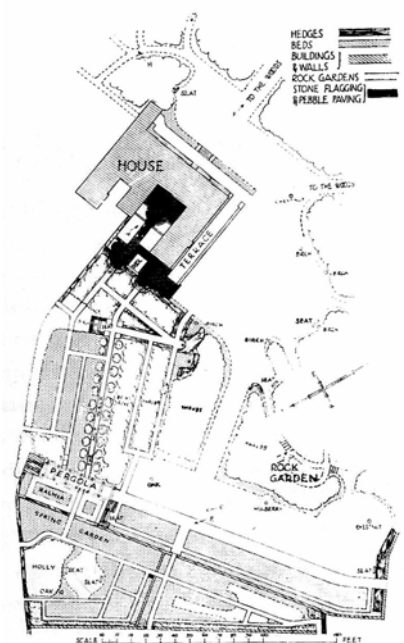
Pri postavitvah skupin dreves pri Juti Krulc, prepoznamo njeno poznavanje sozvočij različnega drevja, njihovega naravnega sobivanja in likovne kontrastnosti. Rastline za njo niso le nekaj, kar bo vrt ozelenilo, ga zapolnilo in naredilo zanimivega. Vznemirja jo, kako se različne rastline na vrtu dopolnjujejo, kako jih lahko kombinira, kako naj podpre obliko cvetov z okoliškim listjem, kakšno je listje rastlin potem, ko cvetovi ugasnejo. Struktura, ki jo na vrtu pomagajo sestavljati prav vsi deli rastlin, je nenehen izziv.

4.2.3 Barva in monokromatskost rastlin

Juta Krulc poudarja pomembnost barvne skladnosti med grajenim in naravnim, pa tudi med vrtom in bližnjo okolico. Za vsak tip krajine lahko izberemo njej identične rastlinske vrste, ki le malo odstopajo od okolja. Rastline se morajo ujemati z barvami in oblikami fasade in drugimi grajenimi prvinami, razlaga gospa Krulc.

Jelena de Belder Kovačič (1999: 8) je mnenja, da moramo biti pri izbiri barv - nežnih pastelnih ali močnih, toplih - ubrani. Osnovne barve trajnic še vedno lahko poživimo s čebulnicami, gomoljnicami, eno- in dvoletnicami drugačnih odtenkov in barv. Juta Krulc pogosto sadi tulipane (*Tulipa*) v preprogo modrih spominčic (*Myosotis*). Oblikovalka na primer posadi junija in julija cvetoče karpatske zvončke (*Campanula carpatica*) skupaj z ostrožniki (*Delphinium*) in nizko rastočimi vrtnicami (*Rosa*). Ali na primer oblikuje preprogo iz okrasnih trav, aster (*Aster*) in jetičnikov (*Veronica*), ki uspevajo pri nas kot enoletnice in trajnice.

Tudi Jekyllova med prazne prostore trajnic sadi enoletnice, čebulnice in gomoljnice, ki s cvetenjem obarvajo vrt ko cvetovi trajnic odcvetijo. Gospa Jekyll vsako vrtno gredo nameni določenemu letnemu času, na primer sredini poletja in poznemu poletju ali zgodnji jeseni. To lahko vidimo v njenem vrtu in domu Munstead Wood v Surrey (slika št. 93), kjer je preizkušala svoje ideje o zasaditvi rastlin (Plumtre, 1994: 59).

Slika št. 88: Gertrude Jekyll in Edwin Lutyens, pogled in načrt vrta Munstead Wood v Surrey, 1896 (Massingham, 1966: 64-65) in (Plumptre, 1994: 5).

Tudi za vrtove oblikovalke Jute Krulc lahko ugotovimo, da so v vsakem letnem času zanimivi in barviti. V vrtu je vedno posajena kakšna zimzelena ali zgodnjecvetoča rastlina, ki poživi barvno monoton zimski čas leta.

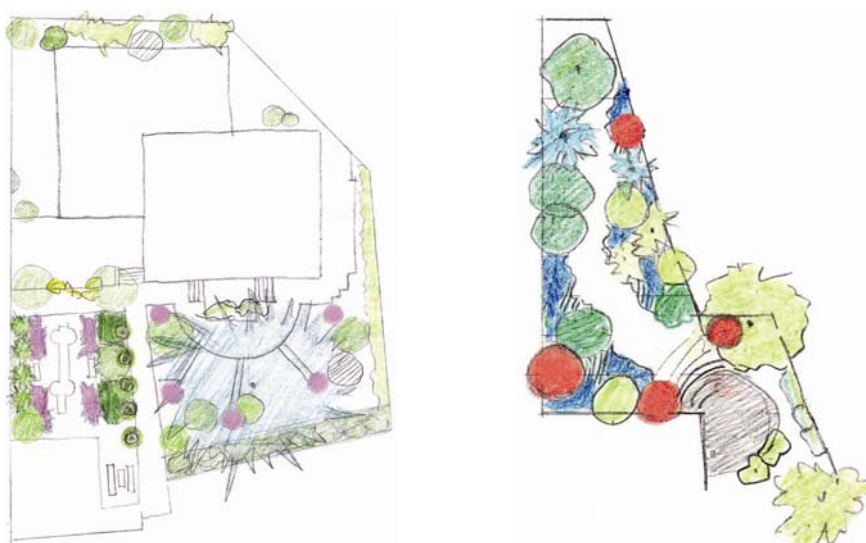
Jekylllova (1964: 68-72) vidi vrtnarjenje kot slikanje z živimi rastlinami. Po njenem je potrebno ne le znanje o rastlinah, ampak tudi občutek kaj in kam določeno rastlino posaditi. Tako kot mora slikar sam naslikati svojo sliko, mora tudi vrtnar sam poiskati pravo mesto za rastlino. Podobno kot slikar, mora imeti tudi vrtnar občutek za barve. Znati mora uporabljati linije, oblike in družiti primerne skupine rastlin ter upoštevati njihov odnos do ostalih rastlin, ki rastejo v bližini (Jekyll, 1964: 68-72).

Burle Marxa je Treib (1993: 53) poimenoval »slikar z rastlinami«, saj je za njegovo oblikovanje značilna samosvoja raba rastlinskega gradiva. Površina, se pravi zemljišče, mu predstavlja platno, rastline pa slikarski material, s katerim ustvarja živobarvne in kompleksne kompozicije. S svojim bogatim botaničnim znanjem je Marx dosegel bleščeče vizualne učinke barv in svetlobe. Podobno lahko trdimo za Juto Krulc. Precizne barvne in teksturne učinke rastlin dosega oblikovalka z risanjem in proučevanjem kombinacij rastlin, njihove barvne palete in teksture.

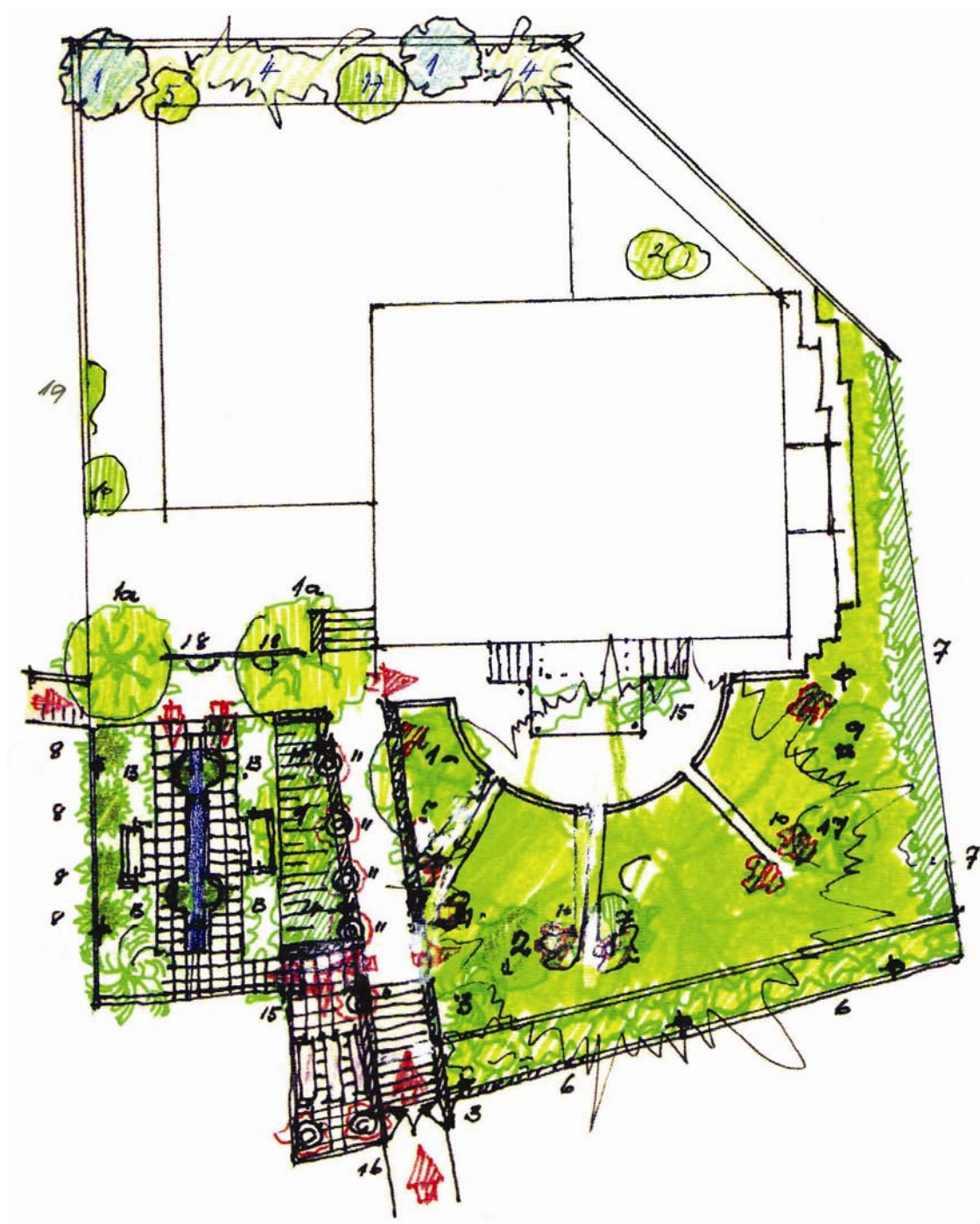

Slika št. 89: Roberto Burle Marx, načrt za vrt Monteiro, 1948 (Bardi, 1964: 67).

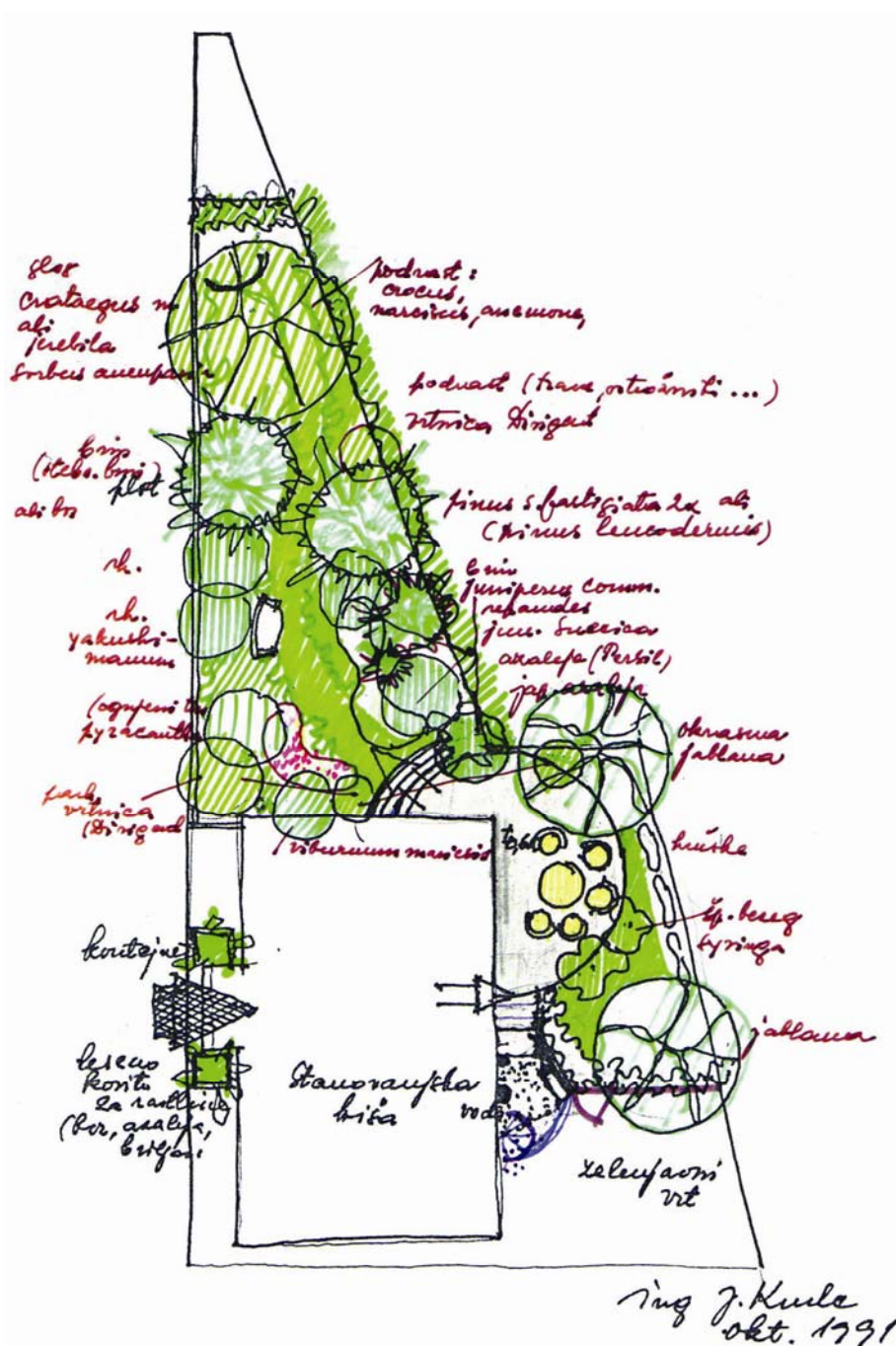
Za razliko od Burle Marxa, pa Gertrude Jekyll izkorišča igro barv ali barvnih odtenkov za podaljšanje možnega učinka palete rastlin na način, kot so to počeli francoski impresionisti in poantilisti. Z analizo skic vrtov Jute Krulc sem ugotovila, da se podobnega pristopa pri uporabi barv poslužuje tudi ona. Cvetje v vrtovih oblikovalke nikoli ne prevladuje, je samo spremljava drugih rastlin na vrtu in ob njem. Kot primer navajam Kržišnikov vrt v katerem so vrtnice in še v večji meri šipke eden od glavnih poudarkov vrta. Poznavalka še zlasti ceni enkrat cvetoče, grmasto rastoče šipke, kot je na primer zlata kitajska roža (*Rosa hugonis*) in potomce botaničnih rož, kot so na primer moyesove rože (*Rosa moyesii*). Zupan (2006: 103) razlaga, da kot pri impresionističnem slikanju so zasajeni tu in tam, da vplivajo na podobo vrta. Enak vtis dobimo pri zasaditvi okolice Vile Godomin, kjer je ista vegetacija, ki dominira po barvi, točkovno ali ploskovno razmeščena. Poudarek v vrtu vile Godomin je na točkasti razmestitvi navadnih hortenzij (*Hydrangea macrophylla*) in ploskvah sivke (*Lavandula angustifolia*). Pri zasaditvi vrta družine Jan pa v vrtu barvno izstopajo točkovno razmeščene parkovne vrtnice (*Rosa 'Dirigent'*) krvavo rdeče barve.

Slika št. 90: Točkovna in ploskovna razmestitev iste vegetacije, ki dominira po barvi v vrtu vile Godomin (levo) in vrtu Jan (desno).

Slika št. 91: Vrt vile Godomin, Portorož, 1994 (Krulc, 2007).

Slika št. 92: Vrt Jan, Žiri, 1991 (Krulc, 2007).

Ena od glavnih idej Gertrude Jekyll o uporabi barve je bila, da bi morale biti rastline, ki istočasno cvetijo, organizirane blizu skupaj. Tako nobena barva ne stoji sama zase in ima pravo vrednost le, kadar razmišljamo o odnosu do barv ob njej (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 302).

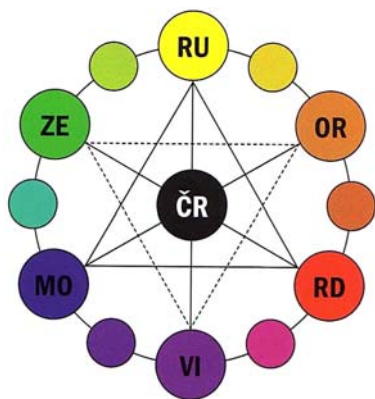
Jekyll je, podobno kot Krulc, v cvetočih gredicah kombinirala hladne tone purpurnih, rožnatih, belih in vijoličnih tonov s sivo barvo listja ali uporabi toplejšo kombinacijo rdečih, rumenih in oranžnih tonov rastlin.

Slika št. 93: Gertrude Jekyll, ena od zasaditev gredic pri Sticky Wicket v Dorsetu (Plumptre, 1994: 202).

Slika št. 94: Gertrude Jekyll, poleti cvetoča gredica v vrtu Mounstead Wood v Surrey (Plumptre, 1994: 58).

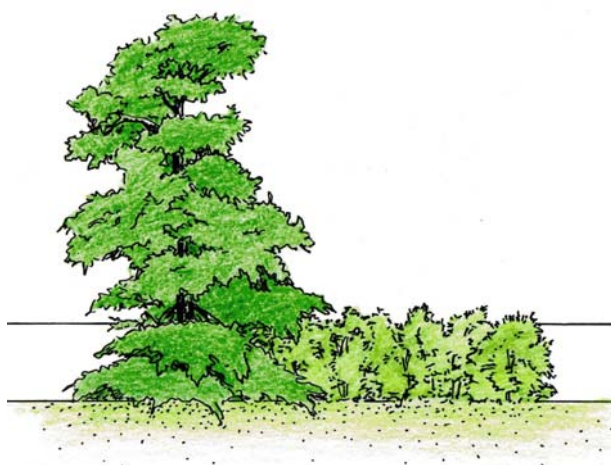
Jekylllova (1964: 66) piše, da je najtežje dobro zasaditi gredo z različnim cvetjem in jo obdržati lepo preko poletja. Največkrat združuje tople barve, kot sta rdeča in rumena, v harmonične odnose, s hladnimi barvami pa ustvarja kontraste. V Jekyllinih vrtovih oziroma delu vrta prevladuje ena barva rastlin. Jekyll zato v tako imenovani modri vrt vedno posadi bele lilije ali cvetlice blede limonino-rumene barve. Jekyll (1964: 180) trdi, da vsak poznavalec barv ve, da je modra barva bolj »pripovedna« v kombinaciji z ustrezno zasajeno rastlino komplementarne barve. Tako na primer družijo kontrastno kombinacijo modre z blede rumeno, podobno kot to počne tudi Jutta Krulc, ki kombinira vijolično-modre tone z rumeno-oranžnimi. Gospa Krulc najpogosteje sadi maslenice rumeno-oranžne barve v kombinaciji s perunikami modro-vijolične barve. Ta kombinacija rastlin predstavlja komplementarni barvni kontrast. Butina (2003: 40) pravi, da si v barvnem krogu komplementarni pari stojijo diametralno nasproti, postavljeni drug ob drugem pa se krepijo v svojem učinku. Modra in vijolična sta mehki in zabrisani barvi, ki ju ni mogoče dobro izostriti. Dozdevno se odmikata v globino prostora. Medtem ko rumena in oranžna delujeta toplo in živahno in optično proizvajata ostro sliko na mrežnici, zaradi česar sta primerni za označevanje robov in detajlov, trdi Butina (2003: 60-62).

Slika št. 95: Barvna shema (Butina, 2003: 35).

Komplementarni barvni kontrast, s katerim oblikovalka poživi vrt, je tudi uporaba zelene barve brinov (*Juniperus*) v kombinaciji z rdečo barvo vrtnic, ali na primer zelena barva slečev (*Rhododendron*) v kombinaciji z rdečo barvo kresnic (*Astilbe*).

Barvne kontraste, ki jih dosega s kombinacijo hladnih in toplih tonov cvetočih rastlin dopolnjuje monokromatski kontrast, se pravi kombinacija svetlih in temnih tonov listja oziroma iglic rastlin. Na primer kombinacija temno zelene barve iglic čuge in svetlo zelene barve listja bambusa, kot prikazuje slika št. 96 spodaj. Barva listov, pravi Juta Krulc, je tista, ki prispeva k barvni harmoniji nasada. Srebrnolistne, modrikaste in sivolistne rastline zasadi oblikovalka med rastline živih barv in jih s tem umiri.

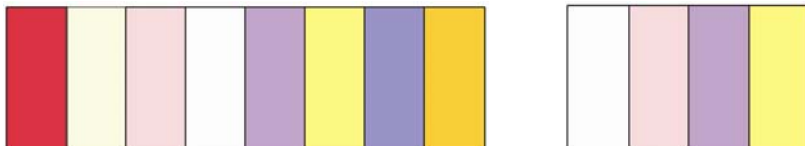
Slika št. 96: Svetlo zelena barva bambusa v kontrastu s temno zeleno barvo čuge v vrtu Mihelič, Savudrija, 1999.

Anka Bernard in sod. (1999: 60) pravijo, da je v vrtu harmonično tudi trozvočje čistih, primarnih barv: rdeče-modre-rumene ali mešanih, sekundarnih barv: oranžne-vijolične-zelene. Ena izmed takih kombinacij primarnih barv rastlin v vrtovih oblikovalke je greda spomladanskih rumenih narcis, rdečih tulipanov in modrih hijacint (*Hyacinthus*) ali greda s poleti cvetočimi rumenimi rmani (*Achillea*), ki jim pridružuje modre tone zvončic (*Campanula*) in močno rdeče tone lilij (*Lilium*). Oblikovalka na primer v gredi ustvari kombinacijo sekundarnih barv ko kombinira zeleno barvo listov rastlin z pozno poleti cvetočimi oranžnimi toni cvetov monbrecij (*Crocsmia*) in vijoličnimi toni plamenk (*Phlox*).

Jelena de Belder-Kovačič (1999: 8) in Butina (2003: 30) razlagata, da ima vsakdo drugačne barvne potrebe, saj barve drugače dojema ali doživlja. Toplo barvo označujejo rumena, oranžna in rdeča barva, hladno pa modra, zelena in vijolična barva. Lastnosti toplo in hladno, razlaga Butina (2003: 30) pričajo o tem, da barve povzročajo telesne in čustvene odmeve, ki jih same barve kot lastnosti fizičnega sveta nimajo, ampak jih v zaznavanje vnaša naša psiha. S tega stališča lahko govorimo o lastnostih barv, ki veljajo za vse ljudi nasploh in o lastnostih, ki so individualne, pa še o lastnostih, ki so kulturno pogojene. Na primer bela simbolizira nedolžnost, črna smrt, rdeča napetost in vznemirjenost in podobno.

Juta Krulc v vrtovih pogosto družijo tudi nežne pastelne barve rastlin, ki ležijo v barvnem krogu druga ob drugi. Z njimi ustvarja umirjeno vzdušje. V nadaljevanju so opisane in z barvnimi shemami prikazane za njene vrtove značilne kombinacije rastlin, ki so nastale na podlagi analize zasaditve (nasada) njenih vrtov. Barvne sheme prikazujejo le približke barv rastlin, saj je njihovo realno barvo nemogoče prikazati zaradi številnih variacij.

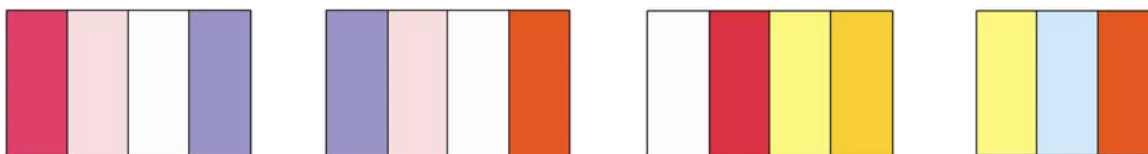
4.2.3.1 Barvne kombinacije cvetočih rastlin

Sliki št. 97 in 98: Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah vrtov Jan in Mihelič (Savudrija).

Slika št. 97: Nad cvetočimi belimi in vijoličnimi krokusi (*Crocus*), belimi vetrnicami (*Anemone*) in rumenimi ter belimi narcisami, cveti okrasna jablana (*Malus*) z nežnimi rožnatimi cvetovi. Listopadna grmovnica brogovita (*Viburnum plicatum* 'Mariesii'), s kremno-belimi ploščatimi socvetji, cveti maja do junija skupaj z rododendronom (*Rhododendron yakushimanum*), kateremu se sprva rožnati cvetovi spremenijo v bele. Med njima je zasajena parkovna vrtnica (*Rosa* 'Dirigent'), grm s cvetovi krvavo rdeče barve.

Slika št. 98: Cvetočo gredo vrta v Savudriji sestavljajo v aprilu in maju cvetoči rožmarin (*Rosmarinus officinalis*). Je zimzelen grm z drobnimi vijoličnimi cvetovi. V maju in juniju gredo krasijo cvetoče perunike (*Iris barbata media*). Ob terasi se vzpenja raščava vzpenjalka kitajska glicinija (*Wisteria sinensis*), ki cveti vijolično pred olistanjem, istočasno kot perunike. Viseči grozdi metuljastih cvetov glicinije nežno dišijo. Kremasto beli cvetovi juke (*Yucca*) se pojavijo v juliju in avgustu. V decembru zacveti zimzeleni jasmín (*Jasminum nudiflorum*). To je grmovnica, ki krasi vrt z rumenimi cvetovi vse do aprila.

Slike št. 99, 100, 101 in 102: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Zorjan.

Slika št. 99: Volčin (*Daphne*) cveti škrlatnordeče od februarja do marca ob vijolično cvetoči velikonočnici (*Anemone pulsatilla*) in telohih. Črni telohi (*Helleborus niger*) imajo cvetove v obliki krožnika s kupom zlato-rumenih prašnikov. Orientalski telohi (*Helleborus orientalis*) cvetijo od februarja do maja purpurno in rožnato ter imajo lise v drugih barvnih odtenkih.

Slika št. 100: Vednozeleni grenik (*Iberis sempervirens*) je blazinasta trajnica, ki cveti belo maja do junija. Pozno poleti pa v gredi zacvetijo monbrečije (*Crococsmia*) v oranžno-rdeči barvi skupaj s plamenkami (*Phlox*) vijoličnih, rožnatih in belih barv. Ko cvetoče trajnice

odcvetijo v decembru zacveti zimzeleni jasmin (*Jasminum nudiflorum*). To je grmovnica, ki krasi vrt z rumenimi cvetovi vse do aprila.

Slika št. 101: Gredo sestavljajo poleti cvetoče trajnice. Te so navadna marjetica (*Bellis perennis*) z belo barvo cvetov, rdeč mak (*Papaver*), odporna trajnica maslenica (*Hemerocallis*), ki cveti oranžno-rumeno več tednov junija in avgusta, vendar posamezni lijasti cvetovi cvetijo le en dan, cvetoča trava *Deschampsia cespitosa* in perjanka (*Pennisetum*), ki cveti vse do septembra. Krožnikom podobna socvetja rumenih cvetov ima v juliju cvetoča trajnica osladov rman (*Achillea filipendulina*).

Slika št. 102: Nad spomladi cvetočimi tulipani purpurne barve in modro cvetočimi spominčicami (*Myosotis*) se v ozadju dviga kovačnik (*Lonicera periclymenum*) z rožnato-belimi dišečimi cvetovi v maju in juniju.

Slike št. 103, 104 in 105: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Demšar, Tasič.

Slika št. 103: Okrasni češnji (*Prunus incisa*), z bledorožnatimi cvetovi v marcu, se v aprilu pridružijo belo in rožnato cvetoče lipice (*Epimedium*) in v maju modrocvetične orlice (*Aquilegia*). V ozadju se razrašča visoko vzpenjajoč gorski srobot (*Clematis montana* 'Rubens') z rožnatimi cvetovi v maju.

Slika št. 104: Cvetočo gredo sestavljajo spomladanske čebulice, kot so zgodaj cvetoči zvončki (*Galanthus nivalis*), rumene in bele narcise (*Narcissus*) in modro cvetoče grozdnate hrušice (*Muscari racemosum*). Jeglički (*Primula japonica*) vnašajo v gredo rdečo barvo. Njihovi cvetovi so v etažah. Jeglički cvetijo vse do julija. Nad pokrovno rastlino, z modrimi cvetovi, zimzelen (*Vinca minor*) se dviguje drobnolistna okrasna češnja (*Prunus tenella*), ki cveti nežno roza pred olistanjem.

Slika št. 105: Oranžno-rumeno cvetoča trajnica maslenica (*Hemerocallis*), cveti poleti, v juniju in juliju, skupaj s perunikami (*Iris sibirica*) v modri, purpurni, pa tudi beli barvi cvetov.

Slike št. 106, 107, 108 in 109: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v koritih terase Kuhar (levo) ter v gredah vrtov Riha (sliki v sredini) in Hegeduš (desno).

Slika št. 106: V koritih terase se razrašča zimzelen (*Vinca minor*). To je pokrovna rastlina z modrimi cvetovi v aprilu in maju. Nad njo raste davidova brogovita (*Viburnum davidii*).

To je majhen, počasi rastoč, zimzelen grm okrogle oblike z dekorativnimi listi. V juniju cveti belo-rosa. Ob njem raste višji, prav tako vednozelen grm *Rhododendron indicum* z vijolično barvo cvetov.

Slika št. 107: Iz pasu trajnic, bergenij (*Bergenia 'Crassifolia'*) s svetlo roza barvo cvetov, belih in vijoličnih krokusov (*Crocus*) in belih cvetov črnega teloha (*Helleborus niger*), se dviga medvejka (*Spiraea x vanhouttei*) z belo barvo majhnih cvetov. V ozadju izstopa visoka ograja iz letvic, po kateri se prepleta gorski srobot (*Clematis montana 'Rubens'*) z rožnatimi cvetovi v maju.

Slika št. 108: *Ajuga reptans 'Atropurpurea'* je pokrovna rastlina z rdeče-rjavimi svetlečimi listi in modro-vijoličnimi cvetovi od aprila do začetka junija. Nad njo cvetijo potonke (*Paeonia*) v rdečih, rožnatih in belih tonih. Pridružuje se jim brogovita (*Viburnum x carlcephalum*). V maju je ta dva metra visoka grmovnica preplavljena z snežno belimi dehtečimi cvetovi, tako da je ves prostor poln prijetnega vonja.

Slika št. 109: Vodnjak postavljen med dva, v kroglo rezana pušpana (*Buxus sempervirens*), je središče dveh gredic, v katerih prevladuje bela barva cvetočih rastlin. V maju zacveti belo grenik (*Iberis sempervirens*) skupaj z modro cvetočim nizkimi bradatimi perunikami (*Iris barbata pumila 'Knick Knack'*). Sredi maja se jima pridruži rododendron (*Rhododendron 'Cunningham's White'*). To je okrogel, sploščen grm z belimi cvetovi, ki postanejo rožnati ko se odprejo. V juniju belo cvetijo perunike (*Iris sibirica 'Snow Queen'*) in azaleje 'Persil'. Ob nizkih, modro cvetočih bradatih perunikah, sorte 'Knick Knack', se začnejo konec pomladi cveteti grmaste bele vrtnice (*Rosa 'Iceberg'*) višine dva do tri metra.

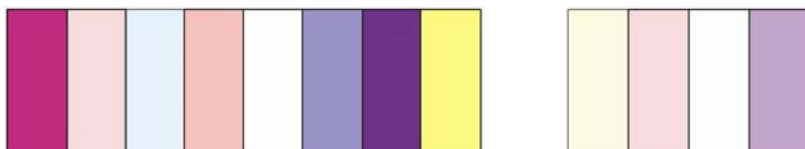

Slike št. 110, 111 in 112: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Francoske ambasade.

Slika št. 110: V aprilu se greda obarva rožnato z cvetočo bergenijo (*Bergenia 'Crassifolia'*), ki cveti vse do konca maja, ko belo zacveti nizek dren (*Cornus canadensis*), ki je pokroven grm. Ob njem se razrašča pisanolistni bršljan (*Hedera helix*) in modro cvetoča krvomočnica (*Geranium platipetalum*). Iz preproge, stkane iz vseh naštetih rastlin, se spomladi dvigajo listopadne azaleje 'Persil' in dren *Cornus florida* z belo barvo cvetov. *Cornus kousa* cveti belo v juniju vse do pozne jeseni.

Slika št. 111: Zgodaj spomladi cvetoče bele tulipane v gredi, obrobljeni z nizko striženim pušpanom, poleti nadomestijo bele vrtnice. Vrtnice cvetijo do pozne jeseni v družbi hortenzij (*Hydrangea paniculata* in *Hydrangea macrophylla*) belih in rožnatih tonov. Za njimi so v enakih razdaljah ob zid pričvrščene lesene mreže, po katerih se vzpenjata gorski srobot (*Clematis montana 'Rubens'*) z rožnatimi cvetovi v maju in roza cvetoča vrtnica *Rosa 'New Dawn'*, ki ponavlja cvetenje do pozne jeseni.

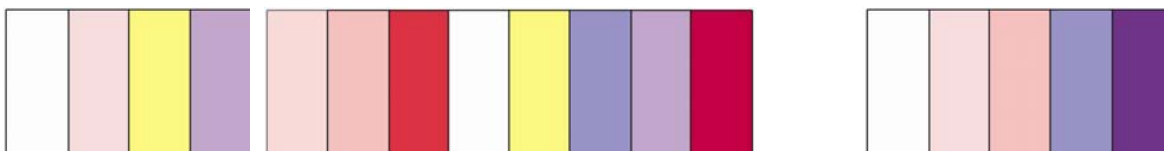
Slika št. 112: Ob deblu odrasle ciprese se popenja in razrašča po tleh plezajoča hortenzija (*Hydrangea petiolaris*) s ploščatimi socvetji v juniju. Ves prostor obdajajo spomladi cvetoče japonske češnje (*Prunus japonica*) slikovitih oblik. Dvigajo se iz pisanolistne debelačke (*Pahysandra terminalis* 'Variegata'). Ob zidu se v višino razraščajo sroboti (*Clematis* 'Mme Le Coultre'), ki cveti belo od junija do septembra z izrazitimi belimi prašniki in kovačniki (*Lonicera periclymenum*) z dišečimi rožnato-belimi cvetovi od maja do junija.

Sliki št. 113 in 114: Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah vrta Jerala.

Slika št. 113: Obvodni prostor zgodaj spomladi krasijo temno roza toni koralnih jegličev (*Primula rosea*) in zlato-rumene mačice vrb (*Salix alba* 'Sericea' in *Salix caprea*), ki se jim v aprilu pridružijo beli in rožnati toni okrasnih češenj (*Prunus sargentii* in *Prunus subhirtella* 'Pendula'), bela barva cvetov medvejke (*Spiraea*), roza-rdeči toni okrasne jablane (*Malus* 'Profusion') in rjavo-rdeči toni močvirskega tulipana (*Fritillaria meleagris*). Svetlo modrim tonom močvirskih spominčic (*Myosotis palustris*) se v maju pridružujejo roza-vijolični toni majhnih cvetov trajnice brestovolistnega oslada (*Filipendula ulmaria*), rdeči toni jegličev (*Primula japonica*), modro-vijolični toni perunika (*Iris sibirica*) in rumeni toni pogачice (*Trollius europaeus*) v juniju pa zacvetijo rumene močvirske perunike (*Iris pseudacorus*) in žveplasto-rumeni jegličji (*Primula florindae*) s socvetji povešavih cvetov. Orličasti talin (*Thalictrum aquilegifolium*) obarva gredo s svojo blede purpurno barvo cvetov od maja pa vse do avgusta.

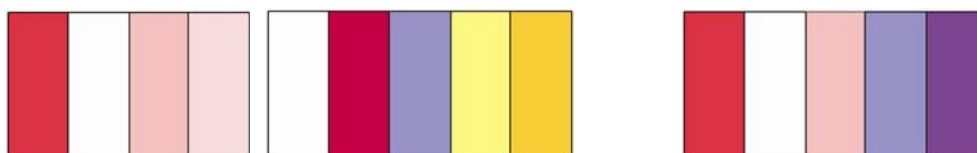
Slika št. 114: Živico v vrtu sestavljajo prostorastoče grmovnice, ki zacvetijo v maju in juniju. Prvi zacvetita lipovki (*Syringa*) v vijoličnih in belih tonih. Majhni cevasti cvetovi lipovke so združeni v številnih mnogocvetnih ovršnih latih. Lipovka s svojim omamnim vonjem privablja metulje in čebele. Konec maja zacvetita belo cvetoča dobrovita (*Viburnum lantana*) in skobotovec (*Philadelphus*), katerega številni kremasto beli cvetovi v juniju in juliju oddajajo intenziven vonj, podoben vonju cvetov pomarančevca. Nezahtevne grmovnice, japonski šipki (*Rosa rugosa*), navdušujejo z roza in belimi cvetovi od junija pa vse do konca oktobra. S cvetenjem jih od konca junija do konca septembra spremljajo oslezi (*Hibiscus syriacus*) s pokončnimi vejami, ki jih odevajo pladnjasti, v središču temnejše obarvani cvetovi v beli in vijolični barvi.

Sliki št. 115 in 116: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Mihelič (Ljubljana).

Slika št. 115 (levo in na sredini): V spomladanskem času vrt preplavijo nežni, dišeči beli in rožnati cvetovi sadnega drevja. Vsa ta ubranost se dviga iz preproge stlane iz spomladanskih belo cvetočih navadnih zvončkov (*Galanthus nivalis*), rumenih in belih narcis, safirno modro cvetočih spomladanskih žafranov (*Crocus tomasinianus*), rumeno cvetočih navadnih trobentic (*Primula acaulis*) in ozimk (*Eranthis hyemalis*). V aprilu podrast zacveti v rožnatih tonih sukulenta, homulice (*Sedum telephium*) in bergenij (*Bergenia cordifolia*), v maju in juniju pa se jim pridružijo plazeči skrečniki (*Ajuga reptans* in *Ajuga reptans* 'Atropurpurea') in scila (*Endymion hispanicus*), ki obarvajo gredo v modrih in vijoličnih tonih. Jeglički (*Primula japonica*) vnašajo v gredo purpurno barvo. Navadne potonke (*Paeonia officinalis*) navdušujejo v rdečih in rožnati barvi vse do začetka junija, ko v zeleno-rumenih in oranžno-rumenih tonih zacvetita plahtica (*Alchemilla mollis*) in maslenica (*Hemerocallis*). Plahtica v gredi nadomesti odcvetele cvetove bergenije (*Bergenia cordifolia*), maslenica pa nadomesti spomladanske čebulice, narcise. V poletnih mesecih v gredi kraljujejo rdeče in roza cvetoče vrtn kresnice (*Astilbe chinensis*, *Astilbe simplicifolia* in *Astilbe arendsii*) ter belo cvetoče gozdne kresnice (*Aruncus dioicus*). Za njimi so ob zid pričvrščene lesene mreže, po katerih se vzpenjajo sroboti. *Clematis viticella*, z rahlo visečimi zvonastimi cvetovi vijolične barve, cveti od junija pa vse do septembra. V avgustu se srobotu pridruži *Clematis tangutica* z ravno tako visečimi, zvonastimi cvetovi, ki so zlato-rumeno obarvani. Kratkotrajno cvetenje tega srobot nadomesti plod, ki ga sestavljajo glavice s srebrnimi »peresi«, ki ostanejo na rastlini v zimo.

Slika št. 116 (desno): Spomladi gredo ob bivalni terasi prvi odenejo v cvetje beli tulipani ter rožnato cvetoče azaleje 'Tidsbury' in azaleje 'Kermesina'. Pri sorti 'Kermesina' imajo roza cvetovi belo obrobo. V maju se jim pridružijo lesnata potonka (*Paeonia suffruticosa*) v roza barvi, perunike (*Iris sibirica* in *Iris barbata*) v vijoličnih in modrih tonih. Ko perunike konec junija odcvetijo, se v vrtu vijolično obarva dišeča sivka (*Lavandula angustifolia*). Ob njej pa se bohoti pritlehna vrtnica (*Rosa* 'The Fairy') svetlo roza barve.

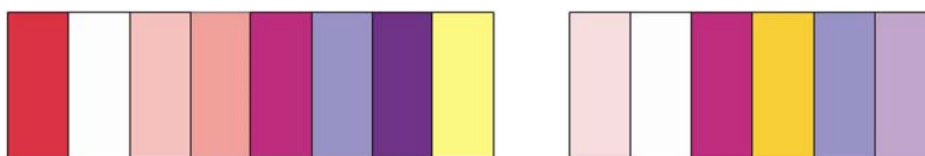

Sliki št. 117 in 118: Barvne kombinacije cvetočih rastlin v gredah vrta Žakelj.

Slika št. 117 (levo in na sredini): Cvetočo gredo trajnic sestavljajo beli, svetlo rožnati in rdeči toni zgodaj spomladi cvetočih navadnih zvončkov (*Galanthus nivalis*), bergenij (*Bergenia* 'Crassifolia') in tulipanov, ki se jim v maju pridružijo sibirske perunike (*Iris sibirica*) z modro, belo in purpurno barvo cvetov. V juniju pa ob sibirskih perunikah zacvetijo avtohtone močvirske perunike (*Iris pseudacorus*) in maslenice (*Hemerocallis*) v rumenih in oranžno-rumenih tonih. Za cvetočo gredo trajnic se dvigujejo spomladi cvetoči rododendroni (*Rhododendron yakushimanum*, *Rhododendron* 'Cunningham's White') in listopadne azaleje 'Persil' v belih in nežno rožnatih tonih.

Slika št. 118 (desno): Ob garaži hiše se vzpenja hortenzija (*Hydrangea petiolaris*) z velikimi ploskimi socvetji v juniju. Zaključek, na drugi strani ozke grede, predstavlja

drobnolistna okrasna češnja (*Prunus tennella*), ki cveti nežno roza spomladi, pred olistanjem. Med obema rastlinama se razprostirajo cvetoče trajnice. V maju zacveti belo pokrovna smiljka (*Cerastium*), ki se ji v juniju pridružijo vijolično cvetoče zvončnice (*Campanula lactiflora* in *Campanula poscharskyana*). V juliju in avgustu gredo sestavljajo poleg vijolično cvetočih zvončnic tudi roza in rdeči toni nageljnov (*Dianthus*) in temno modri toni sviščev (*Gentiana*).

Sliki št. 119 in 120: Barvni kombinaciji cvetočih rastlin v gredah Fakultete za organizacijske vede in v gredah vrta Mlakar.

Slika št. 119: Zgodaj spomladi cvetoče grede prvi odenejo v cvetje rožnati in purpurni orientalski telohi (*Helleborus orientalis*) in belo cvetoča resa (*Erica carnea* 'Alba'), v aprilu in maju jim sledijo rožnati in beli toni azalej 'Tidsbury' in azalej 'Persil', krvavo rdeči toni sončeca (*Helianthemum*) in purpurni toni srčkov (*Dicentra formosa*), ki cvetijo vse do konca poletja. Poleti je greda najbolj barvno pestra, saj jo krasijo številne krvomočnice (*Geranium sanguineum*, *Geranium oxonianum*, *Geranium clarkei* 'Kashmir White', *Geranium magnificum*, *Geranium x brookside*, *Geranium pratense* in *Geranium sylvaticum*) v belih, rožnatih, purpurnih, modrih in vijoličnih tonih. Pridružuje se jim barvno kontrastna plahitica (*Alchemilla mollis*) z rumeno-zeleno barvo cvetov. V avgustu kraljujejo cvetoče okrasne trave (*Molinia caerulea*, *Molinia arundinacea* 'Windspiel', *Pennisetum alopecuroides* 'Compressum') in kresnice (*Astilbe arendsii*, *Astilbe chinensis* 'Pumila') v rožnatih in purpurnih tonih.

Slika št. 120: Tla, v bližini potočka, se zgodaj spomladi odenejo v preprogo belih, rožnatih in purpurnih tonov telohov (*Helleborus niger* in *Helleborus orientalis*) in ciklam (*Cyclamen*). Nad preprogo se dviga pokončna, vednozeleno grmovnica zvončica (*Pieris japonica*) z visečimi belimi cvetnimi vejicami zvonastih cvetov v marcu. V aprilu ob ploščatih skalah potočka zacvetijo belo in nežno rožnato upognjeni klasi cvetov lipice (*Epimedium*), ki se jim v maju pridružijo po višini izstopajoči cvetoči rododendroni. *Rhododendron* 'Cunningham's White' ima bele cvetove, ki postanejo rožnati ko se odprejo. *Rhododendron yakushimanum* ima sprva rožnate cvetove, ki se mu kasneje spremenijo v bele. *Rhododendron* 'Baden Baden' je nizka okrogla kompaktna rastlina z dekorativnimi svetlečimi, žilnatimi listi. Rododendron cveti škrlatno-rdeče četrty teden v aprilu do tretjega tedna v maju. Ko konec pomladi odcvetijo lipice (*Epimedium*), se ob njih razbohotijo poleti cvetoče trave (*Deschampsia cespitosa*, *Pennisetum* in *Stipa gigantea*), med rododendroni pa zacvetijo oranžno-rumene maslenice (*Hemerocallis*), skupaj s purpurno cvetočimi jegličmi (*Primula japonica*) in perunikami. Navadna perunika (*Iris barbata*) cveti modro-vijolično do junija, ko zacveti *Iris sibirica*, ki postreže z modro, belo in purpurno barvno paleto.

4.2.4 Tekstura rastlin

Najbolj domiselna oblikovalka tekstur in njihovih kombinacij je prav gotovo narava. Vsaka naravna snov – organska ali anorganska – ima svojo notranjo zgradbo, strukturo, ki se na zunaj kaže kot teksturalni relief njene površine (Butina, 2003: 80). Texture druga drugo poudarjajo ali blažijo, odvisno od medsebojnega kontrasta. Ker so dobro opazne, lahko z njimi površine dobro členimo, razlaga Butina (2003: 86).

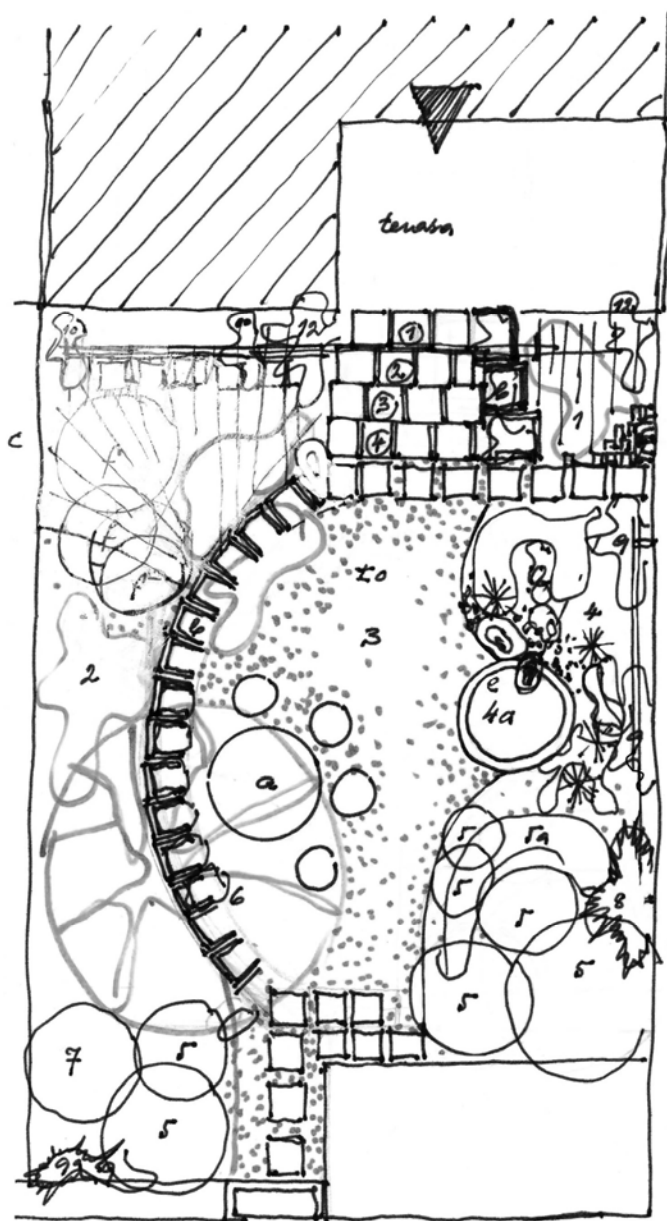
Juta Krulc členi pretežno ploskovne krajinske strukture, kot so vegetacijske vodoravne in pokončne ploskve in že prej opisane tlakovane ploskve. Oblikovalka členi vegetacijske ploskve ne le z monokromatskostjo (svetlo-temno) in barvo rastlin (toplo-hladno), ampak tudi teksturo rastlin. Kombinira drobnolistne rastline z velikolistnimi. Skupaj sadi rastline z različnimi oblikami in površino listov, ki so lahko mehki, dlakavi, gladki in trdi, veliki ali drobni, sestavljeni. Svetloba se namreč različno odbija od površine listov, drugače od motnih kot od svetlih, bleščečih. Zato Juta Krulc ustvarja premišljene kontraste, na primer med veliki in rahlo svetlečimi eliptičnimi listi, svetlo do srednje zelene barve zvezdnate magnolije (*Magnolia stellata*) in drobnimi, temno zelenimi svetlečimi iglicami tise (*Taxus x media* 'Hicksii'). Ali med pernatimi, svetlo zelenimi listi in drobnimi socvetji vrtnih kresnic (*Astilbe*) in velikimi bleščečimi temno zelenimi listi velikocvetnih slečev (*Rhododendron*). Oblikovalka pogosto kombinira drobnolistne brine svetlo zelenih (*Juniperus communis* 'Suecica'), modro-zelenih (*Juniperus chinensis* 'Pfitzeriana' in *Juniperus virginiana* 'Skyrocket') in sivo-modrih tonov (*Juniperus virginiana* 'Grey Owl') s cvetočimi vrtnicami, ki imajo srednje velike, svetlo zelene liste. Take vrtnice so na primer parkovna vrtnica *Rosa* 'Dirigent' in grmasta vrtnica *Rosa moyesii*, ki imata cvetove krvavo rdeče barve. Nizkim vrtnicam, kot sta na primer belo cvetoča *Rosa* 'Swany' in nežno rumena *Rosa* 'Celina', oblikovalka rada pridruži trave, na primer okrasne bilnice (*Festuca*) s ščetinastimi listi strnjenimi v šope ali višje okrasne miskante (*Miscanthus*), z velikimi ploščatimi listi. Nekateri miskanti imajo dekorativna latasta socvetja.

5 UPOŠTEVANJE KRAJEVNIH RAZMER PRI OBLIKOVANJU VRTOV

Iz razgovora z Juto Krulc in na podlagi analize njenih del je razvidno, da oblikovalka upošteva krajevne razmere pri oblikovanju vrtov. Tako vrt na Gorenjskem zasadi drugače kot vrt v slovenskem Primorju. Ne le, da upošteva drugačen izbor rastlin. Upoštevati mora tudi prezimno trdnost, prilagojenost na sušo, izpostavljenost večjemu številu sončnih dni, potrebo po zračni vlažnosti, sestavi tal, legi zemljišča in še mnogo drugih dejavnikov. Enako kot arhitektura ima tudi oblikovanje vrtov svojo tradicijo, svoje zakonitosti in svoje zahteve. Juta Krulc upošteva krajevne značilnosti pri izboru materialov v vrtu. Tako na primer kot prevladujoči material podeželskega vrta uporabi les, medtem ko na obali oblikuje ograje, zidove, klopi in druge vrtno elemente iz kamna.

V njenih razlagah in komentarjih lahko zasledimo podobnost z ugotovitvami profesorja Jegliča (1943: 6), ki glede potreb, zaradi katerih nastajajo vrtovi, trdi, da ljudje, ki prebivajo po mestih potrebujejo drugačen vrt kakor pa ljudje na podeželju. Meščan išče v vrtu razvedrilo, zato mora biti vrt toliko preprost, da ga ni pretežko vzdrževati. Kmet pa išče na svoji domačiji le zavetje in počitek. Njemu zadostuje, če ima sadovnjak, gredice

dišavnic in zdravilnih rastlin ter gredice zelenjave za prehranjevalne namene. Cvetlični vrtiček je pripet pod okna kmečke hiše le za poživitev domačije.

Slika št. 121: Slak, Ljubljana, Galjevica, 1992 (Krulc, 2007).

5.1 PODEŽELSKI VRT

Podobno kot so bili Gertrude Jekyll, so tudi Juti Krulc pri srcu podeželski vrtovi. Jekyll je o njih dejala, da imajo preprost in prisrčen šarm, ki ga lahko brezuspešno iščemo v zelo zahtevnih vrtovih. Lutyens je celo zapisal: »Veliko dolgujem njeni družbi, spodbujanju in njenemu znanju o podeželski tradiciji.« (Jellicoe G. in Jellicoe S., 1991: 302).

Visokodebelne jablane in druga velika sadna drevesa, dajejo videzu vasi značilen pečat. To je opazila tudi Juta Krulc, kar potrjujejo njene skice. V najinem razgovoru, mi je dejala: »Na podeželju je najprimernejše okolje domačije travnik s sadnim drevjem. Zato tam posadimo domače jablane in tepke, da vsaj nakažemo, kako je bilo včasih«.

Slika št. 122: Domačija s travnikom in s sadnim drevjem (Bernard in sod., 1991: 216).

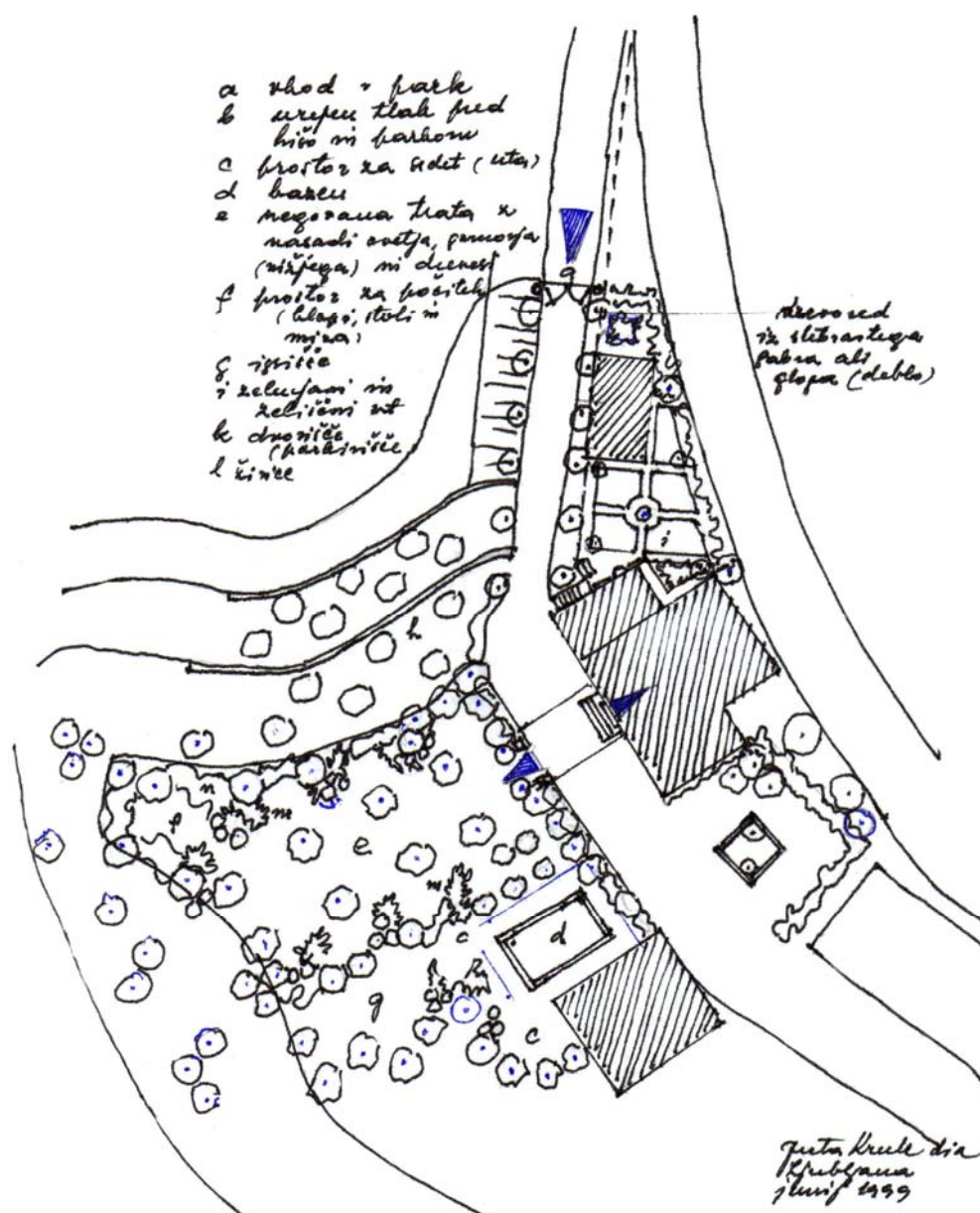
Slika št. 123: Vaško dvorišče (Bernard in sod., 1991: 305).

Knjiga Okrasni vrt, avtorice Anke Bernard in sod., vsebuje mnoge dragocene pripombe in izkušnje baronice Jelene de Belder Kovačič o urejanju vrtov. Anka Bernard in sod. (1999: 305) pravijo, da je za podeželje značilno kmečko dvorišče nasuto s peskom, ki ga poživlja zelenica z orehom (*Juglans regia*) ali lipo (*Tilia*), ki ne sme ovirati vožnje s traktorjem.

Ciril Jeglič (1943: 9) pravi, da so pri nas mnoge cvetlice že zdavnaj udomačene kot »kmečke rože«. Cvetlice, ki jih našteva Jeglič, najdemo tudi v skicah zasaditev kmečkih vrtov Jute Krulc. Oblikovalka sadi pod drevje in v cvetlične gredice stare kmečke rože, kot so plamenke (*Phlox*), velikocvetne marjete (*Bellis*), dalije (*Dahlia*), vrtnice, astre (*Aster*), narcise, tulipane, spominčice (*Myosotis*), zvončke (*Galanthus nivalis*), krokuse (*Crocus*), trobentice (*Primula acaulis*), zvončnice (*Campanula*), vednozeleni grenik (*Iberis sempervirens*), maslenice (*Hemerocallis*), bradate perunike (*Iris barbata*), lilije (*Lilium*), potonke (*Paeonia*), orlice (*Aquilegia*), šmarnice (*Convallaria majalis*) in druge.

Juta Krulc na stičišču poti v kmečkem vrtu sadi v krono cepljeno drobnocvetno pokrovno vrtnico *Rosa* 'The Fairy', ki navdušuje z obiljem nežnih rožnatih socvetij od junija do avgusta. Za kmečke vrtove značilne grmovnice, ki jih v vrtovih sadi tudi Juta Krulc, so forsitija (*Forsythia*), lipovka (*Syringa vulgaris*), medvejka (*Spiraea*), japonska kutina (*Chaenomeles japonica*) in druge.

Juta Krulc v enem izmed svojih opisov zasaditve kmečkega vrta piše, da se lahko za ograjevanje vrta uporabi nizko živico iz pušpana (*Buxus sempervirens* 'Suffruticosa'), živico iz rožnate medvejke (*Spiraea japonica* 'Little Princess') ali zimzelenega kosteničevja (*Lonicera nitida*), tako kot so bili včasih ograjeni kmečki vrtovi.

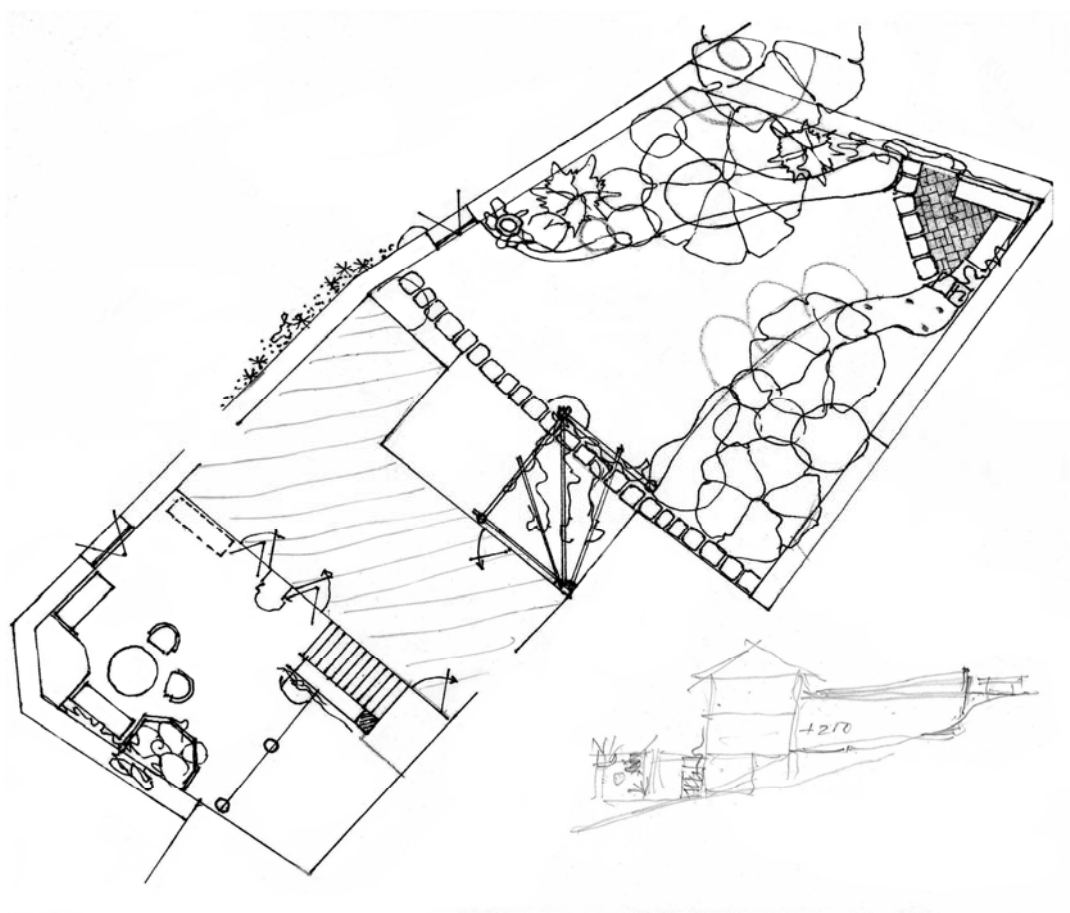

Slika št. 124: Kosler, Ljubljana, 1999-2002 (Krulc, 2007).

5.2 PRIMORSKI VRT

Juta Krulc je nekaj let občasno živela v Piranu. Na obali, predvsem v Portorožu, je uredila več zasebnih vrtov in nekaj parkovnih nasadov, kot sta na primer Vila Tartini v Strunjanu (1958) in Park pred upravo solin v Portorožu (1960).

Primorski vrtovi so ograjeni s suhozidovi, zato je tudi sama uporabljala kamen in suhozid kot osnovni element za ograjevanje vrta. Suhozidove vrtov Jute Krulc preraščajo rastline, kot so zimzeleni jasmin (*Jasminum nudiflorum*), okrasni sroboti (*Clematis*), glicinija (*Wisteria sinensis*), pisanolistni bršljani (*Hedera*) in mnoge druge.

Slika št. 125: Primorski vrt, neznan naročnik in leto nastanka skice (Krulc, 2007).

Juta Krulc v primorskih vrtovih uporablja rastline prilagojene na sušne razmere, kot so sivka (*Lavandula*), rožmarin (*Rosmarinus officinalis*), lepljivec (*Pittosporum tobira*), in druge. V nekaterih vrtovih Jute Krulc trato nadomešča materina dušica (*Thymus*). V vrtove oblikovalka sadi tudi ciprese (*Cupressus*) in lovor (*Laurus nobilis*), bele murve (*Morus alba*), navadne mandlje (*Prunus amygdalis*), oljke (*Olea*), granatno jabolko (*Punica granatum*), oleandre (*Nerium oleander*) in druge rastline, primerne za obmorska območja.

6 SKLEP

Namen diplomske naloge je bil spoznati in opredeliti zbran opus arhitektke Jute Krulc. Na podlagi kritične oblikovne analize njenega zbranega opusa ter primerjavi njenih del z deli njenih sodobnikov, lahko potrdimo hipotezo, postavljeno na začetku naloge, da so zasnove vrtov Jute Krulc po svojih oblikovnih značilnostih sorodne krajinskim zasnovam njenih sodobnikov in pomembnih predstavnikov prostorskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja in zato aktualne v sodobnem oblikovanju vrtov, saj funkcionalno in estetsko zadovoljujejo človekove potrebe po bivanju v vrtu.

Navkljub potrjeni hipotezi, obstajajo pomisleki glede kakovosti njenih del v primerjavi z deli pomembnih predstavnikov prostorskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja v svetu. Z analizo njenih del in metodo primerjav ugotovimo, da se v vrtovih sicer pojavljajo nekatere strukturne podobnosti z vrtovi ameriških modernistov, vendar za nobenega izmed vrtov Jute Krulc ne moremo trditi, da v celoti predstavlja simbol modernosti, kot je to na primer predstavljal Churchev vrt za Donellove v Sonomi. Tej, tako imenovani ikoni modernosti, gledano z vidika strukture vrta, se morda najbolj približata njen vrt za neznanega naročnika iz leta 1985, na sliki št. 61 (str. 38) in vrt Derganc na sliki št. 36 (str. 26). V obeh vrtovih oblikovalka gradi prostor z biomorfno oblikovanimi vegetacijskimi ploskvami, z uporabo nepretrganih linij, ki potujejo po prostoru in uporabo krivulj, ki jih tvorijo robovi vegetacije. V vrtu iz leta 1985 uporabi Jute Krulc poleg organsko oblikovanih vegetacijskih struktur tudi geometrijsko oblikovano teraso, ki tvori na robovih cikcak vzorec, kar je ena od značilnosti modernističnega krajinskega oblikovanja. Terasa v obeh vrtovih predstavlja prehod med hišo in vrtom. Na njej so postavljeni ležalniki, miza s klopmi in stoli, žarom in drugo vrtno opremo, ki zagotavlja prijetno bivanje na prostem.

Sklepamo lahko, da so sledi časa zaznamovale delo Jute Krulc. V njenih delih lahko razberemo nekatere ponavljajoče se značilnosti, saj se glede na strukturne značilnosti vrtovi, nastali v različnih desetletjih 20. stoletja, med seboj bistveno ne razlikujejo. Sklepamo lahko, da Jute Krulc postavlja funkcionalni vidik pred umetniški oziroma estetski. To potrjuje tudi opravljena analiza pogostosti ponavljanja strukturnih elementov vrta (glej priloga D). Tako na primer najpogosteje v vrtu uporablja vodo, ki služi funkcionalnemu namenu, za zalivanje vegetacije, ali v vrt postavlja klopi in mizo s stoli za posedanje in druženje, ki so sami sebi zadostni in redkeje del celotne zasnove vrta. Ne služijo na primer tudi kot dvignjeni robovi vodnih motivov ali cvetličnih gredic.

Po mojem mnenju je bilo ustrezno proučevanje likovnih značilnosti rastlinskega gradiva vrtov Jute Krulc. Proučevana je bila barva, monokromatskost in tekstura rastlinskega gradiva. Analize so pripeljale do ugotovitve, da so oblikovne značilnosti zasaditve teh vrtov sorodne zasaditvam Gertrude Jekyll (1843-1932), ki je proti koncu 19. stoletja in v prvi polovici 20. stoletja delovala v Angliji, pa tudi v Evropi in Ameriki. Gertrude Jekyll je, podobno kot Jute Krulc, izkoriščala igro barv ali barvnih odtenkov za podaljšanje možnega učinka palete rastlin na način, kot so to počeli francoski impresionisti in poantilisti. Podobno kot je Jekylllova, tudi Jute Krulc pri zasaditvah trajnic kombinira hladne tone purpurnih, rožnatih, belih in vijoličnih tonov rastlin, ali uporabi toplejšo kombinacijo rdečih, rumenih in oranžnih tonov rastlin. Barva listov je tista, ki prispeva k

barvni harmoniji zasaditve vrta. Ugotovila sem, da oblikovalka kombinira svetlo barvo listja listavcev s temno barvo iglic iglavcev. Jute Krulc členi vegetacijske ploskve ne le z monokromatskostjo (svetlo-temno) in barvo rastlin (toplo-hladno), temveč tudi s teksturo rastlin, tako da kombinira drobnolistne rastline z velikolistnimi.

Tako iz osebnega razgovora z Juto Krulc kot iz informacij, pridobljenih iz osnutka za knjigo z naslovom »Jute Krulc, življenje med rožami in vrtovi«, lahko sklepamo, da sta oba njena učitelja, tako agronom Ciril Jeglič kot arhitekt Ivan Vurnik, vplivala na njen pristop, način oblikovanja zunanjega prostora. Oblikovalka se je na študiju arhitekture podrobneje seznanila z grajenim in tudi z rastlinskim gradivom ter njegovo uporabo. Podobno kot njeni vrstniki se je razvila v odlično risarko in razvila svoj lasten oblikovalski pristop. Njeni pogledi in način zasaditve vrtov so sorodni Jegličevim, ki je poudarjal uporabo domače flore in prosto zasaditev grmovnic in cvetnih trajnic na način, ki je na videz bližji naravi. K njeni izvirnosti je, pri oblikovanju grajenih elementov vrta, pripomogel njen zet in ustvarjalec Tomaž Kržišnik, s katerim že nekaj desetletij uspešno sodelujeta.

Tanja Simonič (2005: 2-7) v reviji Umetnostna kronika objavlja svoje ugotovitve o pogostosti uporabe določenih strukturnih elementov vrtov Ilse Fischerauer (1903-1945) in pojasnjuje njihove oblikovne značilnosti s pomočjo fotografij. Podobno pričujoča diplomska naloga s pomočjo popisa in analize zbranega opusa – skic Jute Krulc – ugotavlja podobnosti in razlike v oblikovnih značilnostih njenih vrtov. Za ponazoritev ugotovitev teh značilnosti so izdelane risbe in barvne sheme. Na podlagi gradiva, ki mi je bilo na razpolago in dejstva, da le redki vrtovi Jute Krulc pet, štiri ali tri desetletja kasneje še nosijo pečat avtorice, sem v besedilu predstavljene ugotovitve podkrepila z barvnimi shemami in svojimi risbami prevladujočih oblikovnih značilnosti vrtov Jute Krulc. V nadaljnjem raziskovanju bi bilo mogoče ugotavljati tudi ohranjenost in stanje obravnavanih vrtov Jute Krulc, podobno kot je to preverila Simoničeva z ogledom vrtov in njihovimi fotografijami. Vendar to ni bil namen pričujoče diplomske naloge.

Iz ugotovitev lahko sklepamo, da je bila hipoteza ustrezno zastavljena, saj je metoda dela pripeljala do želenih spoznanj, s pomočjo katerih je bilo mogoče potrditi hipotezo in delo Jute Krulc postaviti v kontekst modernističnega krajinskega oblikovanja.

7 POVZETEK

V diplomski nalogi je kritično ovrednoten in s slikovnim gradivom predstavljen zbran opus arhitektke Jute Krulc. V uvodu je na kratko predstavljen njen profesionalni razvoj in pristop k oblikovanju vrtov. Za razumevanje oblikovanja vrtov Jute Krulc in vpliva časa, v katerem so ti vrtovi nastajali, vsebujejo uvodna poglavja krajši pregled umetniškega in oblikovalskega dogajanja, tako v umetnosti, kot arhitekturi in krajinski arhitekturi 20. stoletja. Ker je tvornost pri nas v tistem času skromna, so zgledi svetovni. Poleg vpliva časa so proučevani tudi vplivi okolja in ljudi s katerimi je sodelovala Juta Krulc.

V glavnem delu naloge so podane osnovne značilnosti vrtov Jute Krulc. Analiza oblikovnih značilnosti vrtov temelji na Ogrinovem teoretskem modelu, predstavljenem v preglednici Priloga C. Proučevani sta sestavini, kot sta ploskev in volumen ter likovne značilnosti kot so barva, tekstura, monokromatskost, oblika in struktura vrtov. Predstavljene so videzne značilnostmi rastlinskega gradiva, kot so barva, tekstura in monokromatskost. Barvne kombinacije cvetočih rastlin so v nalogi prikazane z barvnimi shemami, ki povedo katere so prevladujoče barvne kombinacije rastlin v vrtovih oblikovalke. V nalogi so predstavljena razmerja med členi, kontrasti med grajenim in naravnim gradivom, med geometrijskimi in organskimi strukturami vrta in podobno. Vse ugotovitve so podkrepljene s slikovnim in kartografskim gradivom.

V nalogi potrdimo v uvodu postavljeno hipotezo, ki predpostavlja povezavo oziroma sorodnost oblikovnih značilnosti krajinskih zasnov Jute Krulc z zasnovami njenih vzornikov in sodobnikov druge polovice 20. stoletja.

Izpostaviti pa je smiselno tudi določene pomisleke glede kakovosti njenih del v primerjavi z deli pomembnih predstavnikov prostorskega oblikovanja druge polovice 20. stoletja. Iz analize lahko sklepamo, da je bolj smiselno govoriti o sorodnosti nekaterih značilnosti njenih del z deli njenih sodobnikov v svetu, kot pa govoriti na splošno o sorodnosti krajinskih zasnov vrtov oblikovalke z vrtovi sodobnikov v celoti.

8 VIRI

8.1 CITIRANI VIRI

- Arnason H. H. 1975. Istorija moderne umetnosti: slikarstvo, skulptura, arhitektura. Beograd, Jugoslavija: 661 str.
- Banks L. 2004. Jelena de Belder v svetu. *Proteus*, 67, 9-10: 428-430
- Bardi P. M. 1964. Die tropischen garten von Burle Marx. Netherlands: 155 str.
- Bavcon J. 2006. Ko so ti rastline del življenja. 2006. V: Juta Krulc: življenje med rožami in vrtovi. Kržišnik M. (ur.). Ljubljana, Vale Novak: 5-9
- Belder-Kovačič J. de. 1999. Spremna beseda. V: Okrasni vrt. 1999. Bernard A. (ur.). Ljubljana, Kmečki glas: 7-8
- Belder-Kovačič J. de. 2005. Moja starša sta bila Slovenca. *Proteus*, 67, 9-10: 420-423.
- Bernard A., Deu Ž. Belder-Kovačič J. de. 1999. Okrasni vrt. Ljubljana, Kmečki glas: 351 str.
- Bleam G. 1993. Modern and classical themes in the work of Dan Kiley. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 220-239
- Butina M. 2003. Mala likovna teorija. Ljubljana, DEBORA: 173 str.
- Church T., Laurie M., Hall G. 1995. Gardens are for people. 3. izdaja. University of California Press: 256 str.
- Černe D. 2002. Oblikovne in strukturne značilnosti v krajinsko arhitekturnem oblikovanju druge polovice 20. stoletja. Dipl. nal., Ljubljana, BF, odd. za krajinsko arhitekturo: 150 str.
- Dobrilovič M. 2005. Morfološke lastnosti rastlinskega gradiva kot merilo za izbor rastlinskih vrst v krajinskem oblikovanju. Dipl. nal., Ljubljana, BF, odd. za krajinsko arhitekturo: 224 str.
- Družinska enciklopedija Guinness. 1995. Crofton I., Žnideršič M. (ur.). Ljubljana, Slovenska knjiga: 760 str.
- Gabrijelčič P., Gruev M. 2001. Uvajanje premostitvenih objektov s poševnimi zategami v Sloveniji. Ljubljana, DARS: 95 str.

galerija 2

<http://www.galerija2.si/prodimg/1170006.jpg> (14. okt. 2008)

Gašper Jemec. 2005

http://www.gasperjemec.com/si_index.html (20. avg. 2008)

Hoyer S., Lund A., Moldrup S. 1994. Tilignet Sven-Ingvar Andersson. Arkitektens Forlag: 168 str.

Howett C. 1993. Modernism and american landscape architecture. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 18-35

Imbert D. 1993. A model for modernism: The work and influence of Pierre-Emile Legrain. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 92-107

Jeglič C. 1943. O vrtovih in vrtni umetnosti. Pogledi v svetove vrtnega veselja. Ljubljana, Učiteljska tiskarna: 59 str.

Jeglič C. 1956. Arboretum Volčji potok. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo: 198 str.

Jeglič C. 1979. Med ljudmi in rastlinjem: Vrtnarjevi življenjski spomini in strokovni zapisi. Ljubljana, Prešernova družba: 159 str.

Jekyll G., 1964. On gardening. New York, C. Scribner's Sons, Cop.: 283 str.

Jellicoe G., Jellicoe S. 1991. The Oxford companion to gardens. Oxford, New York, Oxford University Press: 635 str.

Kravanja N. 2004. »Rastline za ozelenjevanje«. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo (predavanja pri predmetu Rastline za ozelenjevanje)

Krese M. 2003. Delo z rastlinami je prijetno z ljudmi manj. Juta Krulc, strokovnjakinja za oblikovanje in načrtovanje vrtov, Delo, 45, 104: 9

Krulc J. 2007 »Zbrano gradivo Jute Krulc«. Ljubljana (osebni vir, interno gradivo)

Laurie M. 1993. Thomas Church, California gardens and public landscapes. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 166-179

Lewis P. 1993. American landscape tastes. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 2-17

Massingham B. 1966. Miss Jekyll: Portrait of a great gardener. London, The Camelot Press Ltd: 195 str.

Mastnak M. 2005. K člankom o Jeleni de Belder. *Proteus*, 67, 9-10: 419

Neckar L. M. 1993. Christopher Tunnard: The garden in the modern landscape. V: *Modern landscape architecture: A critical review*. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 144-158

Ogrin D. 1984. Zelenilo u Atenskoj povelji: povijesni doprinos ili utopija. *Arhitektura*, 189-195: 67-68

Ogrin D. 1993. Vrtna umetnost sveta: pregled svetovne dediščine. Ljubljana, Pudon, EWO: 400 str.

Ogrin D. 1996. Teorija krajinskega oblikovanja: sinopsis predavanj. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo (gradivo razdeljeno na predavanjih)

Philip Johnson's Glass house.

[\(http://www.architectenwerk.nl/architectenpraktijk02/philip-johnson-\(1906-2005\)\)](http://www.architectenwerk.nl/architectenpraktijk02/philip-johnson-(1906-2005)) (5. maj 2008)

Plumptre G. 1994. *Great gardens, great designers*. London, Ward Lock: 159 str.

Rainey R. M. 1993. »Organic form in the humanized landscape«: Garrett Eckbo's landscape for living. V: *Modern landscape architecture: A critical review*. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 180-205

Schug A. 1970. *Umetnost v slikah: Naša doba*. Ljubljana, DZS: 264 str.

Semenzato C. 1991. *Svet umetnosti*. Ljubljana, Založba Mladinska Knjiga: 640 str.

Sušnik S. 1997. Jelena de Belder: Vse kar je del narave je zame lepo. *Gea*, 7, 2: 4-5

Sušnik S. 2002. Arboretum Kalmthout. *Rože in vrt*, 1, 9: 10-13

Sušnik S. 2003. Preplet narave z vrtom. *Rože in vrt*, 2, 8: 34-37

Sušnik S. 2006. Predgovor. V: Juta Krulc: življenje med rožami in vrtovi. 2006. Kržišnik M. (ur.). Ljubljana, Vale Novak: 3-4

Sušnik M., Sušnik S. 2003. V spomin Jeleni de Belder-Kovačič. *Rože in vrt*, 2, 10: 21-24

Taylor P. 1998. *Gardens of Britain*. London, M. Beazley: 144 str.

Treib M. 1993. Axioms for a modern landscape architecture. V: *Modern landscape architecture: A critical review*. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 36-67

Tunnard C. 1942. Modern garden for modern houses: Reflections on current trends in landscape design. V: Modern landscape architecture: A critical review. 1993. Treib M. (ur.). Cambridge, The MIT Press: 159-165

Weilacher U. 2001. Visionary gardens: Modern landscape by Ernst Cramer. Boston, Birkhauser: 287 str.

Zupan G. 2006. Urejena krajina - Juta Krulc v Žireh. V: Juta Krulc: življenje med rožami in vrtovi. 2006. Kržišnik M. (ur.). Ljubljana, Vale Novak: 97-104

8.2 DRUGI VIRI

Aspden J., Uzman R. 1996. Enciklopedija vrtnarjenja. Kraljevo hortikulturno združenje. Ljubljana, Mladinska knjiga: 651 str.

Bruns Pflanzen: Catalogue of trees and shrubs 2006. Joh. Bruns, Bad Zwischenahn: 1060 str.

Dolinar K., Jeraša C. 1979. Leksikon Cankarjeve založbe »Likovna umetnost«. Ljubljana, Cankarjeva založba: 291 str.

Fedja K. O arhitekturni teoriji; deset izbranih člankov. 1970/2000. Fakulteta za arhitekturo <http://predmet.fa.uni-lj.si/arhteorija/sola.htm> (oktober 2008)

Fox L., Vlaić M., Kos H. 1981. Enciklopedija vrtnih rastlin: ilustrirani priročnik o priljubljenem cvetju in povrtnini od A do Ž. 5. izdaja. Zagreb, Globus: 244 str.

Greenberg C., Kogoj V. 1999. Moderno in postmoderno. Koper, Hyperion: 21 str.

Hessayon D. G. 1996. Cvetoče grmovnice: popoln priročnik za gojenje cvetočih grmovnic, ki bodo vse leto krasile vaš vrt. Ljubljana, Mladinska knjiga: 128 str.

Kravanja N. 2001. Okrasne trajnice. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: 37 str.

Rammeloo A. 2005. Jelena in Arboretum Kalmthout. Proteus, 67, 9-10: 424-427

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2005. Ljubljana, Državna založba Slovenije: 1714 str.

Tavzes M., Adlešič G. 2002. Veliki slovar tujk, Cankarjeva založba: 1301 str.

ZAHVALA

Gospo Juti Krulc iskrena hvala za sodelovanje, zaupanje, potrpežljivost in izposojanje življenjskega dela, ki mi je omogočilo nastanek te diplomske naloge. Mentorici prof. dr. Ani Kučan se zahvaljujem za strokovne nasvete, predloge in usmeritve pri izdelavi naloge. Zahvaljujem se ji za izposojanje študijske literature in slikovnega gradiva prof. Dušane Ogrina. Doc. dr. Niki Kravanji in prof. dr. Nadjji Zgonik se zahvaljujem za zavzeto in natančno pregledovanje podatkov ter dobronamerne komentarje, Špeli Susman pa za prevod besedila v angleščino. Še posebej bi se rada zahvalila Tomažu za vsestransko pomoč, potrpežljivost in razumevanje v času nastajanja naloge. Zahvala gre tudi mami Bernardi in staršem, ki so me spodbujali in mi omogočili dokončati študij.

Priloga A

BIOGRAFSKI PODATKI

Juta Zdešar Krulc (Radovljica, 1913) se je po končani ženski realni gimnaziji v Ljubljani, leta 1932, vpisala na Tehnično fakulteto Univerze v Ljubljani, na oddelek za arhitekturo. Leta 1937 je zaključila študij pri profesorju Ivanu Vurniku z diplomskim delom Kopališče v Radovljici. Državni izpit za pooblaščenega inženirja je opravila v Beogradu, kjer je do leta 1940 delala pri ing. Mihajlu Nešiću.

1953 je začela opravljati funkcijo asistentke pri profesorju Cirilu Jegliču, na Fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo v Ljubljani, pri predmetu Vrtnarstvo in pejsažna arhitektura. V tem času je sodelovala pri načrtovanju arboretuma Volčji potok.

Leta 1955 je, pri jugoslovanskem hidrometeorološkem zavodu v Beogradu, izšel Fenološki atlas Jugoslavije z njenimi risbami rastlin, rastlinskih bolezni in ptičjih ter živalskih škodljivcev.

Po upokojitvi profesorja Jegliča leta 1957, je začela delati v svobodnem poklicu.

Njeno delo obsega okrog tristo načrtov ureditev in zasaditev vrtov za individualne naročnike, načrtov zasaditev javnih površin in načrtov, nastalih za natečaje.

Leta 1993 je Irena Keršič s sodelavci pripravila prvo predstavitev avtoričinega dela na razstavi v galeriji Marjana Lovšina na Bregu v Ljubljani. Fotografije realizacij vrtov, ki jih je načrtovala, so bile v zadnjih letih objavljene ob prispevkih v revijah Ambient, Hiše, Vrtnar ter Rože in vrt.

Priloga B

KRONOLOŠKO ZAPOREDJE POPISA DEL JUTE KRULC

ZASEBNI VRTOVI NAROČNIKOV

Vrt vile neznanega naročnika na Bledu, ni letnice nastanka skice

- klobučni papir, ki je na zadnji strani gladek
- levo spodaj je večja poševna pomečkanina, vidi se vzdolžni prepogib klobučnega papirja in zavihani koti papirja
- s tankim črnim flomastrom je narisana hiša, tlakovana površina, poti in imena rastlin, šrafirani trikotniki pa nakazujejo vhode
- s flomastri različne debeline in odtenkov zelene barve je narisana vegetacija – močno izstopa tratna ploskev svetlozelene barve
- z roza, zeleno in rumeno barvico so pobarvane trajnice
- v kotu desno spodaj, kjer naj bi bil podpis avtorja je na glavo obrnjen izračun s svinčnikom
- v desnem zgornjem kotu je s svinčnikom napisan kraj

1966

Vrt Makuc, Savudrija

- vzdolžno prepognjen, naguban paus, spodaj močno pretrgan, velikosti približno 39 x 32.5 cm
- Skica je narisana z modrim pisalom, s temnozelenim svinčnikom, svetlozelenim in temnozelenim flomastrom, vegetacija na skici je pošrafirana in pobarvana
- na desni strani je s svinčnikom napisan seznam rastlinskega gradiva, je zelo slabo viden
- s svinčnikom je označen sever, matematični izračuni in z nekaj potezami narisani prerezi
- levo spodaj, desno ob skici je s svinčnikom napisan kraj, manjka pa podpis avtorja, letnica in ime naročnika
- skica ni oštevilčena, prav tako niso označeni vhodi in drugi objekti

1979

Vrt Ribarič, Ljubljana, Dravljje

- 1. varianta, M1:100
- stara tehnika kopiranja na navaden papir, rožnato-rdeče obarvan in porumenel na prečnem in dveh vzdolžnih pregibih
- neravno odrezani robovi lista velikosti približno 43 x 48 cm

- na zadnji strani lista s svinčnikom napisan priimek naročnika
- ob skici in na njej so napisana imena rastlin z zelenim flomastrom, z modrim pisalom je pošrafirana ploskev na skici
- z modrim pisalom so dodani popravki in dopolnitve na skici
- desno od skice so z modrim pisalom in modrim flomastrom napisana imena rastlin
- skici je dodan detajl ureditve dela vrta na navadnem, tankem in porumenelem A4 papirju, M1:25, maj 1979
- vegetacija na skici detajla je narisana in napisana z zelenim flomastrom, voda z modrim flomastrom, tlak in rob vrta z napol posušenim črnim flomastrom in navadnim svinčnikom

1980

Vrt Keršič, Ljubljana, Murgle (ni slikovnega gradiva)

1981

Vrt Derganc, Ljubljana

- M1:50, označen sever
- stara tehnika kopiranja na navaden papir, ki je rožnato-rumeno obarvan, velikosti približno 50 x 52 cm
- na skici dodan opis rastlin in objektov
- levo zgoraj ob skici naslov, levo spodaj pa podpis avtorja, kraj in datum

Vrt Zajec, Medvode 1981 in 1987

- pomečkan, postrani odrezan in na robovih strgan porumenel paus – štiri večje zareze spodaj in na desnem robu, ter zavihan spodnji levi rob. Velikost pausa je približno 27.5 x 35 cm
- s tankim rdečim flomastrom je natančno izrisan tlak, del tlaka je narisana svinčnikom
- rastline so narisane ali pošrafirane z debelejším zelenim flomastrom
- pod skico je legenda z napisom gradbenega materiala, nič pa ni oštevilčeno na skici, pisava je obledela
- ime naročnika in kraj je označen s svinčnikom spodaj, nad tem je naslov skice z rdečim flomastrom
- desno spodaj je z rdečim flomastrom ime avtorja in datum nastanka skice
- drugi list je kopija na navadnem, porumenelem, pomečkanem A4 papirju, označeno je M1:50 in leto nastanka skice - april 1987
- ta skica je pobarvana s svetlo rumenim in zelenim flomastrom ter pošrafirana z zelenim flomastrom
- s svinčnikom je dodano ime rastline in črta, ki označuje rob trajnice, pobarvane z rumeno barvo
- napisi rastlin so na skici, pod njo, na območju stavbe in v desnem zgornjem kotu

- rastline desno zgoraj v kotu so napisane naknadno s tankim črnim flomastrom, prav tako so dodana imena ali število sadik spodaj, k spodnjemu napisu rastlin
- packa kopije je na papirju zgoraj, nad izračunom, levo od skice

1982

Vrt Trampuž in Premk, Mengeš

- 1. varianta, M1:200, označen sever
- stara tehnika kopiranja na navadnem papirju, ki je rožnato-rumeno obarvan, velikost papirja je približno 42 x 43.5 cm
- papir je enkrat vzdolžno in dvakrat prečno prepognjen in malo porumenel na robovih in pregibih
- ni označeno leto nastanka skice
- skica je pobarvana s svetlo in temno zeleno barvico, z modrim flomastrom pa je pobarvana voda
- z rdečim svinčnikom sta narisani puščici vhoda v hiši, z navadnim svinčnikom pa je narisana potek vodovoda, kanalizacije in elektrike
- zgoraj, nad skico vrta je naslov, spodaj pa je legenda, kjer je napisan seznam rastlin, nekaj splošnih napisov je tudi na skici
- v desnem spodnjem kotu je skica prereza, narisana s svinčnikom
- Popisana zadnja stran papirja z imeni rastlin, skicami

Vrt Strgulec, Ljubljana 1982-2003 (ni slikovnega gradiva)

1983

Vrt Uršič, Ljubljana, Podutik

- M1:100
- kopija je na navadnem, porumenelem A3 papirju, poševno strganem na spodnjem robu
- naslov in podpis avtorja sta na listu spodaj, leto nastanka skice ni označeno
- kopija je precej slaba, slabo se vidijo nekatere rastline in imena rastlin, ki so na in ob skici
- močno poudarjena zasaditev vegetacije na levi strani vrta z uporabo debelejšega risala/flomastra, kot desna stran vrta oz. cele skice
- na skico dodana imena rastlin, napisana s svinčnikom in nekaj novih grmovnic

1985

Vrt neznanega naročnika

- 1. varianta, M1:100, označen sever
- postrani odrezan paus, ki se na robovih trga (desni rob), prilepljen velik kos levega vogala pausa, velikost približno 40 (43) x 30 cm
- skica je narisana z modrim pisalom, šrafure z navadnim svinčnikom, vegetacija z zelenimi flomastri, gredice, poti in ostalo pa z rjavim flomastrom

- podpis avtorja, kraja, meseca in leta z modrim pisalom
- objekti so oštevilčeni in napisani na levi strani skice z modrim pisalom, rastline niso imensko poimenovane (razen narcis, krokusov in jagod), bolj splošen opis
- z veliko, s svinčnikom narisano, šrafirano puščico je nakazan vstop na parcelo

1986

Vrt Svetina, Kaštel, Istra

- M1:100
- ni označen kraj, čas nastanka in avtor skice
- klobučni papir, odrezan zgoraj in spodaj, vidi se rdeča črta, kjer je bil papir odrezan
- velikost klobučnega papirja približno 60 x 30 cm
- skica sega čisto do zgornjega in spodnjega roba
- vidi se prečna črta prepogiba levega dela skice
- naslov naročnika, kraj in merilo v levem zgornjem kotu, napisano s črnim flomastrom
- nalepljena šrafura podpornega zidu iz kamnja
- skica je narisana z črnim flomastrom
- vidijo se sledi in črte svinčnika
- le grob opis na skici, oštevilčenost rastlin je le delna, ni legende
- s šrafiranim trikotnikom označeni vhodi v hišo in na dvorišče

1987

Vrt Pšaker, Portorož

- ime naročnika je napisano na kuverti v kateri so spravljene tri skice na tankem klobučnem papirju formata A4
- vidijo se pomečkanine in porumeneli robovi papirja
- na nobeni od skic ni podpisa avtorja, kraja in leta nastanka skic
- prva skica prikazuje teraso na strehi, M1:50, klobučen papir je desno na skici preluknjan skica je narisana z modrim pisalom, vegetacija z zelenimi flomastri, narisani tlaki so povsod enaki, rastline niso oštevilčene ne napisane
- druga skica prikazuje pritličje, zimski vrt, M1:50, skica je narisana s tehničnim svinčnikom in ravnilom, ime ene rastline – palme, z modrim pisalom označbe na stopnicah in v naslovu zimski vrt.
- tretja skica prikazuje pogled s strani, od garaže proti hiši, narisana je s svinčnikom, modrim pisalom in zelenimi flomastri

Vrt Vidmar, Savudrija

- označen sever, marec 1987
- kopija na navadnem, porumenelem, vzdolžno prepognjenem A3 papirju
- mreža, kot podlaga skice

- nekaj imen rastlin je na skici, nekaj pa jih je oštevilčenih z računalniškimi črkami, legenda se nahaja spodaj pod skico
- s trikotniki so označeni vhodi na parcelo
- desno spodaj se pozna rjav madež rjaste sponke

1988

Vrt Juha, Iška Loka

- skica z modrim peresom na pausu, velikosti približno 50 x 39 cm, nekaj črt, rastlin in opisov je napisanih s svinčnikom
- odtrgan je zgornji, desni vogal pausa in delček spodnjega desnega dela pausa
- rastline so oštevilčene s črnimi računalniškimi črkami, a brez priložene legende
- natančno izrisan, šrafirani tlak, popikana trata
- sledi zarjavelih sponk na zgornjem in levem robu pausa
- desno in levo spodaj je s svinčnikom napisan naročnik
- podpis avtorja, kraj in leto nastanka skice je napisano s tankim rdečim flomastrom

Ozelenitev in ureditev brežine vrta Križnik, Lesno Brdo

- M1:25
- na navaden, porumenel A4 list je z modrim pisalom narisana skica
- s svinčnikom je pobarvan tlak iz granitnih kock, ki služi zalivanju rastlin
- pod skico je opis oštevilčenih rastlin
- šrafirana puščica nakazuje potek stopnic
- v kotu, desno zgoraj, je s svinčnikom napisan naročnik in letnica, ni pa podpisa avtorja in ni napisan kraj

Vrt Klemenčič, Sušnik, Ljubljana, Vikrče (ni slikovnega gradiva)

1989

Vrt Rant, Ljubljana, Črnuče

- M1:100, označen sever
- skica na navadnem, malo tršem rumenem papirju – stara tehnika kopiranja, velikost papirja je približno 79 x 36 cm, papir je odrezan z nožem in zložen (štiri prečne in ena vzdolžna črta prepogiba papirja)
- odtrgan desni spodnji kot papirja
- z turkizno barvo flomastra narisana črtkana črta, ki označuje garažo
- zgoraj se vidi vijoličen madež od selotejpa
- naslov skice v levem, zgornjem kotu, legenda pa desno zgoraj
- z velikimi črkami označeni objekti na skici
- z veliki trikotniki označeni dohodi in izhodi
- šrafirani tlaki v obliki kock

1990

Vrt Strnad, Ljubljana

- skica narisana s temno rdečim in črnim flomastrom na porumenel paus, ki je na levem robu postrani odrezan, paus je velikosti približno A3 formata, vidne so sledi svinčnika
- naslov se nahaja desno zgoraj, podpis avtorja desno spodaj, napisano s črnim flomastrom
- s svetlordečim flomastrom je pošrafirana hiša, terasa in oštevilčeni objekti s črkami na skici
- obris grmovnice z zelenim flomastrom
- oštevilčenost skice in imena rastlin na skici napisana s črnim flomastrom
- desno od skice legenda, pod skico pa manjši prerez povezave med igrišči, narisane s črnim flomastrom

Vrt Francoska ambasada v Ljubljani

- črno-bela kopija na navaden A4 papir, pobarvana in pošrafirana z različnimi odtenki zelene in različno debelino zelenih flomastrov
- skici na A4 listu je dodan opis, natipkan s pisalnim strojem na navaden A4 list
- na skici ni podpisa avtorja in ne letnice nastanka skice
- na levem zgornjem kotu je prilepljen košček selotejpa
- na kopiji je stavba s točno narisanimi notranjimi prostori
- tlak je pobarvan z navadnim svinčnikom
- imena rastlin so napisana na skici z modrim pisalom
- reprezentančni dostop do stavbe in obstoječi, mogočni cipresi

Vrt Ilich, Gornja Radgona

- kopija na A3 navadnem papirju, rahlo nagubana površina lista
- na skici ni podpisa avtorja dela, ni letnice in ne kraja
- s svinčnikom narisana linija poti skozi vrt
- rastline niso oštevilčene in ne napisane
- skica gre preko zgornjega in spodnjega roba papirja
- s svinčnikom napisano ime naročnika, na listu spodaj

1991

Vrt Jan, Žiri

- M1:200
- črno-bela kopija na navadnem, malo porumenelem A4 papirju
- levo zgoraj sled sponke za papir, na levem robu zgoraj in spodaj sta dve packi nastali pri kopiranju
- zgoraj, desno od skice je naslov, spodaj pa podpis avtorja, kraj in datum
- pobarvana vegetacija oz. šrafura rastlin s flomastri različnih odtenkov zelene barve

- rumeno pobarvana miza in stoli na terasi, pobarvani s svinčnikom in rdeče greda trajnic, obrobljena z rjavim flomastrom. Z modrim pisalom in vijoličnim flomastrom označena voda
- ob skici so imena rastlin napisana z rjavim flomastrom

Vrt Krbanc, Brod

- 1. varianta
- vzdolžno prepognjena kopija na navadnem A3 listu
- skica je narejena z debelejšim pisalom oz. risalom, na skici so končnice nekaterih rastlin

Vrt Selak, Sveti Duh

- črno-bela kopija na navadnem porumenelem A4 papirju, ki je vzdolžno in prečno prepognjen, packe maščobe so vidne na desnem robu papirja
- z zelenim flomastrom narisane glavne poteze tlaka, del poti in podpis avtorja, mesec ter leto
- na kopijo je dopisano rastlinsko gradivo in dopolnitve skice z navadnim svinčnikom, vse do skrajnega levega roba

1992

Vrt Slak, Ljubljana, Galjevica

- M1:50

1. varianta:

- porumenel pekarski papir velikosti A4
- nazaj zavihan levi spodnji rob papirja, malo pomečkan spodnji rob, desni zgornji in spodnji kot papirja
- naslov, podpis avtorja ipd. je pod skico, desno od skice pa opis na skici oštevilčenih rastlin in objektov, vse napisano z rjavim flomastrom
- skica narisana z rjavim flomastrom, sledovi svinčnika, uporaba belila, z zelenim flomastrom označena trata, zelišča in drevo
- s šrafiranim trikotnikom označen izhod iz hiše na teraso

2. varianta:

- dva A4 navadna lista, enaki črno-beli kopiji, ki pa sta različno pobarvani, na eni od kopij so dodani novi zapisi, več barv:
- prva kopija: dodana z zelenim pisalom šrafura trajnic in nakazana vertikalna črtkasta črta, narisana grmovnica s svinčnikom, ki pa ni oštevilčena
- na zadnji strani lista seznam rastlin, napisan z navadnim svinčnikom.
- druga kopija: z rjavo barvico so pošrafirani zgornji prostori za sedet in območje trate, ki je pobarvano s svetlozeleno barvico, ostala vegetacija je pošrafirana ali pobarvana z različnimi odtenki zelenih barvic, sledi roza barvice
- v desnem zgornjem kotu in na zadnji strani lista so izračuni
- v desnem zgornjem robu papirja je z modrim pisalom napisano latinsko ime rastline

- na skici je izrisan kockast tlak

Vrt Kržišnik, Žiri

- M 1:150
- barvna kopija skice, pobarvane z barvicami, na listu formata A4
- priložen opis s tankim modrim flomastrom, na treh listih formata A4

1993

Vrt Šoštarič, Ljubljana, Podutik

- M1:50, september 1993
- dve črno-beli kopiji velikosti A4, že malo porumeneli
- naslov in podpis avtorja se nahaja spodaj, pod skico
- na skici in ob njej je opis rastlin
- prva varianta: papir je vzdolžno prepognjen po polovici, na desnem robu prepogiba malo strgan in spodaj desno popackan od zemlje, z modrim pisalom je narisana in napisana grmovnica, na zadnji strani lista je seznam rastlin, rastline so napisane s svinčnikom, list pa je zamazan z zemljo
- druga varianta: desno od skice je narisani pogled

Vrt Kavčič, Žiri

- M1:100
- gre za skico sestavljeno iz treh, nezlepljenih črno-belih kopij, na navadnem, že malo porumenelem papirju A4 formata
- rastline so oštevilčene in opisane desno in levo ob skici
- naslov je napisan na zadnjem, tretjem listu desno zgoraj, spodaj pa je podpis avtorja
- na originalu je prilepljena izstopajoča računalniška šrafura – črne kockice kot tlak okoli hiše

Ozelenitev korit na terasi ge. Kuhar, Ljubljana, Vič

- M1:50
- navadna porumenela črno-bela kopija formata A4, s temno prečno zamazano progo, nastalo od kopiranja
- dve skici: skica zgoraj prikazuje teraso, oštevilčenost rastlin, opis rastlin je desno od skice. Skica spodaj pa prikazuje natančno narisani tlak pod teraso
- na levem robu zgoraj je papir malo strgan
- na zadnji strani so z rdečim pisalom napisane rastline, s črnim pisalom in zelenim flomastrom pa izračuni in ure dela

Vrt Hlačer, Perovo 1993-1995

- tanek klobučni papir, odtrgan na levem spodnjem in vrhnjem robu
- s tankim črnim flomastrom je oštevilčeno rastlinsko gradivo in elementi v vrtu, a brez opisa

- skica je narisana z modrim pisalom in navadnim svinčnikom
- s pošrafiranim trikotnikom so označeni vhodi na parcelo in v hišo
- ni označeno leto nastanka skice

1994

Vrt Vilar, Ljubljana

- M1:100, označen sever, Ljubljana, junij 1994
- pomečkan pekarski papir, strgan na robovih, velikost približno 33 x 64 cm, vzdolžno prepognjen spodnji rob pausa
- skica je narisana z rotringom (obledela črna barva), obledelim rdečim (obroba hiše in del trate - pike) in rjavim flomastrom (označena trata in del parcele), sledi svinčnika in s svinčnikom napisana nekatera imena rastlin na skici
- s črnim rotringom je oštevilčeno rastlinsko gradivo. Legenda se nahaja na desnem robu
- s pošrafiranim trikotnikom je označen vhod v hišo. Natančno je pošrafiran tlak ob hiši in terasa

Vrt vile Godomin, Portorož

- skica je narisana na tankem klobučnem papirju velikosti A4
- desno zgoraj v kotu je s svinčnikom napisano ime vile, kraj in datum, nikjer pa ni napisan avtor skice
- rjast madež sponke levo, na zgornjem robu – skica je bila speta z A4 navadnim listom, črno-belo kopijo geodetskega načrta
- skica je narisana s svinčnikom, ob in na skici imena rastlin s svinčnikom in modrim pisalom, uporaba turkizne, svetlozelene in vojaško-zelene barve flomastra za obrobo in šrafuro rastlin
- pod skico florisa je narisana manjša skica vstopnega dela v vilo

Vrt Mlakar, Žiri

- označen sever, M1:100, marec 1994
- vzdolžno in prečno prepognjen klobučni papir
- skica je narisana na gladko stran papirja s tankim črnim flomastrom - vidijo se sledi oglja in svinčnika
- z rdečim flomastrom je napisan naslov skice
- na desni spodnji strani je seznam rastlinskega gradiva
- levo od skice je s svinčnikom narisana druga možna varianta dela skice
- na klobučnem papirju je košček spodnjega roba preplepljen s selotejpom

Vrt Strlič, Žiri

- M1:100, označen sever
- kopija na navadnem, pomečkanem, že porumenelem A3 listu, ki je vzdolžno in prečno prepognjen ter popackan od zemlje

- manjka spodnja polovica skice
- skica je oštevilčena s številkami in črkami a brez opisov
- kovinska pergola ob hiši je označena z rdečim pisalom
- z navadnim svinčnikom so napisane in s krogom narisane nekatere rastline na skici

1995

Vrt Lamprecht, Darmstadt, Nemčija

- skica je narisana s tankim, rjavim flomastrom na paus, flomaster je na zgornjem in spodnjem robu že malo obledel
- ime naročnika in kraj sta napisana desno spodaj z modrim pisalom in desno zgoraj s svinčnikom, manjka pa leto nastanka skice
- neobičajna velikost odrezanega paus papirja 53 x 24,6 cm
- ni oštevilčeno in ne napisano rastlinsko gradivo, razen ene grmovnice (drena)
- radiranje svinčnika in popravljanje potez, narisanih s flomastrom
- desno zgoraj s selotejp in sledi zarjavelih sponk

Zorko, Ljubljana

- 2. varianta, M1:100, označen sever
- skica je narisana s črnim rotringom na porumenelem pausu, ki je malo manjši od velikosti A3 lista
- naslov skice se nahaja na spodnjem delu pausa
- objekti so oštevilčeni, a brez legende
- S trikotnikom so označeni vhodi na parcelo in v hišo

1996

Vrt Čeferin, Žiri

- M1:100
- tanek klobučni papir, ki je na robovih pomečkan in postrani odrezan, velikosti približno 29 x 39 cm
- skica s črnim rotringom, natančno izrisan tlak, prilepljena je šrafura podpornega zidu, hiši sta obrobjeni z črnim, napol posušenim flomastrom
- levo spodaj naslov: Skica za ureditev predprostora, skalnjaka in zaprtega (pokritega in odprtega prostora za sedet, ureditev za družini Čeferin, Žiri)
- označen dovoz in dohodi, opisi na in ob skici
- v desnem kotu zgoraj prerez prostora za sedet in malo nižje prerez prostora ob smrekah
- ob desnem robu spodaj sledovi z radirko pobrisane pisave

Vrt Riha, Na grbi

- 1. varianta, M1:50
- na desnem spodnjem vogalu je s svinčnikom napisan naročnik in leto nastanka skice, podpisa avtorja ni

- velikost odrezanega, porumenelega pausa je približno 21.5 x 33.5 cm
- levi zgornji vogal pausa je strgan
- z modrim flomastrom je napisan naslov zgoraj in legenda z opisom objektov spodaj
- rastline na skici so oštevilčene, a brez opisa
- skica je narisana z modrim flomastrom, modrim pisalom, navadnim svinčnikom (del tlaka in vegetacije, ležalniki, klop), grmovnice zgoraj pa z zelenima flomastroma in narahlo pošrafirane z zelenim in navadnim svinčnikom
- v priloženem opisu je na treh straneh navadnega, močno porumenelega, prečno prepognjenega lista, malo daljšega (34.2 cm) in enako širokega kot A3 format, napisano kratko poročilo k ureditvi in ozelenitvi vrta.
- besedilo je napisano z modrim pisalom, na koncu besedila je podpis avtorja, zgoraj desno oštevilčenost strani, spodaj se vidi vzdolžen prepogib papirja - približno 5cm nad spodnjim robom
- v priloženem opisu na A4 formatu je natančno navedeno in opisano rastlinsko gradivo

Vrt Sušnik, Ljubljana, Vikrče 1996-2005 (ni slikovnega gradiva)

1997

Vrt Albreht, Žiri (ni slikovnega gradiva)

Vrt Demšar, Tasič, Murgle

- 1. varianta, M1:25
- skica na klobučnem papirju, prečno prerezana na dva dela, ki nista zlepljena, velikost približno 60 x 40 cm
- skica je narisana s črnim flomastrom
- oštevilčenost rastlin z legendo na desni strani klobučnega papirja

Vrt Zorjan, Žiri

- M 1:100
- dva zlepljena lista - pobarvani kopiji formata A3
- zlepljena lista papirja sta trikrat vzdolžno in enkrat prečno prepognjena, na robovih porumenela in nagubana
- priložen opis s svinčnikom, na štirih listih formata A4

Vrt Volk, Medno

- M1:100
- skica je sestavljena iz dveh črno-belih kopij A3 formata, ki se med seboj prekrivata, oba pokončno postavljena A3 lista sta vzdolžno prepognjena na polovico
- letnica nastanka skice se ne vidi
- rastline so oštevilčene s črkami, a brez opisa

Vrt Podbevšek, Lesno Brdo

- desni del črno-bele kopije na navadnem papirju pokončnega A3 formata
- naslov skice je napisan s svinčnikom na spodnjem delu papirja
- dodane grmovnice zgoraj in grmovnica levo spodaj je narisana z ogljem
- na skici so opisi rastlin
- debela črna črta obroblja objekt
- vzdolžen črn pas na spodnjem robu je nastal pri kopiranju

1998

Vrt Jerala, Stražišče

- postrani odrezan klobučen papir, velikosti približno 30 x 63-66 cm.
- trikotniki nakazuje vhod na parcelo in vhod v hišo
- skica narisana s črnim rotringom, sledi svinčnika
- pošrafiran tlak, dvorišče
- robovi lista polepljeni s selotejpom
- napis naročnika spodaj levo s svinčnikom
- legenda na pomečkanem klobučnem papirju, formata A3
- rjast madež na desnem robu klobučnega papirja
- črke in številke legende so napisane s črnim flomastrom, pisava objektov in rastlin pa z modrim in črnim pisalom
- desno spodaj je podpis avtorja, kraj, mesec in leto nastanka dela

Vrt Kocjančič, Lipnica

- označen sever, april 1998
- prepognjen klobučen papir, velikosti A3, za 5cm daljša in naprej prepognjena spodnja stranica papirja
- papir je prečno prepognjen na polovico, zgornja robova papirja sta nagubana
- skica narisana s črnim flomastrom in rotringom, nekatera imena rastlin in same rastline na skici z modrim flomastrom in navadnim svinčnikom
- oštevilčene rastline z roko napisanimi številkami in računalniške črke a brez legende oziroma opisa
- označen vstop na zemljišče, z navadnim svinčnikom pobarvana dovozna pot in tlak okoli hiše
- na dveh tankih, porumenelih navadnih listih A4 kratek opis rastlin na dveh straneh
- Podpis avtorice tako na skici kot na koncu opisa

Vrt Kristančič, Ceglo

- M1:100
- skica z tankim črnim rotringom na paus, velikosti približno 77 x 30 cm.
- z zelenim flomastrom obrobljene stavbe
- oštevilčene rastline s številkami napisanimi z rotringom na roke, ni opisov

- prilepljene računalniške črke objektov, ki imajo legendo levo zgoraj
- z navadnim svinčnikom pobarvan tlak in dovozna pot
- naslov levo zgoraj s podpisom avtorja desno spodaj napisano s črnim rotringom
- 4.5 cm levega roba prečno prepognjenega

Vrt Peterkovič, Mikote

- M1:700, označen sever
- črno-bela kopija na navadnem, vzdolžno prepognjenem, pokončnem A3 papirju
- pod skico so oštevilčeni objekti z računalniškimi črkami in legenda, napisana na roke
- ni podpisa avtorja in letnice, le naročnik in kraj sta napisana s svinčnikom v levem kotu papirja
- obris parcele je slabo viden

Vrt Tasič, Murgle

- na skici nista označena leto in kraj
- kopija je na navadnem A3 listu, ki je malo rumen in naguban od vlage
- na desnem, prečno prepognjenem delu lista se nahaja skica, ki je pobarvana z zelenim svinčnikom. Dodani so izračuni z navadnim svinčnikom
- na nasprotni strani lista so imena rastlin, napisana s svinčnikom in ime naročnika napisano z napol posušenim rjavim flomastrom
- rastline niso oštevilčene, prav tako ni podpisa avtorja
- podpis avtorja, kraj, mesec in leto napisano s tankim črnim flomastrom desno spodaj, pot tem ime naročnika napisano s svinčnikom

1999

Vrt Vasle, Borštnar, Sveto pri Komnu

- skica na klobučnem papirju s črnim flomastrom, velikost približno 42 x 31 cm, sledi svinčnika, s svinčnikom narisana miza s stoli
- uporaba belila
- vidi se prečna črta prepogiba papirja, ki je postrani odrezan, rahlo pomečkan in malo strgan na levem robu
- oštevilčene rastline in seznam le teh na levi strani skice
- ni podpisa avtorice, ne naslova skice
- na levem spodnjem kotu je s svinčnikom napisan kraj in ime naročnika

Vrt Kosler, Ortnek 1999-2002

- skica je narisana s črnim flomastrom na klobučni papir velikosti A4, ki ima postrani strgan levi rob papirja, rjavo packo flomastra v levem zgornjem kotu in pomečkane vogale lista
- z modrim flomastrom pošrafirani trikotniki, ki nakazujejo smeri vstopa na parcelo, v vrt in v hišo

- skica je oštevilčena s črkami in legendo levo zgoraj

Vrt Mihelič, Ljubljana

- M1:50
- na navadnem A3 listu kopija obrobe sosednje hiše in hiše družine Mihelič, označba in napis nekaterih rastlin ter ograja, ostalo narisano naknadno z tankih črnim flomastrom
- rastline so oštevilčene z računalniškimi črkami, vidna je uporaba belila
- seznam rastlin se nahaja levo od skice
- z navadnim svinčnikom je pošrafirana hiša in pobarvana terasa ter fontana

Vrt Mihelič, Savudrija

- črno-bela kopija na A3 papirju
- oštevilčene rastline, označeni vhodi s šrafiranimi puščicami, seznam rastlin desno od skice

Vrt Vrtovec, Mirje

- skica na postrani odrezanem pausu, velikosti približno 29 x 27.5 cm
- na paus je prilepljena šrafura črnih kockic, ki predstavlja tlak
- skica je narisana s tankim črnim rotringom, vidijo se sledi svinčnika
- zelenjavni in zeliščni vrt, ter nekatere grmovnice so narisane z modrim pisalom
- podpis, kraj, mesec in leto nastanka skice so napisani desno spodaj s pisalom
- pošrafirane puščice nakazujejo vhod na dvorišče in v hišo
- na skici so oštevilčene rastline, a brez opisa

2000

Ureditev dohoda v vrtu Zanoškar, Ljubljana, Vižmarje

- navaden porumenel A4 papir, ravno odtrgan po desnem robu
- ni podpisa avtorja in ni označeno leto nastanka skice
- skica je narisana s črnim rotringom, na skici ni oštevilčenosti, ne opisa rastlin, svinčnik je uporabljen za označevanje vhodov, vidijo se sledi radiranja in uporaba belila

Vrt Šimnovec, Perovo

- M1:100
- barvna kopija je na navadnem, prečno prepognjenem gladkem papirju A3 formata
- ne vidi se letnice nastanka skice
- desno zgoraj se vidi izrazita prepogibna črta, ki poteka prečno in sega do polovice lista.
- skica je narisana s črnim flomastrom in pošrafirana ter pobarvana z različnimi odtenki zelenih barvic in flomastrov, s svinčnikom so narisane in napisane nekatere rastline na spodnjem robu vrta

- packe, ki spominjajo na akvarel, a so v resnici na skico padale dežne kaplje
- na skici so oštevilčene in opisane rastline - desno ob skici je legenda
- s trikotnikom je označen vhod v hišo
- pod skico so s svinčnikom narisane in napisane rastline

Vrt Štivan, Ljubljana (ni slikovnega gradiva)

Vrt Trobec, Kozarje pri Ljubljani

- kopija na navadnem A3 listu, na katerem ni podpisa avtorja, kraja in letnice nastanka skice
- v levem spodnjem kotu se vidi z velikimi tiskanimi črkami napol izbrisan priimek naročnika s svinčnikom in napisan zraven z manjšimi, pisanimi črkami
- skica je bila narisana z rotringom
- šrafirane puščice ponazarjajo vhode v hišo in v vrt
- ni označeno rastlinsko gradivo, ni seznama rastlin

Vrt Dular, Ljubljana

- M1:200, označen sever, september 2000
- črno-bela kopija na navadnem, pokončnem A3 papirju, vzdolžno prepognjena po sredini
- rastline na skici so oštevilčene z opisom, desno ob skici

Vrt Erjavec, Dilici, Pomjan 2000-2003

- navaden, zelo tanek papir, formata A4
- na skici ni podpisa avtorja, kraja in ne letnice nastanka skice
- skica je narisana s tankim črnim flomastrom, nekaj tudi z navadnim svinčnikom (rastline in oštevilčenost le teh), na papir je prilepljena šrafura tlaka
- rastline so oštevilčene a brez opisa

2001

Vrt Trinkhaus, Leiler, Liminjan, 2001-2006 (ni slikovnega gradiva)

Vrt Riha, Ljubljana, Mostec

- črno-bela kopija na navaden A4 papirju
- skica je oštevilčena s črkami in številkami, a brez opisa rastlin in objektov
- označene so višinske kote
- na skici so s svinčnikom dodana nekatera imena rastlin
- desno od tlorisa skice je narisani prerez, spodaj pod njim pa je ime naročnika in kraj, napisan s črnim pisalom in podpisan avtor z navadnim svinčnikom

Vrt Hegeduš, Ljubljana

- M1:100, 2. varianta, september 2001

- kopija je na navaden, prečno prepognjen A3 list, pobarvanem in šrafiranem z barvicami - različnimi odtenki zelene barve in sivim svinčnikom
- na desni rob A3 lista je prilepljen A4 list z legendo, ki opisuje oštevilčeno na skici, tu je napisan tudi naslov, leto nastanka, kraj in avtor skice, vse z tankim črnim flomastrom

2002

Vrt Kersnik, Cerknica 2002-2006 (ni slikovnega gradiva)

2003

Vrt Žganec, Tenetiše (ni slikovnega gradiva)

Vrt Pungeršek, Celje

- tanek klobučni papir, odrezan z nožem, velikosti približno 38 x 45 cm
- skica je narisana s tankim črnim rotringom
- vidne so sledi svinčnika in potek terena - črte narisane s svinčnikom
- velik, šrafiran trikotnik, ki kaže vhod v hišo
- rastlinsko gradivo ni oštevilčeno, ne napisano
- ni napisano leto nastanka skice in ni podpisa skice

Vrt Lambergar, Mala Loka 2003-2006

- prečno in vzdolžno prepognjen klobučni papir velikosti 60 x 44 cm
- polepljen spodnji in levi rob, malo pomečkanega, na zgornjem desnem vogalu strganega papirja
- skica je narisana s tankim črnim rotringom in navadnim svinčnikom
- desno spodaj je podpis avtorja, kraj, mesec in leto nastanka skice s črnim rotringom, pod tem je z modrim pisalom napisan naročnik
- levo od podpisa s svinčnikom je na veliko napisan datum nastanka skice
- s črkami so oštevilčene rastline in objekti na skici, a brez priložene legende

Vrt Stritar, Galjevica 2003-2007

- skica s tankim, črnim rotringom na klobučni papir velikosti A3, postavljen pokončno
- desno zgoraj napisan naročnik in kraj s svinčnikom, ni podpisa avtorja
- ni oštevilčenosti in imena rastlin, razen s svinčnikom napisana magnolija in neka številka levo ob skici
- vidijo se sledi poradiranega svinčnika, uporaba belila

2004

Vrt Žakelj, Žiri

- M 1:100

- zlepljena kopija iz dveh A3 listov, pobarvana z barvicami, dorisane črte s svinčnikom
- oštevilčenost rastlin na skici in seznam rastlin desno od skice
- zložen papir je zlepljen prečno s selotejpom in prepognjen vzdolžno in prečno
- kopiji priložen levi del originala na klobučnem papirju, pomečkanem na zgornjem desnem vogalu in vzdolžno prepognjenem, skica je narisana z modrim pisalom, uporaba belila

2005

Vrt Dolanc, Izlake (ni slikovnega gradiva)

DRUGO

1987

Ozelenitev atrija Bistro v hotelu Slon

- kopija na navaden, porumenel A4 papirju
- z računalniškimi številkami so oštevilčene rastline, z opisom zgoraj nad tlorisom
- na zadnji strani so s črnim pisalom napisane rastline in številke

2002

Zasaditev otokov Fakultete za organizacijske vede, Kranj

- M1:100
- črno-bela kopija na navadnem papirju formata A3
- rastline so oštevilčene na skici, legenda pa se nahaja levo in desno ob skici
- levo spodaj je računalniški napis naslova in merila ter lastnoročni podpis avtorja desno spodaj

Plečnikov vrt 2, Ljubljana, Trnovo

- ni označen avtor in leto nastanka skice
- skica na pausu, s selotejpom polepljeni robovi pausa, ki je na večih delih strgan, velikost približno 63 x 28.5-29 cm, postrani odrezan paus
- levi del skice je dodan in prilepljen s trakom selotejpa
- skica je narisana s svinčnikom, rdečim in zelenim flomastrom, pobarvana in pošrafirana pa je s svetlo in temno zeleno barvico
- ob spodnjem robu skice so s svinčnikom napisana imena rastlin
- pošrafirana obstoječa vegetacija, ki pa ni označena ali poimenovana
- Plečnik, napisano desno spodaj s svinčnikom
- desno zgoraj napisana imena rastlin in narisana skica prereza s svinčnikom

Priloga C**PREGLEDNICA PROUČEVANIH/ANALIZIRANIH OBLIKOVNIH
ZNAČILNOSTI VRTOV JUTE KRULC**

Analiza, s pomočjo katere sem ugotavljala oblikovne značilnosti del Jute Krulc, izhaja iz Ogrinovega teoretskega modela. Priloga povzema snov sinopsisa predavanj Dušana Ogrina (1996), z naslovom Teorija krajinskega oblikovanja in snov predavanj pri predmetu Rastline za ozelenjevanje, pri doc. dr. Niki Kravanji (2004). Iz pregleda oblikovnih značilnosti, prikazanih v spodnji preglednici, sem v analizi oblikovnih značilnosti vrtov Jute Krulc proučevala sestavini, kot sta ploskev in volumen/prostornina ter likovne značilnosti kot so barva, tekstura, monokromatskost, oblika in struktura vrtov oblikovalke. Ukvarjala sem se z videznimi značilnostmi rastlinskega gradiva, z barvo, teksturo in monokromatskostjo. Proučevala sem razmerje med členi, iskala kontraste med grajenim in naravnim gradivom, med geometrijskimi in organskimi oblikovanimi strukturami vrta in podobno.

OBLIKOVNE ZNAČILNOSTI KRAJINSKIH ZASNOV	
SESTAVINE	
Ploskev	- razmerje med praznim in polnim - členitev ploskve (volumni-reliefna razgibanost ploskve, vertikale in horizontale ploskve)
Volumen/prostornina	- stopnjevanje prostorninskega učinka (npr. drevesa na hribčku) - bolj ko se uporablja ena vrsta vegetacije, večji učinek doseže kot volumenski člen in deluje kot celota
LIKOVNE ZNAČILNOSTI	
Barva	- ločevalna moč barve v krajinskih strukturah - barva kot močno sredstvo oblikovalske členitve - spreminjanje obnašanja barve v odvisnosti od merila in zlasti od oddaljenosti - simbolni pomen barv
Tekstura	- tekstura ploskve: peščene, travne, vodne, tlakovane - stopnjevanje v bolj grobo: iz peščene v tlakovano pot
Oblika	- organska / geometrijska oblika - asimetričnost (angleški krajinski slog, čas modernizma) - simetričnost (barok) - osnost poudarja objekt, še posebej če je ta simetričen - zamaknjena os je presenečenje

se nadaljuje

nadaljevanje

PROSTORSKA ORGANIZACIJA		
Prostorski red	- razmerje med členi - ponavljanje (drevored, pergola, stebrišče) - stopnjevanje po višini, dominantnost - poudarek	
Ritem	- ritem nastane zaradi razlik v redu	
Kontrast	- ploskev – volumen - polno – prazno - pokončno – ležeče - veliko - majhno - svetlo – temno - toplo – hladno (barve) - urejeno – neurejeno - oblikovano – naravno - sestavljeno – preprosto - postavitveni kontrast (število delov, členov) - uleknina – izboklina - pravokotno – zaobljeno	- vertikalne - horizontalne gruče vegetacije - kontrasti znotraj istorodnega gradiva (ista vegetacija različne starosti) - kontrasti znotraj raznorodnega gradiva (grajeno - naravno) - teksturirano - neteksturirano - trdo (skala) – mehko (voda) - veliko - majhno - široko – ozko - dolgo – kratko
OPERACIJE		
Abstrakcija: posplošitev, odzemanje, preoblikovanje	- zlaganje enakih delcev ali aglomeracija - striženje vegetacije - pretakanje vode - ustvarjanje planov	- okvirjanje - atektonika - vzorčast tlak (odtujitev tal, odzemanje realnosti) - simbolika, kulturno sporočilo
Členitev	- členitev s pomočjo barve in texture - soliteri, gruče, linije vegetacije	- raznolikost ustvarjamo z gručami (členi), ki delujejo večje, manjše, odvisno od oddaljenosti - kontrast in ritem sta močno povezana s členitvijo
DRUGO		
Simbolizem	- izbor rastlin in drugega krajinskega gradiva glede na barvo, obliko in druge značilnosti.	
Pogledi	- kam se zapirajo/odpirajo, usmerjajo	

se nadaljuje

nadaljevanje

STRUKTURNE ZNAČILNOSTI		
Voda	- preusmeritev pozornosti - ploskev – je gladka - volumen (se izliva, pretaka - »slušne« značilnosti)	- tipalni, svetlobni, barvni učinek - sedim blizu/daleč od vode
Tlak	- materiali (kamen, les, pesek) - gladko – hrapavo, fuge (tekstura in barva)	- nas vodi po prostoru, določa smer gibanja
Rastlinsko gradivo	- členi prostor (posamezna rastlina, gruče, linije vegetacije) - gradi rob (geometrijski/organski) - usmerjevalni učinek (še posebej pri striženi vegetaciji)	
VIDEZNE ZNAČILNOSTI RASTLINSKEGA GRADIVA		
Oblika	- plazeče in pokrovne rastline (ekološka funkcija: zadržujejo vlago in preprečujejo rast plevelov) - kepaste, grudaste, kroglaste, kupolaste oblike rastlin (uravnoveženje in občutek stabilnosti v nasadu) - pokončne oblike - lokasta oz. obokasta oblika - jajčasta ali ovalna oblika - stožčasta oblika	- stebrasta oblika (pri oblikovanju jih uporabljamo kot dominantno) - sploščena oblika - odprta oblika (v kompozicijo vnašajo živahnost in razgibanost) - umetne oblike (strižene rastline, daje občutek reda v prostoru, v kompoziciji je prvina kontrole in natančnosti)
Črte in vzorci (učinek robov celotne silhuete rastline ali njenih sestavnih delov)	- pokončna črta (močno izražena v izrisu rastlin stebraste oblike, npr. ciprese, ki v prostor vnašajo energijo, delujejo kot simbol moči in življenja) - padajoča črta (v kompozicijo vnašajo resnobnost, mir. Pogosto so v kombinaciji z vodo, ki prostor poživi, npr. vrba žalujka, glicinija) - vodoravne črte (pasiven značaj, v kompozicijo vnašajo stanje počitka, stabilnosti in miru, npr. <i>Cornus kousa</i>) - diagonalne črte (v kompozicijo vnašajo dinamiko, so polne energije in prvine moči. Najbolj učinkovito delujejo kot kontrast bolj stabilnim črtam. Preveč diagonal je moteč kaos, npr. okrasna češnja) - mendrirajoče črte (vijugasti poganjki, npr. <i>Corylus avellana</i> 'Contorta')	

se nadaljuje

nadaljevanje

Barva	- posebnost pojavljanja barve na rastlinah: cvetje, listje, lubje, plodovi - trajnost in začasnost barve, sezonska, prehodna narava njenega pojava - razmerje barva-zgradba v cvetnih sestavih rastlin
Monokromatskost	- svetla in temna barva listja in iglic rastlin
Tekstura	- odvisna je od razdalje opazovanja - ponavadi z njo opisujemo videz listja - pri oblikovanju se ponavadi osredotočimo predvsem na teksturne učinke rastlin iz srednje razdalje opazovanja, to je 2-20m. - drobna/fina tekstura – drobni listi in gosto razporejne vejice, rastline dajejo vtis večje oddaljenosti, prim. resa, medvejka, robinija, tisa - groba tekstura (rastline z velikimi listi in debelimi poganki, rastline se zdijo bliže) Potrebna je previdnost pri majhnem prostoru (npr. cigarar, pavlonija) - srednja tekstura (npr. breza, španski bezeg, lovorikovec)
Velikost	- visoko - nizko
Sezonsko spreminjanje	- barva cvetov, listja - listopadna, zimzelena rastlina
Posebni učinki rastlin	- barva vej - tekstura lubja - vonj cvetov, listja in podobno
Spreminjanje z leti	- večanje volumna - menjavanje likovne strukture
Struktura rastlin	- označuje jo skelet rastlin, vejnato ogrodje rastlin (odvisna je od števila in debeline vej in vejic) - drobna struktura, npr. resa - groba struktura, npr. aralija (<i>Aralia elata</i>) - srednja struktura, npr. hrast (<i>Quercus</i>)

Priloga D

ANALIZA POGOSTOSTI PONAVLJANJA STRUKTURNIH ELEMENTOV

TIPOLOGIJA STAVB

- ENODRUŽINSKA STANOVANJSKA HIŠA 43x: Borštnar, Derganc, Erjavec, Hegeduš, Hlačer, Ilich, Jan, Jerala, Juha, Kavčič, Kocjančič, Kosler, Kristančič, Kržišnik, Makuc, Mihelič (Savudrija), Neznani naročnik (februar 1985), Peterkovič, Plečnik, Podbevšek, Premk in Trampuž, Pungeršek, Rant, Riha, Selak, Slak, Strlič, Strnad, Šimnovec, Trobec, Uršič, Vidmar, Vilar, Volk, Vrtovec, Zajec, Zajec 81, Zorjan, Zorko, Žakelj
- VEČSTANOVANJSKA STAVBA 1x: Vila Godomin
- ATRIJSKA HIŠA 4x: Kerbanc, Demšar, Tasič in Tasič
- DRUGO 3x: Zasaditev otokov Fakultete za organizacijske vede, Francoska ambasada, ozelenitev atrija Bistro v Hotelu Slon
- NEUVRŠČENO 9x: Čeferin, Dular, Mihelič, Ribarič, Riha-Mostec, Stritar, Svetina, Šoštarič, Zanoškar

SKICE, KI PRIKAZUJEJO UREDITEV IN OZELENITEV:

- TERASE 3x: Bistro v Hotelu slon, Kuhar, Pšaker
- BREŽINE 1x: Križnik
- DOHODA 1x: Zanoškar
- PREDVRTA 3x: Čeferin, Selak, Zajec
- VRTA - OKOLICE OBJEKTA: vsi ostali

OBLIKA VRTA:

- GEOMETRIJSKA OBLIKA VRTA 3x: Hegeduš, Kristančič, Vidmar
- ORGANSKA in ORGANSKO-GEOMETRIJSKA OBLIKA VRTA: vsi ostali

PLOSKEV:

- TLAKOVANA PLOSKEV 2x: Šoštarič, Demšar in Tasič
- VEGETACIJSKA PLOSKEV:
Osrednja ploskev iz trajnic 1x: Erjavec
Osrednja tratna ploskev: vsi ostali
- TRATNA PLOSKEV:
Uvita v vegetacijski rob 6x: Derganc, Juha, neznan naročnik (1985), Riha, Šoštarič1, Vilar

Tratna ploskev z vegetacijskim robom 20x: Demšar Tasič, Dular, Erjavec, Francoska ambasada, Hlačer, Jan, Makuc, Mihelič, Premh in Trampuž, Rant, Ribarič, Riha (Na grbi), Riha (Mostec), Strnad, Šimnovec, Šoštarič, Vila Bled, Volk, Zorjan, Zorko

Zasajena z vegetacijo na vogalih in/ali robu zemljišča, ponekod tudi po sredini tratne ploskve, s čimer so ustvarjeni mikroprostor 23x: Borštnar, Ilich, Jerala, Kavčič, Kocjančič, Kosler, Lambergar, Lamprecht, Makuc, Mihelič2 S., Mlakar, Plečnik, Podbevšek, , Stritar, Strlič, Tasič (brat), Trobec, Uršič, Vila Godomin, Vrtovec, Zajec, Zajec 81, Zanoškar

PROSTOR ZA POSEDANJE:

- PROSTOR ZA POSEDANJE NA TERASI 20x: Čeferin, Derganc, Dular, Francoska ambasada, Hegeduš, Hlačer, Ilich, Juha, Lamprecht, Mihelič, Neznani naročnik (1985), Premh in Trampuž, Rant, Riha, Šimnovec, Trobec, Vila Godomin, Vilar, Volk, Zorko
- PROSTOR ZA POSEDANJE V VRTU 38x:
- **Klop 16x:** Derganc (in klop okoli drevesa), Erjavec, Hlačer, Jan, Jerala, Krbanc, Kristančič, Kržišnik, Mlakar, Rant, Šoštarič, Tasič (brat), Vila Bled (in klop okoli drevesa), Vila Godomin, Volk, Zorjan
- **Stoli ali miza s stoli (na trati, pod drevesom) 16x:** Borštnar, Demšar Tasič, Francoska ambasada, Ilich, Juha, Lamprecht, Mlakar, Rant, Selak, Slak, Strnad, Svetina, Tasič (brat), Trobec, Vilar, Zorjan
- **Miza s stoli v predvrtu namenjena sprejemu gostov 3x:** Selak, Svetina, Zorjan
- **Paviljon 3x:** Dular, Kosler, Kristančič

UPORABA VRTNIH ELEMENTOV IN NARAVNEGA MATERIALA (VEČJIH KAMNOV) V VRTU:

- PERGOLE 16x: Čeferin, Hlačer, Jerala, Juha, Kavčič, Kristančič, Makuc, Neznani naročnik (Feb. 1985), Riha, Selak, Strlič, Strnad, Svetina, Vidmar, Vila Godomin, Zorjan
- LESENE MREŽE/PREGRADE 6x: Čeferin, Demšar Tasič, Kocjančič, Strnad, Šoštarič, Vila Godomin
- OPORE ZA PLEZALKE: skoraj v vsakem vrtu
- KIPI 3x: Krbanc, Slak, Zajec (verjetno jih je več, a na skici niso označeni)
- POSODE IN KORITA ZA RASTLINE 19x: Bistro v Hotelu Slon, Francoska ambasada, Ilich, Jan, Juha, Kocjančič, Kristančič, Križnik, Kuhar, Mihelič, Pšaker, Selak, Svetina, Šoštarič, Vila Bled, Vila Godomin, Vrtovec, Zanoškar, Zorko (verjetno jih je več, a na skici niso označeni)
- VEČJI KAMNI ALI SKALNJAK 10x: Čeferin, Mlakar, Plečnik (skalnjak), Ribarič, Riha (Na grbi), Riha (Mostec), Slak, Strnad, Vilar, Žakelj

DETAJLNO IZRISAN TLAK 22x: Čeferin, Demšar Tasič, Jerala, Juha, Kavčič, Križnik, Kuhar, Mihelič S., Rant, Riha (Mostec), Selak, Slak, Strlič, Strnad, Šoštarič, Trampuž, Vila Godomin, Vilar, Zajec 81, Zorjan, Zorko, Zanoškar

ZELIŠČNI VRT 17x: Borštnar, Demšar in Tasič, Hlačer, Jerala, Kosler, Kržišnik, Lamprecht, Neznani naročnik (1985), Podbevšek (zdravilne rastline), Rant, Tasič, Vidmar, Vilar, Volk, Vrtovec, Zorjan, Zorko

ZELENJAVNI VRT 21x: Hlačer, Jerala, Juha, Kavčič, Kosler, Kržišnik, Lambergar, Lamprecht, Neznani naročnik (1985), Peterkovič, Plečnik, Premk in Trampuž, Pungershek, Rant, Trobec, Uršič, Vilar, Volk, Vrtovec, Zorjan, Zorko

UPORABA VODE V VRTU 50x:

- RIBNIK 10x: Jerala, Lamprecht, Makuc, Peterkovič, Rant, Ribarič, Riha, Trampuž, Vilar, Žakelj
- RIBNIK S POTOKOM 4x: Kržišnik, Lambergar, Mlakar, Podbevšek
- BAZEN 9x: Dular, Juha, Kosler, Kristančič, Kržišnik, Lambergar, Pungershek, Stritar, Žakelj
- PRHA 4x: Kristančič, Makuc, Vidmar, Zajec
- VODNJAK:

Vodnjak ali korito s pipo za zalivanje vegetacije 15x: Borštnar, Čeferin, Francoska ambasada, Hegeduš, Jan, Jerala, Kavčič, Kocjančič, Lamprecht, Mihelič, Mihelič (Savudrija), Neznani naročnik (1985), Ribarič, Trobec, Zajec

Vodnjak za pritegnitev pozornosti 8x: Demšar in Tasič, Derganc, Hlačer, Selak, Slak, Volk, Vila Godomin, Zorko

MERILO:

- VEČJE MERILO (M1:150, M1:700 in podobno) 4x: Kosler, Kržišnik, Lambergar, Peterkovič
- MANJŠE MERILO (M1:50, M1:100 in podobno): vsi ostali

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA KRAJINSKO ARHITEKTURO

Tjaša ZORC

VRTOVI JUTE KRULC

DIPLOMSKO DELO

Univerzitetni študij

Ljubljana, 2008

